

**DALS-EDS
KOMMUN**

Årsredovisning 2023

Dals-Eds kommun

Antagen av Kommunfullmäktige 2024-04-10 § 19

Innehållsförteckning

1 KOMMUNSTYRELSENS ORDFÖRANDE	2
2 FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE	4
2.1 ÖVERSIKT ÖVER VERKSAMHETENS UTVECKLING	4
2.2 DEN KOMMUNALA KONCERNEN	5
2.3 VIKTIGA FÖRHÅLLANDEN FÖR RESULTAT OCH EKONOMISK STÄLLNING	7
2.3.1 <i>OMVÄRLDANALYS</i>	7
2.3.2 <i>RISKER OCH KONSEKVENSER</i>	12
2.4 HÄNDELSER AV VÄSENTLIG BETYDELSE	14
2.4.1 <i>KRIGET I UKRAINA</i>	14
2.5 STYRNING OCH UPPFÖLJNING AV DEN KOMMUNALA VERKSAMHETEN	15
2.5.1 <i>ANSVARSTRUKTUR</i>	15
2.5.2 <i>RAMVERK FÖR TILLITSBASERAD STYRNING OCH LEDNING I DAL-EDS KOMMUN</i>	15
2.5.3 <i>UPPSIKTSPLIKT OCH INTERN KONTROLL</i>	19
2.6 GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING OCH EKONOMISK STÄLLNING	19
2.6.1 <i>GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING</i>	19
2.6.2 <i>FINANSIELL ANALYS</i>	20
2.6.3 <i>BALANSKRAVSRESULTAT</i>	29
2.6.4 <i>UPPFÖLJNING FINANSIELLA MÅL</i>	32
2.6.5 <i>UPPFÖLJNING GRUNDUPPDRAG</i>	34
2.6.6 <i>UPPFÖLJNING UTVECKLINGSMÅL</i>	36
2.6.7 <i>SLUTSATSER AVSEENDE GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING OCH EKONOMISK STÄLLNING</i>	48
2.7 VÄSENTLIGA PERSONALFÖRHÅLLANDEN	49
2.7.1 <i>Viktiga händelser under perioden</i>	49
2.7.2 <i>Attraktiv arbetsgivare</i>	49
2.7.3 <i>Hållbart arbetsliv</i>	52
2.7.4 <i>Rätt lön i rätt tid</i>	56
2.7.5 <i>Framtida utmaningar</i>	57
2.8 FÖRVÄNTAD UTVECKLING	57
3 FINANSIELLA RAPPORTER	59
3.1 DRIFTREDOVISNING	59
3.2 INVESTERINGSREDOVISNING	62
3.3 RESULTATRÄKNING	65
3.4 KASSAFLÖDESANALYS	66
3.5 BALANSRÄKNING	67
3.6 NOTFÖRTECKNING	68
3.7 VATTEN- OCH AVLOPPSVERKSAMHET	76
3.8 REDOVISNINGSPRINCIPER	78

1 KOMMUNSTYRELSENS ORDFÖRANDE

Så har ännu ett år gått och det är dags att stänga böckerna.

Som alla vet har det varit lite turbulens gällande chefsavgångar inom kommunen under året, vissa av dem har vi ännu inte tillsatt och vissa har vi delat med andra kommuner. Vi har även hyrt ut personal till andra kommuner, inte tillsatt tjänstledigheter eller ersatt personer som valt att sluta - allt i syfte att klara våra ekonomiska utmaningar. 2023 och 2024 har varit och är tuffa år. Jag vill ändå framhålla att 2025 och 2026 prognosmässigt ser betydligt bättre ut, så det gäller att klara 2024 på ett bra sätt.

Vi hade budgeterat ett underskott på 15 miljoner för 2023 och hade en prognos på -10 miljoner efter tertial 2. Utfallet blev ett underskott på -2,4 miljoner vilket ju är oerhört bra givet förutsättningarna vi hade inför budgetarbetet 2023. Det känns väldigt bra att slippa den extra ryggsäcken som uppstått om det budgeterade resultatet för 2023 stått sig. Vi har dessutom inte behövt låna något 2023, utan kunnat amortera 5,4 miljoner vilket gör att vi vid årsskiftet hade en låneskuld på 102,2 miljoner. Det beror till största delen på att skatter och bidrag blev 10 miljoner bättre än förväntat, men även att åtgärder vi beslutat om för 2024 fick delarseffekt för 2023.

Effektiviseringar och besparingar har främst skett inom administration på kommunhuset. De stora nämnderna har enbart behövt anpassa sig till demografi, få födda och fler äldre. Jag är glad över att vi inte behövt skära i vård, skola och omsorg utan att vi med hjälp av RUR kan balansera ett underskott för 2024. Vi har ca 62 miljoner RUR när 2023 nu har passerat.

Kommunledningsförvaltningen uppvisar ett överskott på 2,2 miljoner främst pga att vissa vakanser ej blivit tillsatta samt samverkan med Bengtsfors gällande ekonomiförvaltningen. Fokusförvaltningen uppvisar ett överskott på 600 tusen kronor. Minskade IKE kostnader är en av förklaringarna, men även allmän återhållsamhet. Socialförvaltningen uppvisar ett underskott på 1,3 miljoner, vilket till stor del härrör från en ökad efterfrågan på hemtjänst. Samhällsbyggnadsförvaltningen uppvisar ett överskott på 1,1 miljoner, detta trots en ökad kostnad för vinterväghållning med ca 1 miljon samt ökade livsmedelskostnader på 700-800 tusen. Vårt helägda fastighetsbolag Edshus redovisar en vinst på 1,9 miljoner och givet att bolaget inte fick full kostnadstäckning i hyresförhandlingarna är det mycket bra.

Under året har Campus Dalsland startat upp - en verksamhet vi driver ihop med övriga Dalslandskommuner och VGR. Campus Dalsland ger möjlighet för boende i landskapet att skaffa sig en högre utbildning på hemmaplan. Vi har även intensifierat samverkan med Dalslandskommunerna där glädjande nog nu även Åmål valt att delta.

Vi har ett problem med vikande befolkningssiffror och ett överordnat mål är att försöka vända dem.

Arbetslöshetssiffrorna är mycket bra. De ligger under 5 % och har så gjort under en relativt lång tid, vilket vi självfallet är glada över.

Senast hösten -24 kommer Snörrums förskola läggas ner, vilket är en direkt konsekvens av en minskande befolkning samt att födelsetalen har varit mycket låga. Vad som däremot ökar är gruppen äldre och kommunen behöver komma igång med arbetet vad gäller "Linden 2" kring när och hur det skall göras etc.

Kriget i Ukraina fortsätter tragiskt nog. I dagarna var det 2 år sedan kriget startade och tyvärr ingen avmattning i sikte. Hur det kommer påverka oss är svårt att säga, men högre priser på vissa produkter och varor är ju tänkbart.

Jag vill även passa på att tacka oppositionen för goda samtal i svåra frågor. All anpassning innebär ju svåra beslut, men i sann Dals-Eds anda har vi löst det. Tack! Avslutningsvis vill jag tacka alla medarbetare för ett mycket väl utfört arbete, trots den turbulens som ändå funnits från tid till annan. Tack!

Andreas Nilsson

Kommunstyrelsens ordförande

2 FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

2.1 ÖVERSIKT ÖVER VERKSAMHETENS UTVECKLING

Tabellen nedan visar en översikt av kommunens utveckling i form av utvalda nyckeltal för perioden 2019-2023.

Kommunen

	2019	2020	2021	2022	2023
Antal invånare (folkmängd)	4 813	4 761	4 756	4 650	4 606
Kommunal skattesats (%)	23,21	23,21	23,21	23,21	23,21
Verksamhetens intäkter (mkr)	146,7	150,3	147,4	145,7	154,3
Skatteintäkter och statsbidrag (mkr)	315,2	341,5	350,1	371,2	387,3
Årets resultat (mkr)	-11,2	15,8	17,7	13,6	-2,4
Soliditet (%)	41	42	44	48	47
Soliditet inkl, totala pensionsförpliktelser (%)	16	18	22	28	28
Investeringar (netto mkr)	41	24,4	31,4	32,4	16,5
Självfinansieringsgrad (ggr)	9	127	104	89	89
Långfristig låneskuld (mkr)	118,5	118,5	107,6	102,2	96,8
Antal anställda	627	616	625	621	605

Antal invånare har minskat under 2019-2023.

Skatteunderlaget för åren 2019-2022 har ökat i en högre takt än tidigare beräkningar vilket fått till följd positiva slutavräkningsposter. Detta har påverkat Dals-Eds kommuns skatteintäkter för året med totalt +3,7 mkr.

Dals-Eds kommun redovisade 2023 ett underskott på 2,4 mkr, vilket jämfört med 2022 var en försämring med 16 mkr.

Soliditeten har förbättrats mellan 2019-2022 men under 2023 minskats med 1 %. Denna förbättring beror på de senaste årens positiva resultat, kombinerat med en lägre och mer normal investeringsnivå. Soliditet inklusive samtliga pensionsförpliktelser och löneskatt ligger kvar på en hög nivå, 28 %. Det förklaras genom att kommunen har klarat att finansiera stor del av sina investeringar med skatteintäkter.

Efter avdrag för årets investeringsinkomster uppgick investeringarna netto till 16,5 mkr, vilket var 15,9 mkr mindre än under 2022.

Självfinansieringsgraden av investeringarna efter avdrag för investeringsinkomster uppgick 2023 till 89 %. Investeringarna under året har finansierats med skatteintäkter och investeringsinkomster.

Kommunens externa låneskuld uppgick vid årsskiftet 2023 till 102,2 mkr, vilket var en minskning jämfört med årsskiftet 2022. Kommunen har under året amorterat 5,4 mkr som avser planenlig amortering för året.

Dals-Eds kommun hade 605 anställda vid mätillfället den 1 november, vilket är en minskning med 16 personer jämfört med föregående år. 560 personer var tillsvidareanställda och 45

personer visstidsanställda. Jämfört med föregående år är det en ökning med 9 tillsvidareanställda och en minskning med 25 visstidsanställda.

2.2 DEN KOMMUNALA KONCERNEN

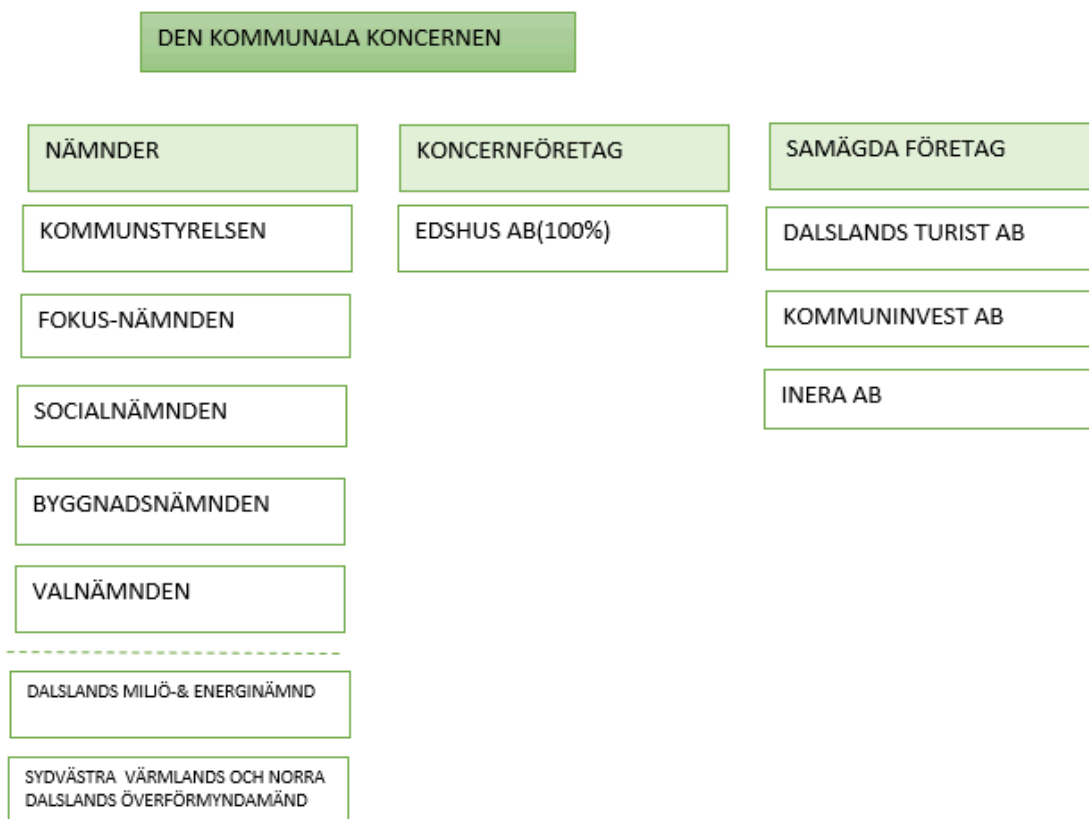
Koncernen Dals-Eds kommun består av kommunen och ett helägt bostadsbolag, Edshus AB.

Edshus AB:

Edshus leds av en politisk tillsatt styrelse som även innefattar opolitiska ledamöter valda på professionella grunder. Edshus bygger och förvaltar bostäder och lokaler i Dals-Ed. Samtliga fastigheter ligger i Eds tätort. Vid årsskiftet var antalet lägenheter 485 stycken och antalet lokaler var 22 stycken. Totalt förvaltat yta var 49 595 kvm.

Det har varit en oförändrad efterfrågan på lägenheter, vakansen var vid december månads utgång 8,4 % med en liten ökning från genomsnittet 2023 som var 8,2 %.

Årets resultat blev 1,9 mkr. Soliditeten ökade under året till 11,4%.

Nämnder/Bolag		Verksamhet
Kommunstyrelsen - Kommunledningsförvaltningen	Ordförande Andreas Nilsson T.f. Kommundirektör Jonas Olsson	IT, kansli, ekonomi och HR, plan och byggfrågor, näringsliv och turism, folkhälsa, digitalisering, översiktlig planering och infrastruktur, säkerhet
Kommunstyrelsen- Samhällsbyggnadsförvaltningen	Ordförande Andreas Nilsson Förvaltningschef Magnus Åkesson	Vatten och avlopp, renhållning, fastighetsskötsel, gator och park, kost och lokalvård, arbetsmarknad och integration, räddningstjänst
Fokus-nämnden	Ordförande Linus Lännhult Förvaltningschef Anna Andersson	Förskola och fritidshem, grundskola, gymnasium, vuxenutbildning, fritid och kultur, bibliotek
Socialnämnden	Ordförande Kenneth Gustavsson T.f. Förvaltningschef Johan Lundh	Individ- och familjeomsorg, äldreomsorg Funktionshinderomsorg
Byggnadsnämnden	Ordförande Ingvar Johannesson	
Valnämnden	Ordförande Jan Johansson	
Dalslands miljö- och energinämnd	Ordförande Anders Forsdahl Miljöchef Dan Gunnardo	Dalslands miljö och energinämnd är gemensam för Bengtsfors, Mellerud och Dals-Ed.
Sydvästra Värmlands och norra Dalslands överförmyndarnämnd	Ordförande Christer Törnell Enhetschef Marleen Smersfeldt	Sydvästra Värmlands och norra Dalslands överförmyndarnämnd är gemensam för Bengtsfors, Dals-Ed, Säffle, Åmål och Årjäng
Edshus AB	Ordförande Pertti Hedkrok VD Lars Fredriksson	Bostäder och en del lokaler

2.3 VIKTIGA FÖRHÅLLANDEN FÖR RESULTAT OCH EKONOMISK STÄLLNING

2.3.1 OMVÄRLDANALYS

2.3.1.1 DEN SVENSKA EKONOMIN

Höga räntor och inflation dämpar konjunkturen

Svensk industri och export har utvecklats hyfsat starkt i år, trots en svag omvärldskonjunktur, och i kontrast till fallande inhemsk efterfrågan i Sverige. Världshandeln har sjunkit en tid och ledande indikatorer pekar på en fortsatt svag utveckling för global industri och handel. Den konjunktturnedgång som de senaste årens höga inflation och höga räntor har medfört syns nu i tjänstesektorn i flertalet länder samt på arbetsmarknaden, som hittills visat sig oväntat motståndskraftig på flera håll. Många ekonomier uppvisar låg BNP-tillväxt och endast USA avviker tydligt bland utvecklade länder, med en relativt hög tillväxt i år. Även där väntas dock de senaste årens uppgång för inflation och räntor slutligen ge ett mer tydligt avtryck i ekonomin. Nästa år dämpas således konjunkturen också i USA. Fallet i inflationen beräknas fortsätta under 2024, såväl i USA som i Europa (och Sverige), vilket i sig ger en viss lättnad. Men att centralbankerna, inklusive Riksbanken, nästa år sänker sina styrräntor blir en viktigare stimulans. Redan nu syns betydande nedgångar för långräntorna.

Källa: Makronytt dec 2023 Cirkulär 23:59, SKR

2.3.1.2 BEFOLKNING

Befolkningsutvecklingen 2023

Under de senaste åren har antalet invånare i Dals-Eds kommun minskat och befolkningstillväxten i Sverige är betydligt lägre än den har varit de senaste tio åren. År 2023 hade Sverige den lägsta folkökningen på 22 år och det lägsta antalet födda på 20 år. I 2 av 3 av Sveriges kommuner kunde man se en folkminskning.

Under 2023 minskade folkmängden i Dals-Eds kommun med 44 personer, från 4 650 till 4 606 invånare. Orsaken till den minskade befolkningen var ett flyttnetto på -7 personer och ett födelsenetto på -44 personer.

Under året flyttade 204 personer till Dals-Ed, vilket var färre än 2022. Antalet personer som flyttade från kommunen minskade med 74 personer jämfört med året innan, från 285 till 211. Flyttnettot (antalet inflyttade minus utflyttade) under 2023 var således -7 personer.

Det föddes 23 barn under 2023, 8 färre än 2022. Antalet personer som avled var 67 vilket är 2 fler än året innan. Sammantaget ger detta ett födelsenetto (antalet födda minus döda) under året på -44 personer.

Källa:

<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/pong/statistiknyhet/befolkningsstatistik-helaret-2023/> samt Statisticons befolkningsprognos Dals-Ed 2024-2033

Befolkningens förväntade utveckling 2024-2033

Statisticon har tagit fram en befolkningsprognos för Dals-Eds kommun för perioden 2023-2033. Under prognosperioden kommer folkmängden i Dals-Eds kommun att minska

med 318 invånare, från 4 606 till 4 288 personer.

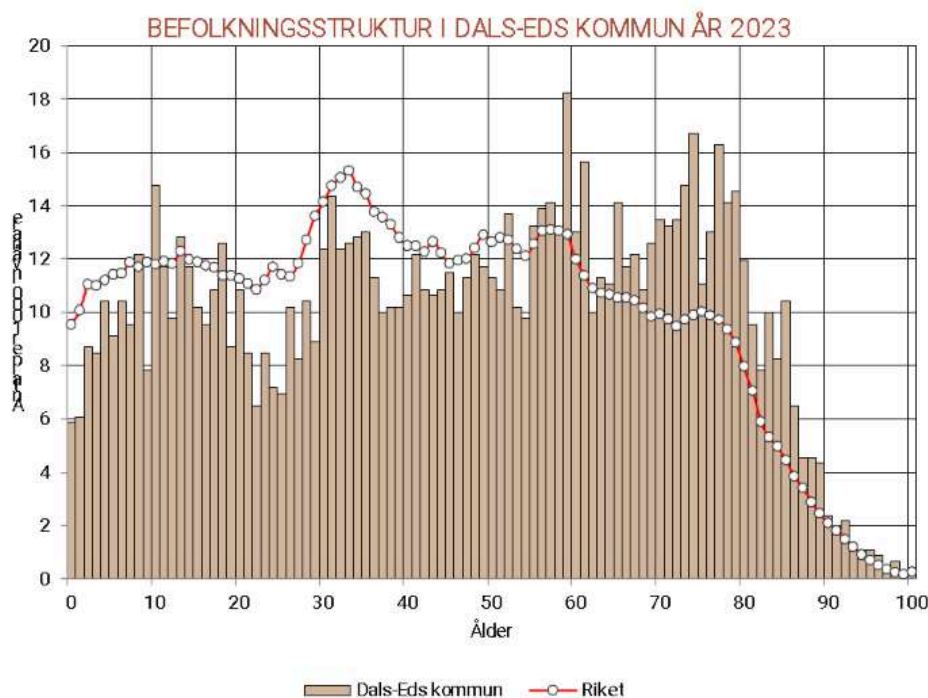
Flyttnettot förväntas bli i genomsnitt 4 personer per år och födelsenettot -35 personer per år. Totalt ger detta en förändring med -31 personer per år. Antalet inflyttade beräknas bli i genomsnitt 217 personer per år medan antalet utflyttade skattas till 213 personer. Detta ger ett årligt flyttnetto på 4 personer för varje år under prognosperioden.

Antalet barn som föds förväntas vara 31 per år i genomsnitt under prognosperioden medan antalet avlidna skattas till 66 personer. Detta medför en befolkningsförändring med -35 personer per år.

Befolkningsstruktur

Förändring av befolkningens storlek och struktur utgör över tid den viktigaste påverkansfaktorn för kommunens ekonomi och verksamhet. Befolkningstillväxten och hur sammansättningen av befolkningen ser ut påverkar bland annat hur kommunen ska planeras/byggas, vilken service som behöver tillhandahållas, efterfrågan på barnomsorg, skola och äldreomsorg, efterfrågan på olika bostäder/boendeformer, lokaler, infrastruktur och kommunens ekonomiska förutsättningar m.m.

Som diagrammet nedan visar skiljer sig befolkningsstrukturen i Dals-Ed något gentemot snittet i riket. Genomsnittsåldern i kommunen var 5 år högre än i riket år 2023.

Källa: Statisticons befolkningsprognos Dals-Ed 2024-2033

Dals-Eds kommun har alltså fler äldre och färre i yrkesverksam ålder jämfört med rikssnittet. Detta innebär att kommunen har en mindre andel personer som ska finansiera service och välfärd till en allt äldre befolkning. Delar av detta kompenseras genom de kommunala utjämningsystemen, men en inte obetydande del måste kommunen själv klara av genom att hela tiden sträva efter en så kostnadseffektiv verksamhet som möjligt. Konsekvenser av att kommunen har färre personer i arbetsför ålder är bland annat personalbrist och svårigheter att anställa personal med rätt kompetens. Detta kan medföra att människor behöver arbeta längre, samt att det blir svårare att få tid till att bedriva utvecklings- och förbättringsarbete. Andra

effekter kan bli att kvaliteten på arbetet som utförs försämras och hög arbetsbelastning för de som arbetar som kan leda till stress, sjukskrivningar och sämre arbetsförhållanden/arbetsmiljö. I sin tur kan detta innebära att arbetsbelastningen blir ännu högre för personalen som är kvar, vilket ger ökade kostnader för mer- och overtidsarbete, samt att personal utifrån kan behöva hyras in, vilket är kostsamt för kommunen.

Att Dals-Eds kommun har fler äldre invånare och färre i yrkesverksam ålder påverkar även efterfrågan på bostäder som följer befolkningsstrukturen och behöver anpassas utifrån de behov som finns. En effekt av detta blir ett ökat behov av olika typer av boenden som passar äldre.

I Dals-Eds utgör kvinnorna knappt 48 procent och männen drygt 52 procent av befolkningen.

Folkmängd Dals-Ed 31 december

Alder	2019	2020	2021	2022	2023
0-4	228	218	214	152	182
5-9	264	257	257	221	226
10-14	265	267	260	282	280
15-19	262	257	266	247	239
20-24	256	242	206	196	191
25-44	1 059	1 036	1 048	1 013	1 009
45-64	1 160	1 160	1 168	1 136	1 133
65 -	1 319	1 324	1 337	1 403	1 346
Summa	4 813	4 761	4 756	4 650	4 606

Kön	2019	2020	2021	2022	2023
Män	2 518	2 495	2 485	2 424	2 387
Kvinnor	2 295	2 266	2 271	2 226	2 219
Summa	4 813	4 761	4 756	4 650	4 606

I tabellen nedan visas befolkningsutvecklingen fördelat på de olika kommundelarna för perioden 2009-2023.

Kommundel	2009	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Dals-Ed	3 509	3 571	3 617	3 637	3 563	3 537	3 462	3 436
Gesäter	124	112	116	121	126	127	126	123
Håbol	235	245	244	230	228	230	217	220
Nössemark	207	168	158	159	165	181	170	168
Rölunda	449	458	467	475	486	482	470	459
Töftedal	205	202	192	181	182	188	198	195
Okänt*		7	12	10	11	11	7	5
Summa	4 729	4 763	4 806	4 813	4 761	4 756	4 650	4 606

* Tidigare har okänd hemvist alltid skrivits till en församling. Från och med 2015 redovisas dessa på kommunen istället eftersom begreppet församling försvunnit ur SCB:s redovisning.

Befolkningens förväntade utveckling 2024-2033

Ålder / År	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
0-5	224	215	202	198	193	197	200	201	200	199	197
6-9	184	192	185	182	176	166	150	145	140	142	145
10-12	167	159	163	143	154	143	147	140	138	125	118
13-15	160	156	156	164	157	160	141	151	141	144	138
16-18	152	136	136	147	143	142	149	142	144	129	136
19-24	231	236	229	223	216	210	213	202	200	208	197
25-44	1 009	1 000	997	984	968	961	949	940	928	911	889
45-64	1 133	1 135	1 136	1 144	1 133	1 127	1 100	1 092	1 079	1 070	1 067
65-79	931	904	883	850	857	861	865	859	862	867	868
80-100	415	441	461	487	496	496	516	525	529	531	532
Totalt	4 606	4 574	4 547	4 520	4 492	4 462	4 430	4 397	4 362	4 326	4 288

Statisticons befolkningsprognos för perioden 2024-2033 visar att invånarantalet i Dals-Eds kommun förväntas minska med 318 invånare, från 4 606 till 4 288 personer. Flyttnettot förväntas bli i genomsnitt 4 personer per år och födelsenettot -35 personer per år. Totalt ger detta en förändring med -31 personer per år.

Antalet inflyttade beräknas bli i genomsnitt 217 personer per år medan antalet utflyttade skattas till 213 personer. Detta ger ett årligt flyttnetto på 4 personer för varje år under prognosperioden. Antalet barn som föds förväntas vara 31 per år i genomsnitt under prognosperioden medan antalet avlidna skattas till 66 personer. Detta medför en befolkningsförändring med -35 personer per år.

Denna prognos där folkmängden förväntas fortsätta minska och där antal äldre blir allt fler, medför stora utmaningar för kommunen både vad det gäller kompetensförsörjning och ekonomin, då det skapas ett glapp mellan intäkter och kostnader. När invånarantalet i kommunen minskar påverkas antalet arbetade timmar och därigenom även skatteunderlaget och ekonomin. Detta kan ge effekter som försämrade service, vilket kan leda till sämre rykte, att det blir svårare att rekrytera personal och att färre flyttar till kommunen. I sin tur kan detta innebära ännu färre invånare, mindre skatteintäkter och ytterligare försämrade ekonomi och service. Därmed är det viktigt att kontinuerligt arbeta med att attrahera fler invånare att stanna i och flytta till kommunen. Fördelarna med att bo, verka och arbeta i kommunen behöver lyftas fram.

Utöver pandemins kvarvarande effekter pågår två större demografiska förändringar som påverkar befolkningsutvecklingen. För det första befinner sig allt fler i den stora 40-talistgenerationen i en ålder över 80 år. Detta innebär att en stor grupp kommer upp i de åldrar där behovet av stöd och service ökar. För det andra befinner sig den stora barnkullen som föddes kring 1990 i förvärvsaktiv och barnafödande ålder. Denna grupp flyttar från städer med universitet och högskolor, en del tillbaka till sin hemkommun. För bland annat arbets- och bostadsmarknaden, utbildningssystemet och omflyttningarna har detta stora konsekvenser vilket i sin tur ger effekter för den kommunala verksamheten.

Det bör också beaktas att kvinnor föder allt färre barn. Födelsehalten och den summerade fruktsamheten är de lägsta på många år. Om trenden fortsätter får det effekter för den demografiska utvecklingen och behovet av ex. förskola och skola.

Viktiga aspekter att beakta framåt är:

- Bevaka befolkningsutvecklingen för planering av kommunens verksamhet.
- Hitta effektiviseringsmöjligheter för att tillgodose framtidens behov.
- Behålla och attrahera fler till att bo och arbeta i kommunen.

2.3.1.3 ARBETSMARKNAD

Dals-Ed har sedan många år tillbaka den lägsta arbetslösheten bland Dalslands kommuner. Enligt siffror från Arbetsförmedlingens låg årsgenomsnittet för arbetslöshet i Dals-Ed på 4,6% av den registrerade arbetskraften under 2023, vilket kan jämföras med 5,2% för 2022. Vi ser alltså en fortsatt minskning, även för andelen långtidsarbetslösa. Sedan juni 2023 minskar dock arbetslösheten inte i samma takt som innan, varken för Dals-Ed eller övriga Dalsland. I vissa fall syns till och med en tendens till en liten ökning, vilket speglar arbetsmarknaden i stort. Prognoserna för 2024 visar på en trolig ökning av arbetslösheten under året.

Arbetsmarknaden har utvecklats starkt i hela landet under 2022 och efterfrågan på arbetskraft har varit hög under hela året. Antalet lediga platser som anmälts till Arbetsförmedlingen har ökat till en rekordnivå, vilket återspeglar både offentliga och privata verksamheters omfattande rekryteringsbehov.

För Dals-Eds del fanns det i januari 2024 79 annonserade jobb på platsbanken, jämfört med 35 under samma period 2023. Det är en fortsatt hög efterfrågan på arbetskraft i kommunen, men också i närområdet och det höga antalet lediga platser tyder på att många arbetsgivare inte lyckas hitta den arbetskraft de söker. Västra Götaland är det av storstadslänen där arbetslösheten har minskat mest procentuellt sett, både när det gäller totalt antal inskrivna arbetslösa, arbetslösa ungdomar, långtidsarbetslösa och arbetslösa med svagare konkurrensförmåga.

2.3.1.4 VÄSENTLIGA FÖRÄNDRINGAR I VERKSAMHETEN

Nedläggning av förskola

Med anledning av sjunkande antal barn och därmed ett minskat platsbehov fattades i maj beslut om att lägga ner kommunens minsta förskola med kapacitet för 52 barn - Snörrums förskola - hösten 2024, med reservation för förändring av befolkningsprognos. Intag av förskolebarn stoppades från hösten 2023. I samband med beslutet fick förvaltningen i uppdrag att snarast påbörja nödvändiga lokalanpassningar utifrån kommande behov, men också med möjlighet att öppna upp för förskoleverksamhet igen vid eventuellt ökat barnantal i framtiden.

Anpassning av särskilda boenden

Med anledning av ändrade behov och förutsättningar, beslutade socialnämnden i oktober att stänga en avdelning med 9 stycken särskilda boendeplatser på Edsgärdet. Samtidigt beslutades också att öppna upp ytterligare två korttidsplatser på Hagalid för att kunna möta upp det ökade behovet av korttidsplatser. Utifrån nämndens beslut stängdes avdelningen Västan på Edsgärdet 231130 och två ytterligare korttidsplatser på Hagalid korttidsenhet öppnades upp 240115.

Budgetanpassningar

Behovet av budgetanpassningsarbetet utifrån kommunfullmäktiges beslut, har överskuggat stora delar av året och varit ett stort fokus för såväl politikens budgetberedning som vardagsarbetet i förvaltningar och verksamheter. De åtgärder för kostnadsminskningar som redovisats för budgetberedningen har i vissa delar genomförts och kommer att även under 2024 arbetats vidare med för att komma åt de obalanser i budgeten som föreligger.

2.3.1.5 ÖVRIGA HÄNDELSE I VERKSAMHETER OCH OMVÄRLD

Säkerhetsläget

En orolig omvärld präglar säkerhetsläget och påverkar även kommunens förutsättningar, direkt genom höga priser och osäkra leveranser och indirekt genom behovet av att upparbeta en högre beredskap för såväl intrång i våra system och infrastruktur som för en civil beredskap i händelse av kris eller krig. Under året har vi i förvaltningarna tagit fram risk- och sårbarhetsanalyser som vi behöver arbeta vidare med både i den egna organisationen men även med andra aktörer på platsen, andra kommuner och myndigheter.

Dalslandssamverkan

I december undertecknades en ny avsiktsförklaring för Dalslandssamverkan som innebär att Åmåls kommun deltar fullt ut i samverkan från och med 2024 och att samverkansarbetet får en tydligare struktur utifrån den omfattande samverkan som pågår och planeras mellan kommunerna i Dalsland.

2.3.2 RISKER OCH KONSEKVENSER

2.3.2.1 OMVÄRLDSRISKER

Den negativa befolkningsutvecklingen är en uppenbar risk för välfärdens finansiering, att kunna bedriva en effektiv organisation och för platsens attraktivitet. Det är en risk för hela kommunkoncernen och därför har kommunfullmäktige antagit ett utvecklingsmål som består av att befolkningsantalet i Dals-Eds kommun ska vara 5000 invånare år 2035 till vilket organisationens prioriteringar ska kanaliseras. För att nå målet krävs bland annat marknadsföring, attraktivitetsåtgärder, samverkan såväl inom organisationen som hela platsen Dals-Ed med invånare, företag och föreningar delaktiga.

Omvärldsrisker i övrigt är statliga och regionala prioriteringar gällande infrastruktur och kollektivtrafik samt hur kommande satsningar från staten kommer att utvecklas eller förändras kring statsbidrag som flertalet av kommunens verksamheter är beroende av för att kunna bedriva ett utvecklingsarbete i våra verksamheter.

2.3.2.2 VERKSAMHETSRIISKER

Personalförsörjningen i flera av kommunens verksamheter är en av våra största utmaningar för att kunna upprätthålla en god kvalitet och service, i verksamheter som dessutom utifrån demografin kommer att ha en ökad efterfrågan. Därför är det viktigt för oss att vara en attraktiv arbetsgivare och att upprätthålla en god och inbjudande arbetsmiljö. Vi behöver också fortsätta genomlysning av arbetssätt och att vidareutveckla schema och bemanning i våra verksamheter.

Budgetanpassningsarbetet under planperioden är ytterligare en uppenbar verksamhetsrisk som innebär stora ansträngningar för samtliga verksamheter och leder till förändringar av uppdrag och hur vi är organiserade. Det är viktigt att vi under planperioden analyserar de effekter åtgärderna för kostnadsminskningar ger så att vi även fortsättningsvis kan upprätthålla tillräckligt hög kvalitet i grunduppdragen och att vi i verksamheterna kan tillgodose våra kunder och målgrupper tillräckligt god service.

2.3.2.3 FINANSIELLA RISKER OCH RISKHANTERING

Den av fullmäktige beslutade finanspolicyn innehåller riktlinjer och regler i form av riskmandat och limiter för finansverksamheten inom kommunen och den kommunala koncernen. Kommunen och den kommunala koncernen är exponerad för framför allt följande finansiella risker: ränterisk, finansieringsrisk, kredit- och likviditetsrisk samt marknadsvärdesrisk i finansiella placeringar.

Ränterisk

Per den 31 december 2023 uppgick den kommunala koncernens räntebärande skulder till 341,0 mkr (351,2 mkr 2022), medan de räntebärande finansiella tillgångarna var 3,5 mkr (3,1 mkr 2022). Den kommunala koncernens räntebärande nettoskuld uppgick per balansdagen sålunda till 337,5 mkr (348,1 mkr 2022). Nettoskulden har minskat med 10,6 mkr jämfört med 2022.

Kommunens räntebärande skulder under 2023 uppgick till 102,2 mkr (107,6 mkr 2022), medan kommunens räntebärande finansiella tillgångar under 2023 var 3,5 mkr (3,1 mkr 2022). För kommunen uppgick netto skulderna under 2023 till 98,7 mkr (104,5 mkr 2022).

Upplåningen inom den kommunala koncernen löper både med fast och rörlig ränta.

Enligt finanspolicyn ska den genomsnittliga räntebindningstiden på externa räntebärande skulder inte understiga 1,5 år och bör inte överstiga 4 år. Per den 31 dec 2023 uppgick den genomsnittliga räntebindningstiden för den kommunala koncernens upplåning till 2,5 (2,7) år.

Den genomsnittliga räntebindningstiden för kommunens upplåning uppgick till 2,1 (2,4) år.

Finansieringsrisk

Enligt finanspolicyn får inte mer än 40 procent av låneskulden förfalla inom en och samma 12-månadersperiod. Givet skuldens sammansättning per balansdagen förföll maximalt 26 (17) procent av den kommunala koncernens låneskuld inom en 12-månadersperiod, medan motsvarande siffra för enbart kommunens låneskuld var 29 (19) procent.

Enligt finanspolicyn ska kapitalet i likviditetsförvaltningen säkerställa kommunens och koncernens betalningsförmåga på kort sikt. Kapitalet utgörs av likvida medel på bankkonto samt eventuella kortfristiga placeringar i räntebärande värdepapper eller räntefonder.

Per sista dec 2023 uppgick tillgängliga likvida medel i koncernen till 48,5 (44,9) mkr och tillgängliga outnyttjade kreditfaciliteter till 22,0 (22,0) mkr: totalt 70,5 (66,9) mkr.

Kredit- och likviditetsrisk

Enligt finanspolicyn så berör kreditrisk i kapitalförvaltningen ränteplaceringar och definieras som risken för värdeförlust på grund av att en motpart (till exempel bank, kommun, företag) inte fullgör sina finansiella förpliktelser. Kreditrisk definieras som risken för att en fordran inte betalas på utsatt tid och/eller med det belopp som fordran utgör. För att hantera denna risk ska placeringarna fördelas mellan olika emittenter (utgivare).

För att hantera kreditrisken på ett effektivt sätt ska ränteplaceringar i första hand göras genom placering i fonder. Dessa ska bestå av räntebärande papper med god kreditvärdighet och riskspridning.

Kommunen har under perioden inte placerat någon likviditet.

Marknadsvärdesrisk i finansiella placeringar

I detta avsnitt beskrivs inträffade händelser som bedöms ha effekt på de finansiella

rapporterna. Det är två händelser som, helt överskuggande allt annat, har haft och kommer att ha en stor påverkan på såväl den globala ekonomin, som på lokalsamhället och den kommunala verksamheten och ekonomin. Det är covid-19-pandemin och Ukrainakriget. Men att försöka konkretisera och kvantifiera exakt hur mycket dessa båda händelser har påverkat finanserna låter sig inte göras. Det är alltför komplext, i synnerhet eftersom båda händelserna i hög grad även har påverkat den allmänna konjunkturen på många olika sätt, utöver de direkta effekter på verksamheterna som beskrivs under respektive rubrik.

Valutarisk

Enligt finanspolicyn är utgångspunkten vid förvaltning av kommunens portföljer att begränsa valutarisken.

Samtlig extern upplåning inom koncernen har skett i svenska kronor och någon placering av likvida medel eller pensionsmedel har ej gjorts under perioden.

2.4 HÄNDELSER AV VÄSENTLIG BETYDELSE

2.4.1 KRIGET I UKRAINA

Den 24 februari invaderade Ryssland sitt grannland Ukraina. Sedan dess pågår ett krig som är en mänsklig katastrof och tragedi för i första hand människor i Ukraina men som även påverkar hela Europa och omvärlden vad gäller ekonomiska effekter och ökad kris- och krigsberedskap. Ingen avtrappning eller lösning på konflikten tycks vara i sikte.

Kriget medför omfattande ekonomiska effekter till följd av fortsatt ökande energipriser med dramatiska höjningar på el- och gaspriser samt högre livsmedelspriser. Priserna på byggmaterial ligger fortsatt högt vilket innebär att vissa byggprojekt läggs på is eller försenas. De ökande priserna driver i sin tur upp inflationen till höga nivåer, vilket påverkar kommunens kostnader på flera områden.

Vad gäller direkt påverkan på förvaltningens verksamheter så Ukrainakriget främst inneburit osäkra och försenade leveranser, höjda priser, störningar i upphandlingsprocessen samt krav från leverantörer på ersättningar främst för kraftigt ökade energipriser. Sammantaget har konsekvenserna till följd av kriget bidragit till väsentligt försämrade ekonomiska förutsättningar under perioden och en prognos inför kommande planperiod, 2024-2026 som överskuggar det mesta i våra förvaltningar och verksamheter. Frammot slutet av nästa planperiod kan en ljusning skönjas genom en bedömd lägre inflation men det har under perioden lett till att snabba och omfattande åtgärder genomförts och planeras för att möta det dramatiska läget.

Därutöver har Ukrainakriget och det försämrade säkerhetsläget generellt i Sverige, lett till ökade risker för olika former av terrorattacker som ökar behovet av kunskapsuppbyggnad och säkerhetshöjande åtgärder inom flera områden, såsom IT-säkerhet, fysisk säkerhet, hemberedskap, säkerhetsskydd, kriskommunikation och redundans i verksamheter.

Det är däremot även här svårt att konkret analysera händelsen med avseende på effekt på kommunens finanser.

2.5 STYRNING OCH UPPFÖLJNING AV DEN KOMMUNALA VERKSAMHETEN

2.5.1 ANSVARSSTRUKTUR

Styrprinciperna från år 2008 reglerar ansvarsfördelningen i kommunen med utgångspunkter som decentralisering, helhetssyn och god ekonomisk hushållning. Helhetssyn ska prägla allt arbete, kommunens bästa och koncernnyttan ska beaktas i alla beslut. Beslut ska fattas så nära berörd verksamhet som möjligt och verksamhetsansvariga med personal har stor frihet att välja hur arbetet ska genomföras för att nå målen för verksamheten.

Politikerna ansvarar för VAD kommunen ska göra, tjänstemännen för HUR detta utförs. Politikerna styr genom mål och ekonomiska ramar samt genom att följa upp och utvärdera verksamheten gentemot målen. Politikerna beslutar om verksamhetens kvalitet och dimensionering samt om övergripande organisation. Tjänstemännen ansvarar för genomförandet av politiska beslut enligt givna mål och riktlinjer samt inom givna ekonomiska ramar.

Kommunfullmäktige fastställer övergripande mål, nämnder och förvaltningar samt deras ansvarsområden och ekonomiska ramar. Kommunstyrelsen leder och samordnar förvaltningen av kommunens angelägenheter och har uppsikt över nämndernas verksamhet. Nämnd ansvarar för verksamhet inom sitt ansvarsområde utifrån gällande lag samt kommunfullmäktiges mål och ekonomiska ramar.

Kommundirektören är kommunens ledande tjänsteperson, ansvarig inför kommunstyrelsen samt chef för förvaltningscheferna och enhetscheferna på kommunledningsförvaltningen.

Kommundirektören har det yttersta ansvaret för att verkställa kommunstyrelsens beslut.

Förvaltningschef är nämndens ledande tjänsteperson, ansvarig inför nämnd och kommundirektör samt chef för enhetschefer inom nämndens ansvarsområde.

Förvaltningschefen är ansvarig för nämndens förvaltning. Förvaltningschefen har det yttersta ansvaret för att verkställa nämndens beslut. Enhetschef har verksamhets-, ekonomi- och personalansvar för sin enhet, och är ansvarig inför förvaltningschefen.

Varje nivå utkräver ansvar av närmast underliggande nivå. Kommunstyrelsen utkräver ansvar av kommundirektören. Förvaltningschef utkrävs ansvar av nämnd och kommundirektör. Enhetschef utkrävs ansvar av förvaltningschef. Ansvarsutkrävande sker alltid i dialog med den berörda. För att undgå ansvar krävs att underliggande nivå tydligt redovisar skäl till att verksamheten ej kan bedrivas inom den överenskomna omfattningen vad gäller ekonomi, kvantitet och kvalitet. Närmast överordnad övertar ansvaret för de åtgärder som krävs för att anpassa verksamheten till rätt omfattning. Övertagande nivå bedömer de redovisade skälen och vidtar vid behov (beroende på nivå) politiska, organisatoriska eller personella åtgärder. Medför åtgärderna förändringar av angivna mål, ska förslagen till åtgärder underställas berört politiskt organs prövning.

2.5.2 RAMVERK FÖR TILLITSBASERAD STYRNING OCH LEDNING I DALSEDSS KOMMUN

Kommunens tillitsbaserade ledningsfilosofi växte fram parallellt och i samma anda som den statliga Tillitsdelegationens utredning kring hur styrningen av välfärdstjänster i högre grad skulle kunna ta tillvara medarbetares och invånares kompetens och erfarenhet, för att ge större kvalitet och nytta för dem vi är till för. En grundtes är att styrningen och ledningen består av delarna: styrning, kultur och ledarskap samt arbetsorganisation. För att ge förutsättningar för

ett så bra möte mellan medarbetare och invånare som möjligt, måste samtliga delar utvecklas. Allt syftar till att fullgöra kommunens grunduppdrag, att möjliggöra god livskvalitet för våra invånare, inom ramen för god ekonomisk hushållning

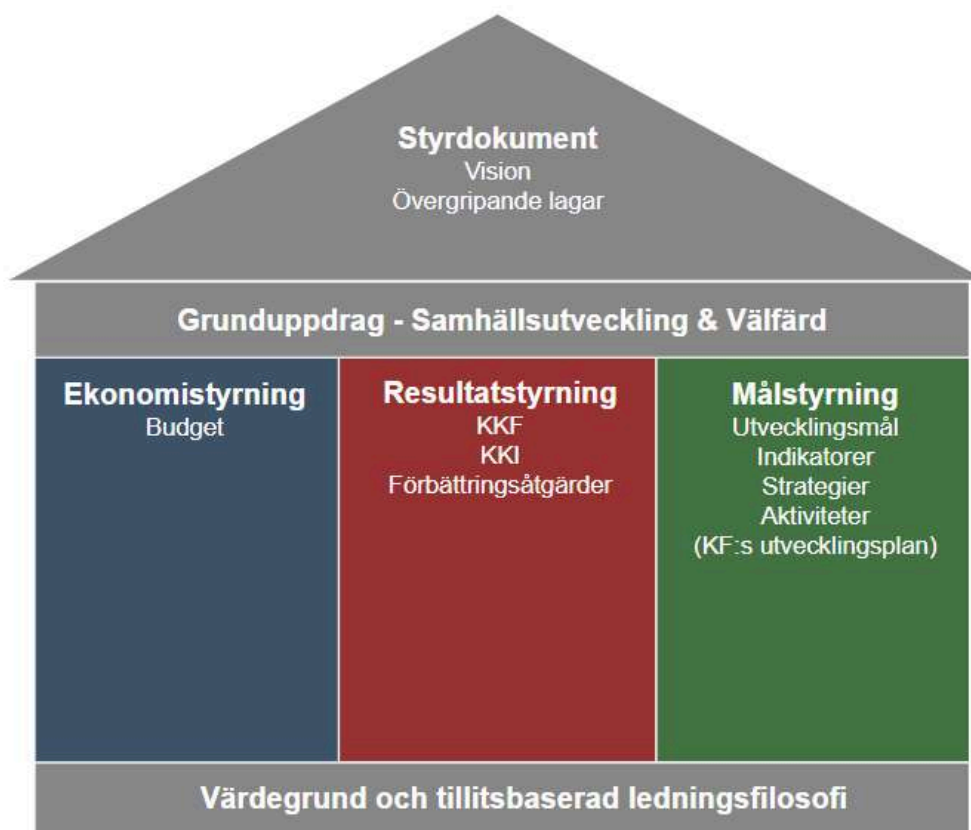
Innebörden i den tillitsbaserade styrningen och ledningen är att professionerna vet bäst vad som behöver utvecklas eller kvalitetssäkras utifrån verksamhetens grunduppdrag. Därför tas mål och kritiska kvalitetsfaktorer fram och omhändertas på respektive organisatoriska nivå i kommunen. Ansvaret för resultatstyrning och verksamhetsutveckling ska ligga så långt ut i organisationen som det är möjligt och lämpligt. Uppföljningen syftar till att kvalitetssäkra att vi klarar grunduppdraget och uppsatta mål, samt att ta fram underlag för förbättringsarbetet.

Dialog används som styrmedel mellan olika roller och nivåer i organisationen för att öka förståelse, samsyn och acceptans avseende till exempel vision, mål, uppdrag och kvalitet. I den systematiska dialog som är förutsättningen för styrmodellen diskuteras vad-, när-, hur- och vem-frågorna så att varje roll har en tydlig lägesbild vid beslutsfattande.

Framgångsfaktorer för att nå ändamålsenliga resultat över tiden är:

- Långsiktig stabilitet grundat på politisk samsyn över partigränserna för vad som ska gälla kring styrning och ledning
- Tydligt beskrivna roller mellan politik och tjänstepersoner samt mellan medarbetare, stödfunktioner och chefer
- Livskvalitet, hållbarhet och helhetsperspektiv är vägledande värdeord
- Tydlig styrstruktur som stödjer den tillitsbaserade ledningen
- Kommunikativa och engagerade ledare samt delaktiga medarbetare

2.5.2.1 STYRMODELLENS GRUNDER OCH SYFTEN

Kommunens vision och värdegrund, den kommunala och statliga styrningen samt verksamhetsbeskrivningen utgör grunden i styrmodellen. Detta säkerställer att vi har en gemensam bild av verksamheten och dess uppdrag samt ger oss ett fokus på dem vi är till för och deras behov. En gemensam bild av verksamheten är en förutsättning för att kunna arbeta med systematiskt kvalitetsarbete.

Grunduppdraget ska beskrivas och brytas ner enligt hierarkin kommun, nämnd/förvaltning, verksamhetsområde/enhet samt individuella befattningsbeskrivningar utifrån olika funktioner i organisationen.

Styrmodellens tre syften

1. God ekonomisk hushållning - Ekonomistyrning

- Att de ekonomiska resurserna används effektivt idag och i framtiden
- Att de ekonomiska resurserna används så att målen uppnås

2. Säkerställa verksamhetens kvalitet och effektivitet - Resultatstyrning

- Att verksamheten har bra kvalitet och effektivitet
- Att invånarnas/kundernas behov blir tillgodosedda

3. Genomförande av planer i syfte att uppnå utvecklingsmål - Målstyrning

- Förverkliga den politiska viljan och de prioriterade målen
- Från ord till handling - ett systematiskt förändringsarbete

2.5.2.2 EKONOMISTYRNING

Ekonomistyrning syftar till att uppnå en god ekonomisk hushållning där de ekonomiska resurserna används effektivt både idag och i framtiden. De ekonomiska resurserna ska också användas på sådant sätt att kommunens mål uppnås.

De ekonomiska styrprinciperna beskriver principerna för fördelning av ramar inom Dals-Eds kommun. Fördelningen av ramarna/resurserna fastställs i budgeten.

I Dals-Eds kommun tillämpas decentraliserad ekonomistyrning, vilket kännetecknas av ökad frihet men också ökat ansvar för nämnderna. Utgångspunkt för arbetet utifrån ekonomistyrningsprinciperna ska vara decentralisering, helhetssyn och god ekonomisk hushållning. Allt arbete ska präglas av en helhetssyn, där kommunens bästa och koncernnyttan beaktas vid alla beslut som fattas.

Den övergripande ekonomi- och verksamhetsstyrningen beslutas av kommunfullmäktige som antar finansiella mål, vilka utgör de yttre ekonomiska ramarna som styr långsiktigheten i kommunens ekonomi.

Ekonomistyrningen utövas genom dialog med nämnder, bolag och förvaltning samt olika styrdokument såsom till exempel ägardirektiv och genom kommunstyrelsens uppsiktsplikt.

Den kommunala verksamheten och dess ekonomiska förvaltning regleras i stor omfattning av kommunallagen (2017:725), och enligt denna ska kommunen bland annat fatta beslut om riktlinjer för god ekonomisk hushållning. Kommunens ekonomiska förvaltning styrs också av lagen om kommunal bokföring och redovisning (2018:598) och rekommendationer från rådet för kommunal redovisning samt av annan normering och praxis inom ekonomiområdet.

Kommunens riktlinjer för ekonomistyrning fastställer ramverket för det regelsystem efter vilken kommunstyrelsens ekonomiska styrning av kommunens verksamheter ska ske, och utgör även ett komplement till nämnda lagar, rekommendationer och normeringar.

Dals-Eds kommuns riktlinjer för god ekonomisk hushållning tar sin utgångspunkt i att varje generation ska bekosta den kommunala service som konsumeras och därigenom lämna över en kommun med ett oförändrat finansiellt handlingsutrymme till kommande generationer. Definitionen av god ekonomisk hushållning är att såväl kommunens finansiella som verksamhetsmässiga mål uppnås, att verksamheten bedrivs långsiktigt, ändamålsmässigt och effektivt och att ekonomiska aktiviteter sker i enlighet med lagar, regler och etablerade normer.

2.5.2.3 RESULTATSTYRNING

Resultatstyrning syftar till att utifrån grunduppdraget säkerställa verksamhetens kvalitet och effektivitet och att invånarnas/kundernas behov blir tillgodosedda.

För att bedöma om verksamheten utför sitt uppdrag med god kvalitet och effektivitet identifieras kritiska kvalitetsfaktorer utifrån de tre nyttoperspektiven. I syfte att kvalitetssäkra varje kvalitetsfaktor ska en eller flera kvalitetsindikatorer tas fram. En kvalitetsindikator är ett mått på uppnådd kvalitet och/eller effektivitet. Kritiska kvalitetsfaktorer och kvalitetsindikatorer ingår i varje verksamhetsplan och definieras och analyseras utifrån respektive nyttoperspektiv.

Mätmetod, rutin för mätning och analys ska ha definierats för att säkerställa att det genomförs kontinuerligt och enhetligt. Slutsatserna från analysen ska ligga till grund för återkopplingen till uppdragsgivaren samt utgör tillsammans med omvärldsanalysen ett underlag för planeringen av verksamheten både gällande anpassningar i grunduppdraget och ständiga förbättringar.

Detta innebär en förflyttning i uppföljningen, från nyckeltal av kvantitativ karaktär, till kvantitativa och kvalitativa indikatorer, från verksamhetsberättelser (vad vi har gjort), till resultatanalyser (resultat, prestationer och effekter) samt från sammanställning och kommentarer till utvärdering och slutsatser.

Med detta sätt att följa upp verksamheterna önskar vi uppnå ett större fokus på resultat istället för resurser, med andra ord vad vi får för effekt för våra kommuninvånare/kunder, för medarbetarna och för ekonomin. Uppföljning av kvalitetsfaktorer, kvalitetsindikatorer samt arbetet med förbättringsåtgärder är ett systematiskt och ständigt pågående kvalitets- och förbättringsarbete.

2.5.2.4 MÅLSTYRNING

Målstyrning syftar till genomförande av planer för att uppnå utvecklingsmål. Med utgångspunkt från kommunens och verksamheternas grunduppdrag och utvecklingsbehov beslutar politiken om utvecklingsmål på kommun- och förvaltningsnivå. Till målen kopplas också strategier och relevanta indikatorer, som indikerar graden av måluppfyllelse. Förvaltningen bestämmer utifrån beslutade utvecklingsmål vilka aktiviteter som ska genomföras för att uppnå målen. Verksamheter och enheter bidrar med sitt engagemang i de aktiviteter som finns kopplade till utvecklingsmålen på kommun- och förvaltningsnivå.

Prioriterade mål, inriktningar och uppdrag

Kommunens utvecklingsmål samt finansiella mål inför kommande år antas av kommunfullmäktige och ligger till grund för den fortsatta budgetberedningen. Beredningen genomförs av kommunledning och nämndernas presidier. Prioriteringarna tas fram med utgångspunkt från utvecklingsmål och i dialog med kommundirektörens ledningsgrupp. Ansvar för planering och verkställande av åtgärder för att uppnå respektive prioritering åligger kommundirektörens ledningsgrupp. Detta genom en handlingsplan inklusive

resurstilldelning.

Nämndernas och styrelsens utvecklingsplan

Nämndernas och styrelsens eventuella utvecklingsmål och strategier för att nå dessa bereds av respektive förvaltnings ledningsgrupp och presidiet. Ansvar för planering och verkställande av åtgärder för att uppnå respektive utvecklingsmål åligger förvaltningens ledningsgrupp.

Kommunfullmäktiges övergripande utvecklingsmål ska genomsyra all planering och utförande av verksamheten och via vertikal dialog återkopplas till närmsta nivå.

2.5.3 UPPSIKTSPLIKT OCH INTERN KONTROLL

Den interna kontrollen i Dals-Eds kommun styrs av "Reglemente för intern kontroll" antaget av kommunfullmäktige 2003-11-19 och reviderat i kommunfullmäktige 2019-06-19.

Reglementet syftar till att säkerställa att styrelsen och nämnderna upprätthåller en tillfredställande intern kontroll, som innebär att med rimlig grad av säkerhet säkerställa att följande mål uppnås:

- Ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet.
- Tillförlitlig finansiell rapportering och information om verksamheten.
- Efterlevnad av tillämpliga lagar, föreskrifter, riktlinjer mm.

En bra intern kontroll bidrar till att skapa värde för organisationen och förebygger, upptäcker och åtgärdar fel och brister som hindrar organisationen att nå sina mål och utföra sitt uppdrag.

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att tillse att det finns en god intern kontroll. I kommunen finns en internkontrollorganisation upprättad samt förvaltningsövergripande anvisningar. Nämnderna har det yttersta ansvaret för den interna kontrollen inom respektive verksamhetsområde. Årshjulsprocessen för internkontrollen innefattar att varje nämnd/förvaltningen genomför en riskanalys och utifrån denna upprättas en intrernkontrollplan. Kontrollmomenten genomförs efter beslutad frekvens och dokumenteras samt analyseras och förbättringsåtgärder tas fram.

2.6 GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING OCH EKONOMISK STÄLLNING

2.6.1 GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING

I kommunens "Riktlinjer för god ekonomisk hushållning och hantering av resultatutjämningsreserv" föreskrivs bland annat att: "God ekonomisk hushållning innebär att såväl kommunens finansiella som verksamhetsmässiga mål uppnås, att verksamheten bedrivs långsiktigt, ändamålmässigt och effektivt och att ekonomiska aktiviteter sker i enlighet med lagar, regler och etablerade normer."

År 2015 bedömdes att god ekonomisk hushållning inte kan säkerställas långsiktigt enligt riktlinjerna. Främsta skälet var ökande budgetunderskott i den treåriga budgetprognosen men även bristande resurser att arbeta med kommunövergripande ledning, styrning och analys för att uppnå budget i balans. Kommunfullmäktige beslutade därför i augusti om ett antal analys- och anpassningsuppdrag till kommunstyrelse och nämnder, där det mest omfattande var kommunstyrelsens uppdrag att ta fram en plan för en långsiktigt hållbar budget inför 2017. Arbetet inleddes omgående under ledning av kommunchefens ledningsgrupp.

2.6.2 FINANSIELL ANALYS

Årets resultat enligt resultaträkningen (förändring av eget kapital)

Dals-Eds kommun redovisade 2023 ett underskott på 2,4 mkr, vilket jämfört med 2022 var en försämring med 16 mkr.

Med ett budgeterat resultat 2023 på -15,0 mkr så blev årets resultat +12,6 mkr bättre än vad som var budgeterat.

Riksdagen beslutade under 2020 om ett nytt anslag, Stöd till kommunsektorn för att stärka välfärden. Medlen på anslaget fördelades med 70 procent till kommunerna och 30 procent till regionerna. Medlen har fördelats proportionellt utifrån befolkningens mängd, lika mycket i kronor per invånare. Totalt beslutade riksdagen om extra tillskott till kommunerna med 19,4 miljarder kronor för 2020. Av dessa erhöll Dals-Eds kommun totalt 9,1 mkr i extra generell statsbidrag för 2020.

12,5 miljarder av dessa har permanentats för kommunerna och innebär ett tillskott för Dals-Eds kommun med 4,1 mkr för 2021 och framåt. I samband med budgetpropositionen för 2022 så ökades det generella statsbidraget med ytterligare 2,1 miljarder till kommunerna vilket innebär ytterligare generellt statsbidrag till Dals-Eds kommun med 2,7 mkr för 2022. Under 2023 har Dals-Eds kommun erhållit 2,7 mkr stöd för befolkningsmässiga utmaningar som är särskilt relevant för mindre kommuner. Dessutom har vi beviljats ett EI-stöd på 1,7 mkr för perioden 1 november 2021 till 30 september 2022. Bidraget som har redan nämnt återfinns under finansförvaltningen.

Skatteunderlaget för åren 2019-2022 har ökat i en högre takt än tidigare beräkningar vilket fått till följd positiva slutavräkningsposter. Detta har påverkat Dals-Eds kommuns skatteintäkter för året med totalt +3,7 mkr.

På grund av coronaviruset införde regeringen även tillfälliga regler för sjuklönekostnader. Dals-Eds kommun har erhållit totalt 0,1 mkr i ersättning för sjuklönekostnader under 2023. Ersättningen har redovisats under finansverksamheten.

Budgetavvikelsen för kommunens nämnder var +2,7 mkr. Socialnämndens budgetavvikelse uppgick till -1,3 mkr. FOKUS-nämnden redovisade en budgetavvikelse på +0,6 mkr. Samhällsbyggnadsförvaltningen budgetavvikelse uppgick till +1,1 mkr. Kommunledningsförvaltningen budgetavvikelse uppgick till +2,2 mkr.

Budgeten för 2024-2026 grunder sig på skatteunderlagsprognoser från SKR oktober 2023. I december gjorde SKR en ny bedömning.

SKR:s Sammantaget visar vår december prognos för skatteunderlaget en svagare utveckling fram till 2027 jämfört med den prognos som publicerades i oktober 2023, Aktuell Ekonomi 23:41. Det slutliga utfallet för 2022 blev lite högre än de preliminära utfallen indikerat. Även utvecklingen 2023 har reviderats upp, på grund av en högre lönesumma genom en starkare arbetsmarknad (utfall till och med oktober). Ökningstakten framöver revideras däremot ned såpass att tidigare års ökningarna sammantaget mer än uttraderas sett till hela perioden.

En komplicerande faktor när prognosrevideringarna skall studeras är att arbetade timmar revideras relativt kraftigt i de senaste publiceringarna av nationalräkenskaperna (NR). De senaste publiceringstillfällena har påvisat detta. Utifrån lönesumman och antalet arbetade timmar räknas timlönen enligt NR ut som en kvot. Den är uppreviderad med 1 procentenhet till en ökning på nästan 4 procent under 2023 (högre lönesumma och mindre ökning av arbetade timmar jämfört med tidigare).

Källa: SKR cirkulär 23:56 2023-12-14

Årets resultat efter balanskravsjusteringar (enligt 12 § Kommunallagen)

Årets resultat efter balanskravsjusteringar är -2,5 mkr, vilket jämfört med 2022 var en försämring med 14,3 mkr.

Årets resultat exklusive jämförelsestörande poster (jämförelsestörande poster är resultat av händelser eller transaktioner som inte är extraordinära, men som är viktiga att uppmärksamma vid jämförelser med andra perioder)

Årets resultat exklusive jämförelsestörande poster på -2,5 mkr, vilket är 14,3 mkr sämre än 2022.

Årets resultat och jämförelsestörande poster

	2021	2022	2023
Årets resultat (mkr)	17,7	13,6	-2,4
Årets resultat exkl. jämförelsestörande poster (mkr)	18,0	11,8	-2,5
Årets resultat / skatteintäkter samt kommunalekonomisk utjämning och statsbidrag (%)	5,0	3,7	-0,6
Årets resultat exkl. jämförelsestörande poster / skatteintäkter samt kommunalekonomisk utjämning och statsbidrag (%)	5,1	3,2	-0,6

Årets resultat försämrade under årets från 13,6 mkr under 2022 till -2,4 mkr under 2023. Relateras kommunens resultat till skatteintäkter, kommunalekonomisk utjämning och statsbidrag redovisade kommunen under 2023 ett resultat på -0,6 procent. Under 2021 och 2022 uppgick motsvarande resultat till +5,0 procent respektive +3,7 procent.

Under 2022 och 2023 redovisade ett antal jämförelsestörande poster, såsom realisationsvinster vid försäljningar samt engångskostnader vid utrangering av anläggningstillgångar.

Exkluderas de jämförelsestörande posterna uppgick årets resultat under 2022 till 3,2 procent av skatteintäkterna. Under 2023 var motsvarande nivå -0,6 procent. Det innebär att det löpande driftsresultatet för kommunen exklusive jämförelsestörande engångsposter låg på i snitt 2,6 procent under perioden.

Ett av Dals-Eds kommuns finansiella mål för god ekonomisk hushållning är att resultatet inklusive samtliga pensionsförpliktelser under en treårsbudgetperiod ska vara så stort att investeringar inom skattefinansierad verksamhet, med undantag av stora och långsiktiga investeringar, kan egenfinansieras samt att Kommunfullmäktige inför varje budgetår kan avsätta en post för oförutsedda händelser/kostnader. Det innebär att kommunens kort- och långsiktiga finansiella handlingsutrymme, i form av likviditet och soliditet behålls. Under den senaste treårsperioden har Dals-Eds kommun redovisat ett resultat på i genomsnitt 9,6 mkr per år. Det innebär att kommunen uppfyller resultatmålet för den rullande treårsperioden till 2023.

Nettokostnadsandel

%	2021	2022	2023
Verksamhetens intäkter och kostnader (netto)	90,7	*94,3	96,5
Planenliga avskrivningar	4,3	4,1	4,4
Nettokostnadsandel exkl. jämförelsestörande poster och finansnetto	95,0	98,4	100,9
Finansnetto	-0,1	*-2,1	-0,3
Nettokostnadsandel exkl. jämförelsestörande poster	94,9	96,3	100,6
Jämförelsestörande engångsposter	-0,1	0,5	0,0
Nettokostnadsandel i relation till skatteintäkter samt kommunalekonomisk utjämning och statsbidrag	94,8	96,8	100,6
*Beloppet har ändrats (inlösen av överskottsfond 2022, 7,6 mkr).			

En grundläggande förutsättning för att uppnå och vidmakthålla en god ekonomisk hushållning är att balansen mellan löpande intäkter och kostnader är god. Ett djuplodande mått på denna balans är nettokostnadsandelen, som innebär att samtliga löpande kostnader inklusive finansnetto relateras till skatteintäkter samt statsbidrag och utjämning. Redovisas en nettokostnadsandel under 100 % har kommunen positiv balans mellan löpande kostnader och intäkter. En nettokostnadsandel på 97-98 % kan betraktas som god ekonomisk hushållning för Dals-Eds kommun. Sett över en längre tidsperiod, klarar då kommunen av att finansiera ersättningsinvesteringar och nyinvesteringar.

När Dals-Eds kommuns nettokostnadsandel analyseras, framgår det att nettot av verksamhetens intäkter och kostnader under 2023 tog i anspråk 96,5 % av skatteintäkterna, vilket är en ökning med 2,2 procentenheter jämfört med 2022.

Vidare tog avskrivningarna i anspråk 4,4 %, vilket var 0,3 procentenheter högre än föregående år. Avskrivningarna är kommunens periodiserade kostnader för investeringar.

Finansnettot uppgick till -0,3 %, vilket innebär att de finansiella kostnaderna översteg de finansiella kostnaderna under 2022. Samtidigt var de finansiella intäkterna för 2023 lägre än de under 2022. Den ökade finansiella kostnaden förklaras av en höjning av en del av låneränta som genomförts under 2022 och 2023. Det är värt att notera att trots denna höjning finns fortfarande en låg upplåningsräntan på externa lån som balanseras av dels borgensavgiften från det kommunala bostadsbolaget och dels avkastning på placering av likvida medel. Under både 2022 och 2023 genomförde kommunen en inlösen av överskottsfonden, vilket resulterade i ökade finansiella intäkter med 7,6 mkr och 1,7 mkr respektive.

Detta innebär att kommunens nettokostnader och finansnetto tog i anspråk 100,6% av skatteintäkterna, vilket var 4,3 procentenheter högre än 2022.

Kommunen har under 2021- 2023 haft några jämförelsestörande poster som har påverkat resultatet både positivt och negativt. Som andel av skatteintäkterna uppgick de till -0,1% (2021) 0,5% (2022) och 0,01 % under 2023.

Totalt uppgick nettokostnadsandelen till 100,6% under 2023, vilket innebar att kommunens kostnader var högre än kommunens intäkter. Det var en försämring jämfört med 2021-2022.

Årets investeringar

	2021	2022	2023
Investeringsvolym brutto (mkr)	40,9	32,7	16,9
Investeringsvolym efter avdrag för investeringsinkomster (mkr)	31,4	32,4	16,5
Investeringsvolym / skatteintäkter (%)	9,0	*8,8	4,2

*Procent har ändrats

Dals-Eds kommuns samlade investeringsvolym under 2023 uppgick till 16,9 mkr, vilket var en minskning med 15,8 mkr eller 48 % jämfört med 2022, samt en minskning med 24,0 mkr eller 59% jämfört med 2021.

Den större delen av investeringarna år 2023 var avsedda för ventilationssystem för Utsikten.

Efter avdrag för årets investeringsinkomster uppgick investeringarna netto till 16,5 mkr, vilket var 15,9 mkr lägre än under 2022. Den stora skillnaden mellan brutto och nettonivå under 2021 förklaras genom att kommunen erhållit bidrag för sanering av Bältnäs- och Leområdet om totalt 9,5 mkr. I 2022 har vi använt bidraget och aktiverat tillgångar därför det finns inte stora skillnad mellan netto och brutto i både 2022 och 2023.

Cirka 31 % av kommunens investeringar exklusive investeringsinkomster gjordes för investeringar i VA-verksamhet och renhållningsverksamhet och 45% avsåg fastighetsinvesteringar.

Självfinansieringsgraden av investeringar

%	2021	2022	2023
Självfinansieringsgraden av nettoinvesteringar	104	89	89

Självfinansieringsgraden av investeringarna mäter hur stor andel av investeringarna som kan finansieras med årets resultat plus avskrivningar. 100 % innebär att kommunen kan självfinansiera samtliga investeringar som är genomförda under året, vilket i sin tur innebär att kommunen inte behöver låna till investeringarna och att kommunens långsiktiga finansiella handlingsutrymme stärks. Med nettoinvesteringar avses anskaffning av immateriella och materiella anläggningstillgångar med avdrag för investeringsinkomster.

Med självfinansieringsgrad avses skatteintäkter och eventuella försäljningsinkomster som kommunen har erhållit vid försäljning av materiella anläggningstillgångar. Dessa har sedan ställts i relation till nettoinvesteringar.

Självfinansieringsgraden av investeringarna efter avdrag för investeringsinkomster uppgick 2023 till 89 %. Detta innebar att investeringarna under året har finansierats med skatteintäkter och investeringsinkomster samt tidigare upparbetade likvida medel.

Kommunen har som mål att investeringar i skattefinansierad verksamhet i första hand ska finansieras med egna medel samt att lånefinansiering av investeringar endast ska vara möjligt i affärsdrivande verksamheter.

Kommunens självfinansieringsgrad av investeringarna uppgick till 94 % i genomsnitt per år under de tre senaste åren inklusive upplåning i affärsdrivande verksamheter.

EGET KAPITAL & SOLIDITET

Likviditet ur ett riskperspektiv

%	2021	2022	2023
Kassalikviditet	76	74	67

Kassalikviditeten är ett mått på kommunens kortsiktiga betalningsberedskap. En oförändrad eller ökande kassalikviditet i kombination med en oförändrad eller förbättrad soliditet är ett tecken på att kommunens totala finansiella handlingsutrymme har stärkts.

Kassalikviditeten uppgick vid årsskiftet till 67 %, vilket ska jämföras med 74 % under 2022. Med likviditetmedel som har minskat till 67 %, är det nu av yttersta vikt för kommunen att snart utarbeta en plan för både kort och medellångsiktigt finansiellt perspektiv. Åtgärder behöver identifieras och implementeras för att effektivt hantera finansiella betalningstoppar och säkerställa att målet om 70 % likviditetmedel kan upprätthållas.

På medellång och lång sikt så arbetar kommunen med den av Kommunfullmäktige fastställda planen för Långsiktigt hållbar Ekonomi och Verksamhet (LEV) som bland annat syftar till att få en balans i ekonomin.

mkr	2021	2022	2023
Extern låneskuld	113,0	107,6	102,2
Kortfristig del	-5,4	-5,4	-5,4

Kommunens externa låneskuld uppgick vid årsskiftet 2023 till 102,2 mkr, vilket var en minskning jämfört med årsskiftet 2022. Kommunen har under året amorterat 5,4 mkr som avser planerlig amortering för året.

Kommunens externa låneskuld hade en genomsnittlig räntebindningstid på 2,1 år per 31 december 2023.

Soliditet

%	2021	2022	2023	Snitt i riket 2022
Soliditet enligt balansräkningen	44	48	47	43,8
Soliditet inkl. samtliga pensionsförpliktelser och löneskatt	22	28	28	31,9

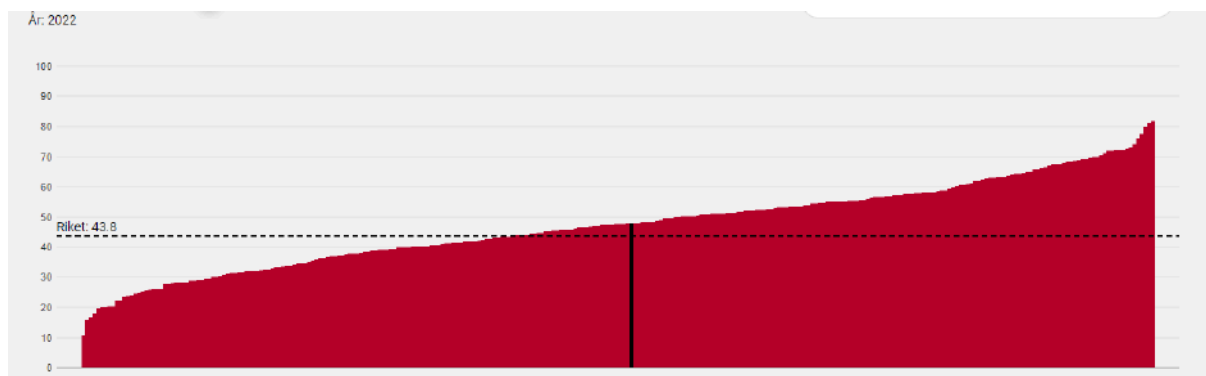
Soliditeten är ett mått på kommunens långsiktiga finansiella handlingsutrymme. Det visar i vilken utsträckning kommunens tillgångar har finansierats med eget kapital respektive skulder. Ett viktigt kriterium för god ekonomisk hushållning är att soliditeten över en längre period inte försvagas utan behålls eller utvecklas i positiv riktning. En förbättrad soliditet innebär att kommunen minskar sin skuldsättningsgrad och därigenom ökar sitt finansiella handlingsutrymme inför framtiden.

Soliditet inklusive samtliga pensionsförpliktelser och löneskatt ligger kvar på en hög nivå, 28 %, Det förklaras genom att kommunen har klarat att finansiera stor del av sina investeringar med skatteintäkter.

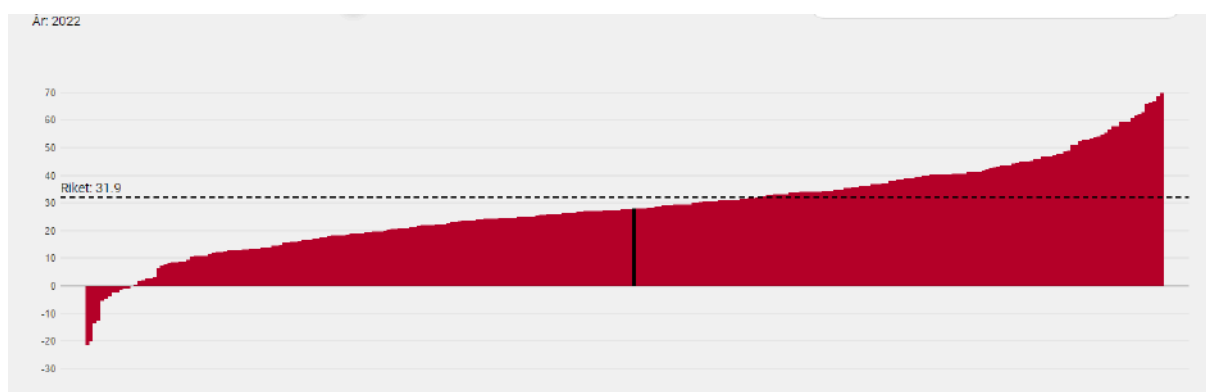
Genomsnittet för ovanstående soliditetsmått ligger bland Sveriges kommuner på cirka 43,8 % respektive 31,9 %. Nedan visas en bild på hur Dals-Eds kommun ligger i jämförelse med övriga kommuner i riket år 2022.

Svarta linjen nedan visar Dals-Eds nivå.

Soliditet enligt balansräkningen

Soliditet inkl. samtliga pensionsförpliktelser och löneskatt

Kommunfullmäktige har i de finansiella målen för 2023 angett att kommunens soliditet enligt balansräkningen inte ska vara lägre än 40 procent och inte minska fler än tre år i rad. Samtidigt ska soliditeten inklusive pensionsförpliktelser inte understiga 10 procent och på lång sikt öka.

Soliditeten har förbättrats mellan 2020-2023. Detta beroende på de senaste årens positiva resultat tillsammans med en lägre och mera normal investeringsnivå.

Ur ett finansiellt perspektiv så har resultatnivån de tre senaste åren gjort att kommunens förmåga att finansiera sina investeringar med egna medel ökat. Detta har därigenom inneburit att kommunen undviker den finansiella risken en hög låneskuld innebär. Resultatnivån har också medgett att oförutsedda utgifter kan rymmas utan att balanskravsresultatet blir negativt.

Kommunalskatt

%	2021	2022	2023	Genomsnittlig skattesats i länet 2023
Kommunen	23,21	23,21	23,21	21,81
Regionen/Landstinget	11,48	11,48	11,48	
Kyrkan				
- varav kyrkoavgift	1,63	1,63	1,63	
- varav begravningsavgift	0,25	0,25	0,25	
Summa, ej kyrkoavgift	34,94	34,94	34,94	
Summa inkl kyrkoavgift	36,56	36,56	36,56	

År 2023 uppgick Dals-Eds kommuns skattesats till 23,21 %. Skattesatsen har varit oförändrad de elfte senaste åren. Inför 2012 skedde en skatteväxling med Regionen/Landstinget om 43 öre då ansvaret för kollektivtrafiken flyttades.

I de 49 kommunerna i Västra Götalands län varierade kommunernas skattesatser under 2023 mellan 19,96 % i Partille till 23,38 % i Munkedal. Den genomsnittliga skattesatsen i länet uppgick under 2023 till 21,81 %.

Pensionsförpliktelser

mkr	2021	2022	2023
Avsatt till pensioner inklusive löneskatt	12,2	13,4	11,8
Pensionsförpliktelser inklusive löneskatt som redovisas som ansvarsförbindelse	103,1	90,9	87,9
Summa pensionsförpliktelser	115,3	104,3	99,7

Ur risksynpunkt är kommunens pensionsförpliktelser viktiga att beakta, eftersom skulden ska finansieras de kommande 50 åren. Det totala pensionsåtagandet uppgick vid årets slut till 87,9 mkr. Av dessa redovisas 11,8 mkr i balansräkningen som en avsättning och 87,9 mkr återfinns utanför balansräkningen som en ansvarsförbindelse. Den avser pensioner intjänade till och med 1997.

Den del av pensionsåtagandet som utgör ansvarsförbindelse är ofinansierad, då den återfinns utanför balansräkningen. Under 2006 samt 2015 och 2022 gjordes inlösen på delar av ansvarsförbindelsen med 7,5 mkr respektive 11,7 mkr och 9,6 mkr inklusive löneskatt. I början på 2023 utbetalades medel från överskotts-fonden inom Skandia, dessa användes för ytterligare inlösen på delar av ansvarsförbindelsen med 2,1 mkr inklusive löneskatt.

Syftet med dessa inbetalningar är att minska de negativa effekterna som uppstår när stora utbetalningar av ansvarsförbindelsen kommer att göras i framtiden.

Kommunens borgensåtaganden

Ändamål (mkr)	2021	2022	2023
Egna bolag	260,0	257,9	255,5
Småhus	0,0	0,0	0,0
Föreningar	1,2	1,2	1,1
Övrigt	10,7	5,6	7,2
Totala borgensåtaganden	271,9	264,7	263,8

Kommunen tecknar i vissa fall borgen för lån till det kommunala bolaget, men även för andra externa verksamheter.

Kommunens samlade borgensåtagande för lån uppgick 2023 till 263,8 mkr, vilket var en minskning med 0,9 mkr i förhållande till 2022 och en minskning med 8,1 mkr i förhållande till 2021. Ökning i posten övrigt under 2023 beror på ökande åtagande avseende finansiell leasing av personbilar.

Dals-Eds kommun har inte infriat några borgensåtaganden under 2023 och det finns inga indikationer på att så skulle behöva ske inom de kommande åren. Då ca 97 % av den totala borgensförbindelsen utgörs av borgen gentemot Edshus AB, är den generella bedömningen, att risken är låg då bolagets verksamhet omfattas av att äga och förvalta fastigheter. I fastigheter finns ofta stora dolda värden, vilka ofta försvarar ytterligare lån. Vakansgraden är relativt låg.

Utfall i förhållande till budget

mkr	2021	2022	2023
Avvikelse nämnder	-8,9	-7,0	2,7
Avvikelse årets resultat	10,4	1,4	12,6

Jämfört med budget redovisade kommunen ett överskott på 12,6 mkr, då kommunen för 2023 budgeterade ett resultat på -15,0 mkr.

Budgetavvikelsen för kommunens nämnder var +2,7 mkr.

Socialnämndens budgetavvikelse uppgick till -1,3 mkr. FOKUS-nämnden redovisade en budgetavvikelse på +0,6 mkr. Dessutom kommunstyrelsens kommunledningsförvaltning redovisade ett överskott mot budget på 2,2 mkr medan kommunstyrelsens samhällsbyggnadsförvaltning redovisade ett överskott mot budget på 1,1 mkr.

Prognosavvikelser

Jämfört med augusti respektive år (%)	2021	2022	2023
Avvikelse nämnder	1,5	0,6	0,5
Avvikelse årets resultat	2,5	1,2	2,2

Ovanstående jämförelser visar avvikelserna från den prognos som gjordes i augusti respektive år i samband med delårsbokslutet. Avvikelserna ställs sedan i relation till verksamhetens nettokostnad för helåret och visas i procent. Observera att avvikelserna kan både innebära att utfallet blivit bättre eller sämre än prognos.

En god prognossäkerhet innebär att kommunen har goda förutsättningar att anpassa sig till förändrade förutsättningar under året. En prognosavvikelse under 1 % av kostnadsomslutningen innebär en god prognossäkerhet. Budgetföljsamhet är ett annat mått på

kommunens finansiella kontroll. Budgetavvikelsen bör ligga så nära noll som möjligt.

Årets resultat innebar att kommunens ekonomiska marginal försämrats jämfört med nivån vid ingången av året och sett över den senaste treårsperioden ligger den genomsnittliga resultatnivån lägre än vad det finansiella målet anger. Ytterligare beskrivning och analys av de finansiella målen och god ekonomisk hushållning sker i nästa avsnitt.

Det faktum att Kommunfullmäktige antog en budget med ett minusresultat 2023 och 2024 vittnar om att innevarande och kommande år förväntas bli finansiellt tuffa för Dals-Eds kommun.

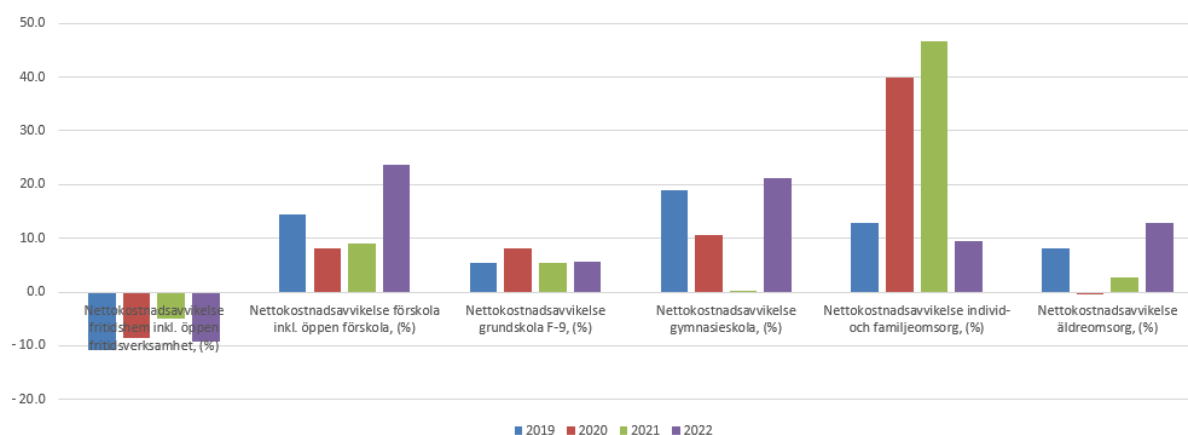
Arbetet med att på lång sikt anpassa nettokostnaderna till de finansiella förutsättningar som finns pågår enligt fullmäktiges beslutade Strategi för Långsiktigt hållbar Ekonomi och Verksamhet (LEV) och med tillitsbaserad styrning och ledning som verktyg och ledstjärna.

%	Bokslut 2021	Bokslut 2022	Bokslut 2023	Budget 2024
RESULTAT - KAPACITET				
Skatteintäktsutveckling	2,5	6,0	4,0	1,0
Nettokostnadsutveckling exkl. jämförelsestörande poster	2,0	8,2	6,4	5,2
Nettokostnadsandel	94,8	96,8	100,6	105,6
- Verksamhetens intäkter och kostnader (netto)	90,7	*94,3	96,5	100,5
- Planenliga avskrivningar	4,3	4,1	4,4	4,5
- Finansnetto	-0,1	*-2,1	-0,3	0,6
- Jämförelsestörande engångsposter	-0,1	0,5	0,0	0,0
Årets resultat exkl. jämförelsestörande poster/ skatteintäkter samt kommunalekonomisk utjämning och statsbidrag	5,1	3,2	-0,6	-5,7
Årets resultat / skatteintäkter samt kommunalekonomisk utjämning och statsbidrag	5,0	3,7	-0,6	-5,7
Självfinansieringsgrad av årets nettoinvesteringar	104	89	89	-17,9
Nettoinvesteringar / skatteintäkter	9,0	*8,8	4,2	6,5
Soliditet enligt balansräkningen	44	48	47	39
Soliditet inkl. samtliga pensionsförpliktelser	22	28	28	20
Total skuld- och avsättningsgrad	56	52	53	61
varav avsättningsgrad	3	3	3	3
varav kortfristig skuldsättningsgrad	23	22	24	22

%	Bokslut 2021	Bokslut 2022	Bokslut 2023	Budget 2024
varav långfristig skuldsättningsgrad	30	27	26	36
Kommunal skattesats	23,21	23,21	23,21	23,21
RISK OCH KONTROLL				
Kassalikviditet	76	74	67	58

Beloppet har ändrats (inlösen av överskottsfond 2022, 7,6 mkr).

Nettokostnadsavvikelsen nedan jämför nettokostnaden med referenskostnaden ("statistiskt förväntad" kostnad). Resultat över 0 indikerar högt kostnadsläge, på grund av hög ambitionsnivå och/eller låg effektivitet.

2.6.3 BALANSKRAVSRESULTAT

BALANSKRAVSRESULTAT

Balanskravet är ytterligare ett lagstadgat krav som kommunen måste uppfylla enligt kommunallagen. Det trädde i kraft år 2000 och utgör en undre gräns för vilket resultat som är tillåtet att budgetera och redovisa.

Balanskravet innebär i korthet att kommuner och landsting ska besluta om en budget där intäkterna överstiger kostnaderna. Om resultatet ändå blir negativt i bokslutet är huvudprincipen att underskottet ska kompenseras med motsvarande överskott inom tre år och att kommunfullmäktige i en plan ska ange hur det ska ske. Det finns dock ett undantag från huvudprincipen. Kommunfullmäktige kan med hänvisning till synnerliga skäl besluta om att inte återställa hela eller delar av ett underskott. Dessa ska då tydligt specificeras i förvaltningsberättelsen i årsredovisningen.

Varje år ska det i förvaltningsberättelsen i årsredovisningen redovisas en balanskravsutredning. Den redovisas i tabell 1. Den inleds med att årets resultat, vilket reduceras eller tillförs med ett antal poster enligt lagsstiftningen. När det är gjort, får man fram "Årets resultat efter balanskravsutredning före avsättning till RUR".

Nästa steg i balanskravsutredningen utgörs av medel som förs till eller från resultatutjämningsreserven (RUR). Sedan 2013 är det möjligt för kommuner och landsting att tillämpa RUR och under vissa förutsättningar föra medel mellan olika år. Tanken är att

överskott ska kunna reserveras i RUR under finansiellt goda tider, då skatteintäkterna ökar ordentligt, för att sedan användas för att täcka hela eller delar av underskott under svagare tider, då skatteintäkterna minskar eller endast måttligt ökar. RUR ska därigenom bidra med att skapa stabilare planeringsförutsättningar för kommuner och landsting. Den bakomliggande tanken är att det rådande konjunkturläget inte ska påverka resurstilldelningen till verksamheterna i alltför hög utsträckning. Behovet av servicen som kommuner och landsting tillhandahåller minskar i regel inte i en lågkonjunktur, det kan snarare vara tvärtom för vissa delar av verksamheten. Dessutom framstår det inte som ändamålsenligt att behöva göra tillfälliga nerdragningar i verksamheten som sedan måste byggas upp igen när lågkonjunkturen är över.

Dals-Eds kommun har beslutat att använda sig av RUR. I enlighet med de krav som ställs i kommunallagens 8:e kapitel innehåller de av kommunen framtagna riktlinjerna för god ekonomisk hushållning även hanteringen av RUR.

Enligt kommunfullmäktiges riktlinjer kan en reservering till RUR göras med högst det belopp, som motsvarar det lägsta av antingen den del av årets resultat eller den del av årets resultat efter balanskravsjusteringar, som överstiger 1 % av skatteintäkter samt statsbidrag och utjämning. Det är i enlighet med lagens lägstanivå. Enligt kommunfullmäktiges riktlinjer kan en disponering från RUR göras, för att helt eller delvis täcka ett balanskravsunderskott, när skatteunderlagsprognosen för ett enskilt år faller under det tioåriga genomsnittet för skatteunderlagets utveckling. Detta ger kommunen goda förutsättningar att vid behov genomföra ett omställningsarbete och/eller överbygga en lågkonjunktur.

Prognosen för skatteunderlaget för år 2023 har legat under det tioåriga genomsnittet vid alla prognoser som användes i underlag för budget 2023 och också i de prognoser som presenterades under första halvåret 2023. De data som finns tillgängliga vid slutet av år 2023 visar dock att skatteunderlagets utveckling för året inte legat under det tioåriga snittet. Då underlag vid utgången av år 2023 visar att förutsättningar för att använda RUR inte är uppfyllda görs ingen disponering av RUR för att täcka årets balanskravsresultat.

BALANSKRAVSUTREDNING 2021 - 2023

mkr	2021	2022	2023
Årets resultat enligt resultaträkningen	17,7	13,6	-2,4
Avgår samtliga realisationsvinster	-0,3	-1,8	-0,1
Tillägg för vissa realisationsvinster enligt undantagsmöjligheter	0,0	0,0	0,0
Tillägg för vissa realisationsförluster enligt undantagsmöjligheter	0,0	0,0	0,0
Tillägg för orealiserade förluster i värdepapper	0,0	0,0	0,0
Avgår återföring av orealiserade förluster i värdepapper	0,0	0,0	0,0
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	17,4	11,8	-2,5
Reservering till resultatutjämningsreserv (RUR)	-13,9	-8,1	0,0
Disponering från resultatutjämningsreserv (RUR)	0,0	0,0	0,0
Balanskravsresultat	3,5	3,7	-2,5

ÅTERSTÄLLNING AV BALANSKRAVSUNDERSKOTT

mkr	2021	2022	2023
Kvar att återställa från tidigare år (ingående värde)	0,0	0,0	0,0
Resultat efter justering av RUR	17,4	11,8	-2,5
Synnerliga skäl att inte återställa	11,4	0,0	2,5
Kvar att återställa från tidigare år (utgående värde)	0,0	0,0	0,0

2022-års resultat efter justering av RUR innebär att kommunen har återställt tidigare års balanskravsunderskott. Det innebär att kommunen inte har något kvarvarande balanskravsunderskott att återställa inför 2023. Under främst åren 2023-2024 syns en ovanligt kraftig kostnadsutveckling, främst avseende pensionskostnader, som inte går att möta med minskade kostnader i verksamheten eller ökade intäkter. Denna kostnadsutveckling är också till stor del av tillfällig art då prognoserna visar att pensionskostnaderna väntas sjunka igen från år 2025. Jämfört med år 2021 har pensionskostnaderna för år 2023 ökat med 23 mnkr eller 84 %. Kommunen har haft starka resultat under flera år, vilket återspeglas i att resultatutjämningsreserven vid årets ingång uppgick till 62,1 mkr. Mot bakgrund av att kostnadsökningen till stor del är av tillfällig art och de tidigare goda resultaten har kommunen valt att budgetera med negativa resultat för åren 2023 och 2024 för att sedan åter ha en ekonomi i balans. Det föreslås därför att Kommunfullmäktige anger synnerliga skäl att inte återställa 2023 års negativa balanskravsresultat.

RUR

mkr	2021	2022	2023
Ingående värde	40,2	54,0	62,1
Reservering till RUR	13,8	8,1	0,0
Disponering av RUR	0,0	0,0	0,0
Utgående värde	54,0	62,1	62,1

Kommunen har mellan 2010 till 2020 reserverat 40,2 mkr till resultatutjämningsreserven. För år 2021 och 2022 reserveras 13,8 mkr respektive 8,1 mkr till resultatutjämningsreserven. För 2023 medger balanskravsresultat ingen reservering.

2.6.4 UPPFÖLJNING FINANSIELLA MÅL

Dals-Eds kommun har fattat beslut om "Riktlinjer för god ekonomisk hushållning och hantering av resultatutjämningsreserv" under 2013. Dals-Eds kommuns riktlinjer för god ekonomisk hushållning tar sin utgångspunkt i att varje generation ska bekosta den kommunala service som konsumeras och därigenom lämna över en kommun med ett oförändrat finansiellt handlingsutrymme till kommande generationer. För att kunna leva upp till detta, har kommunen beslutat om sex finansiella mål. Dessa redovisas och följs i detta avsnitt. Uppföljningen av de verksamhetsmässiga målen för god ekonomisk hushållning återfinns under avsnitten "Uppföljning grunduppdrag" samt "Uppföljning utvecklingsmål"

1. Skattesatsen ska vara oförändrad på nivån 23,21 procent

Kommunfullmäktige konstaterar att kommunens skatteuttag ligger på en hög nivå i jämförelser med riket i övrigt och har så gjort under ett antal år. Omvärldens och medborgarnas ökande krav innebär dock att fler och fler kommuner och landsting har sett sig tvungna att höja skatteuttaget under de senaste åren. Kommunfullmäktiges målsättning är därför att med befintligt skatteuttag klara de nuvarande och kommande utmaningarna med en oförändrad skattesats.

Målet är uppnått genom att Kommunfullmäktige beslutat om oförändrad skattesats (23,21 %) för år 2023.

2. Investeringar inom affärsdrivande verksamheter (VA-/Renhållning, kommersiella fastigheter och exploateringar) kan om behov föreligger finansieras genom extern upplåning. I dessa fall ska amorteringstakten följa investeringens avskrivningsnivå

Kommunfullmäktige har i det finansiella målet sagt att kommunen gällande de investeringar som görs inom affärsdrivande verksamheter såsom VA-, renhållning, kommersiella fastigheter och exploatering kan finansieras med externa lån då dessa i slutändan finansieras via taxor och avgifter.

Målet är uppfyllt då kommunens amorteringsplan följer avskrivningsnivån för dessa investeringar. Beslut har tagits om nyupplåning inom affärsdrivande verksamheter utifrån investeringsplanen. Dessa har däremot inte verkställts då behov ännu inte uppkommit.

3. Kommunen ska inom skattefinansierade verksamheter i grunden finansiera sina investeringar med egna medel. Undantag från detta ska endast vara möjligt vid stora och långsiktiga investeringar, det vill säga där det är rimligt att kostnaderna för investeringen ska bäras även av kommande generationer. I dessa fall ska amorteringstakten följa investeringens avskrivningsnivå

Kommunfullmäktige har i det finansiella målet sagt att kommunen i grunden inte ska finansiera sina investeringar inom skattefinansierade verksamheter med externa lån utan dessa ska finansieras med skatteintäkter. Undantag från detta ska endast vara stora och långsiktiga investeringar där det är rimligt att kostnaderna för investeringen ska bäras även av kommande generationer. Med stora och långsiktiga investeringar avses investeringar och investeringsbidrag som överstiger 30 mkr och har en livslängd på minst 20 år.

Måttet för att mäta detta är självfinansieringsgraden av investeringarna som mäter hur stor andel av investeringarna som kan finansieras med årets resultat före avskrivningar. 100 procent innebär att kommunen kan självfinansiera samtliga investeringar som är genomförda under året, vilket i sin tur innebär att kommunen inte behöver låna till investeringarna och att kommunens långsiktiga finansiella handlingsutrymme stärks.

Målet är inte uppfyllt på Kommunens självfinansieringsgrad av investeringarna. Den genomsnittliga självfinansieringsgraden låg på 94 % per år under de tre senaste åren,

inklusive upplåning i affärsdrivande verksamheter. Däremot om vi utesluter affärsdrivande verksamheter, uppgick kommunens självfinansieringsgrad av investeringarna till 122 % i genomsnitt per år under samma tidsperiod.

4. Kassalikviditeten ska uppgå till minst 70 procent

Kommunfullmäktige har satt målet att kassalikviditeten ska uppgå till minst 70 procent, detta utifrån ett kort och medellångt finansiellt perspektiv som innebär att kommunen inte behöver vidta drastiska åtgärder för att möta finansiella betalningstoppar. En kassalikviditet som uppgår till 100 procent eller mer innebär att samtliga kortfristiga skulder kan finansieras direkt med egna medel. Målsättningen om en kassalikviditet om minst 70 procent är satt utifrån att en stor del av kommunens kortfristiga skulder är relativt konstant, såsom ferie- och semesterlöneskuld till personalen.

En oförändrad eller ökande kassalikviditet i kombination med en oförändrad eller förbättrad soliditet är ett tecken på att kommunens totala finansiella handlingsutrymme har stärkts.

Kommunens kassalikviditet gick ner till 67 procent vid bokslutstillfället. Målet är inte uppfyllt.

5. Kommunens soliditet ska inte vara lägre än 40 procent och inte minska fler än tre år i rad. Samtidigt ska soliditeten inklusive pensionsförpliktelser inte understiga 10 procent och på lång sikt öka

Soliditeten är ett mått på kommunens långsiktiga finansiella handlingsutrymme. Den visar hur stor del av kommunens tillgångar som har finansierats med skatteintäkter. Ett viktigt kriterium för god ekonomisk hushållning är att soliditeten över en längre period inte försvagas utan utvecklas i positiv riktning. Detta innebär då att kommunen blir mindre skuldsatt och ökar sitt finansiella handlingsutrymme inför framtiden.

Kommunfullmäktige har i sitt finansiella mål ansett att kommunens soliditet långsiktigt inte ska understiga 40 procent och inte heller minska fler än tre år i rad. Detta är en lägre nivå än tidigare målsättning beroende på att kommunen befinner sig i ett starkt expansivt läge med stora investeringar inom skola, omsorg och VA-området. På sikt behöver målsättningen återigen ökas för att minska kommunens skuldsättning och öka det finansiella handlingsutrymmet.

Kommunfullmäktige anser samtidigt att soliditeten inklusive samtliga pensionsförpliktelser inte ska understiga 10 procent och även denna ska på lång sikt öka.

Målet är uppfyllt med en soliditet vid bokslutstillfället på 47 procent. Motsvarande nivå inklusive pensionsförpliktelserna uppgick till 28 procent.

6. Resultatet inklusive samtliga pensionsförpliktelser ska under en treårsbudgetperiod vara så stort att investeringar inom skattefinansierad verksamhet, med undantag av stora och långsiktiga investeringar, kan egenfinansieras samt att Kommunfullmäktige inför varje budgetår kan avsätta en post för oförutsedda händelser/kostnader

Kommunens resultat inklusive reavinster/-förluster och med samtliga pensionsförpliktelser redovisade ska under en treårsbudgetperiod vara så stort att investeringar som inte är stora och långsiktiga (understigande 30 mkr och har en livslängd under 20 år, enligt lånefinansieringsmålet) kan egenfinansieras samt att Kommunfullmäktige inför varje budgetår kan avsätta en post för oförutsedda händelser/kostnader.

I den av Kommunfullmäktige fastställda budgeten för budgetåret 2023, plan 2024 och 2025 så framgår att resultatnivån ligger på -4 %, -3 % respektive +2 % per år. Dock fanns ingående underliggande obalanser med för höga nettokostnadsnivåer inom verksamheterna jämfört med

budgetens finansiella utrymme. Budgeten innehöll heller inga särskilt reserverade medel under fullmäktige för oförutsedda händelser/kostnader. Målet är inte uppfyllt.

Sammanfattningsvis innebär det att kommunen uppfyller tre av de sex finansiella målen för god ekonomisk hushållning under 2023.

2.6.5 UPPFÖLJNING GRUNDUPPDRAG

All kommunal verksamhet utgår ytterst från två grunduppdrag, *Välfärd & Service* samt *Demokrati & Samhällsutveckling*.

Välfärdsuppdraget omfattar ansvaret att leverera dagens välfärdstjänster till invånarna, såsom vård och omsorg, skola och annan service. Här ingår ansvaret som arbetsgivare och för den kommunala ekonomin.

Samhällsutvecklingsuppdraget handlar om att säkerställa en långsiktig hållbarhet för kommande generationers välfärd och goda liv. Det omfattar bl a infrastruktur, samhällsplanering, mark- och vattenanvändning, folkhälsa och trygghetsfrågor samt att tillsammans med näringsliv, föreningar, myndigheter och andra aktörer bidra att det blir ett bra samhälle att leva i och en attraktiv plats att utvecklas på. Här ingår arbete med demokratiutveckling, bland annat att skapa delaktighet och främja människors möjligheter till ansvar, insyn och inflytande.

Enligt kommunens styrmodell ska varje organisatorisk nivå följa upp och analysera sitt grunduppdrag. På en kommunfullmäktigenivå kan stöd för uppföljningen av grunduppdraget hittas i medborgarundersökningen via SCB, Statistiska Centralbyrån. Resultatet från senaste undersökningen hösten 2022 gav följande generella resultat.

Generellt

- 95,5 procent av kommunens invånare tycker att kommunen är en mycket eller ganska bra plats att bo och leva på. (Riket 92,4 procent)
- 89,6 procent av kommunens invånare tycker att kommunen sköter sina verksamheter på ett mycket eller ganska bra sätt. (Riket 80,7 procent)
- 72,9 procent av kommunens invånare kan rekommendera andra som inte bor i kommunen att flytta hit. (Riket 62,6 procent)
- 29,0 procent av kommunens invånare upplever att man har mycket eller ganska stora möjligheter till insyn och inflytande över kommunens beslut och verksamheter. (Riket 21,1 procent)

Om kommunens verksamheter, samhällsservice, trygghet och utbud

- Förskolan, skolan, äldreomsorgen, stöd till funktionshindrade och utsatta personer får samtliga högre betyg än riket.
- Invånarna är mer nöjda än riket med underhållet av den offentliga miljön. Däremot får lekparker ett sämre betyg än riket.
- Möjligheten att pendla till arbete och högre studier är mer begränsat än riket.
- Tillgången till kommunal service utanför tätorten är sämre än riket.
- Tillgången till hälso- och sjukvård, apotek, livsmedel, paketutlämning och tillräcklig internetuppkoppling är något bättre än riket.
- Tillgången och säkerheten på gång- och cykelvägar är bättre än riket medan möjligheterna att enkelt använda kollektivtrafik till vardagliga sysslor, fritidsaktiviteter samt för att enkelt kunna göra längre resor från kommunen utan att använda bil är sämre.
- Mötesplatser för unga och äldre upplevs bra men utbudet av kultur och nöjesliv sämre.

- Biblioteket har ett bra utbud av böcker och tidskrifter men utvecklingspotential gällande aktiviteter.
- Medborgarna är mer nöjda än riket med utbudet av motionsspår och friluftsområden. Invånarna är dock mindre nöjda jämfört med riket avseende öppettider och möjligheten att nyttja kommunens idrotts- och motionsanläggningar samt avseende utbudet av allmänna träningsplatser utomhus.
- Medborgarna känner sig mer trygga och mindre oroliga för att utsättas för våld och brott än riket. Räddningstjänsten får högt betyg medan polisens närvaro får låga betyg jämfört med riket.
- Hanteringen av hushållsavfall, dricksvatten och återvinningscentralen får bättre betyg än riket medan utbudet och möjligheterna till återvinning av förpackning är sämre än riket
- Bemötande vid kontakter med kommunen, information om, insyn och möjligheterna att vara med och tycka till och påverka kommunala beslut och utveckling är bättre än riket. Även i frågor om jämlikhet och integration får kommunen bättre betyg än riket.
- Medborgarna har ett högre förtroende för kommunen och politiker i kommunen jämfört med riket. Såväl kommunens anställda som politiker arbetar för kommunens bästa.

Skridskodisco i Terrassparken i början av 2024.

2.6.6 UPPFÖLJNING UTVECKLINGSMÅL

Kommunfullmäktige i Dals-Eds kommun antog i december 2019 utvecklingsplanen för åren 2020-2023. Till utvecklingsplanen hör visionen med mer långsiktiga målsättningar.

Dals-Ed den naturliga hållplatsen Dals-Ed är en inbjudande och inspirerande hållplats för fler människor i alla åldrar. Här stannar man gärna för alltid eller för en tid, och man vill gärna återvända. Vi utforskar livet med nyfikenhet och öppenhet - mitt i en vild och vacker natur. Här finns en god jordmån med stark växtkraft och det är enkelt att utvecklas. Vi värnar om varandra, vårdar vårt arv och bygger framtiden tillsammans på ett naturligt och hållbart sätt.

Utvecklingsplanen har fram till och med 2023 fyra utvecklingsområden; kompetens, demokrati, plats och miljö. Till varje utvecklingsområde hör två utvecklingsmål. I avsnitten nedan redovisas en bedömning av måluppfyllelsen samt kommentarer.

Flertalet åtgärder har sträckt sig över hela planperioden och några har inte fullt ut kunnat färdigställas. Nya förutsättningar i omvärlden har tillkommit under perioden och påverkat planeringsförutsättningarna och utfallet. Av de åtta utvecklingsmålen bedöms vid periodens slut fem mål uppfyllda och tre mål delvis uppfyllda. De mål som inte uppfylls handlar främst om kompetensförsörjning och attraktivitet.

De mål som ej bedöms uppfyllda inom perioden 2020-2023 kommer fortsätta arbetas med även i den nya utvecklingsplan som kommunfullmäktige har antagit för perioden 2024-2027. Den nya utvecklingsplanen har tagit sin utgångspunkt i våra största utmaningar: befolkningsutvecklingen, demografin och kompetensförsörjningen. För att skapa ett bättre fokus och bättre mätbarhet finns under kommande period bara ett utvecklingsmål - att bli 5000 invånare till år 2035. För att uppnå befolkningsmålet pekar utvecklingsplanen på två viktiga strategier att fokusera på framåt: ett aktivt arbete med vår marknadsföring för att lyfta platsens värden utifrån målgrupperna invånare, besökare och näringsliv samt att arbeta för att vara en attraktiv kommun som människor vill bo, leva och verka i.

KOMPETENS	
Hög kompetensmatchning	
En skola där varje elev når sin fulla potential	
DEMOKRATI	
Högt förtroende för kommunens politiker och organisation	
Engagerade invånare	
PLATS	
Attraktiva boendemiljöer	
Levande tätort och landsbygder	
MILJÖ	
Grön och skön naturkommun	
Hållbart samhälle	

2.6.6.1 KOMPETENS

2.6.6.1.1 Utvecklingsmål: Hög kompetensmatchning

Definition av målet:

Kommunens verksamheter och näringslivet har bra tillgång på arbetskraft med relevant kompetens. Invånarna i Dals-Ed har goda möjligheter till egen försörjning.

Bedömning måluppfyllelse:

Utvecklingsmålet har under planperioden präglats mycket av dels pandemin, där vissa branscher klarade sig väl medan andra varit mycket påverkade av restriktioner och nedstängningar och dels kriget i Ukraina som skapat osäkerhet på arbetsmarknaden, bland annat i form av höjda priser och försenade leveranser. Under dessa år har dock arbetsmarknaden i Dals-Ed klarat sig väl och bibehållit en låg arbetslöshet.

Arbetslösheten i Dals-Ed är fortsatt låg, vilket visar på goda förutsättningar till arbete och försörjning på platsen men det innebär också att det finns betydande svårigheter med kompetensförsörjning, både hos kommunen som arbetsgivare och hos näringslivet. Det innebär vidare att de individer som inte ännu etablerat sig på arbetsmarknaden till viss del står ganska långt ifrån den och det krävs insatser över tid för att de ska få rätt förutsättningar för att kunna etablera sig. Vi ser att vi fortsatt behöver utveckla vårt sätt att arbeta med kompetensutveckling och samverka mer med skola och utbildningsaktörer för att nå fler individer.

Flertalet åtgärder har pågått över hela planperioden och har inte helt kunnat färdigställas och avslutas på ett tillfredsställande sätt för perioden. En nära samverkan och dialog finns mellan aktuella parter och arbetssätt prövas mellan kommun och näringsliv men behöver hitta mer etablerade former. Bedömning görs att målet inte fullt ut uppfyllts under året och planperioden, främst med anledning av kompetensmatchningsbehovet.

Vy över Stora Le. I december 2023 fördubblades antalet tågavgångar.

2.6.6.1.2 Utvecklingsmål: En skola där varje elev når sin fulla potential

Definition av målet:

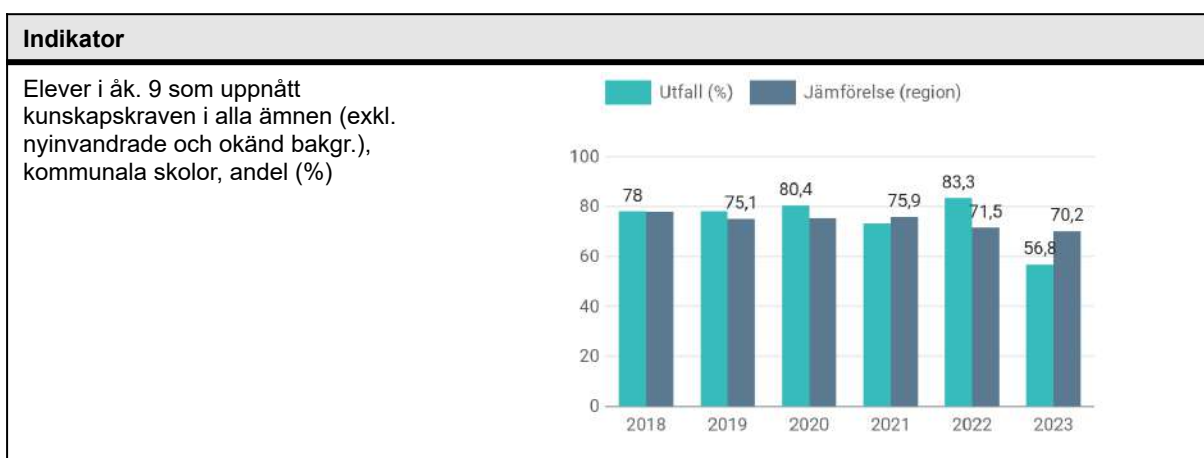
Elever ges stöd och stimulans i att utvecklas så långt som möjligt. Skola och näringsliv samverkar för att väcka intresse hos elever för entreprenörskap och för olika yrken.

Bedömning måluppfyllelse:

Perioden har präglats av det ekonomiskt ansträngda läget samt att antalet barn minskar, prognosen är en minskning med 125 barn de närmsta 10 åren. Samtliga aktiviteter inom målet har genomförts under perioden men nya behov uppkommer som påverkar resultatet. Problematisk skolfrånvaro har ökat under perioden och resultaten har minskat något. Främst märktes de sämre resultaten i årskurs 9 där 7 av 47 elever inte kom in på ett nationellt gymnasieprogram utan börjar på introduktionsprogram för att bli behöriga till gymnasiet. Det bedöms finnas flera olika orsaker till detta men problematisk skolfrånvaro bedöms vara en orsak och det är något som har ökat i främst grundskolan. Åtgärder pågår men mer behöver göras och bland annat genom delfinansiering av stat och region, planeras inrättande av skolsociala team för att bryta skolfrånvaron.

Aktiviteter har genomförts som planerat och resultatet för elever i åk 9 som uppnått kunskapskraven i alla ämnen, har sett till hela perioden stadigt legat runt 80% vilket genomgående över åren är något bättre än regionen. Mot slutet av perioden märks dock en nedgång och med de nya förstärkta behoven som tillkommit genom ökad skolfrånvaro görs bedömningen att målet endast delvis uppfylls.

2.6.6.2 DEMOKRATI

2.6.6.2.1 Utvecklingsmål: Högt förtroende för kommunens politiker och organisation

Definition av målet:

Invånarna i alla målgrupper är nöjda med möjligheterna till insyn och inflytande över kommunens beslut och verksamheter.

Invånarna känner trygghet i den offentliga servicen.

Bedömning måluppfyllelse:

Generellt finns ett högt förtroende för kommunens politiker utifrån senaste medborgarundersökningen, vilket är en mycket viktig faktor för tilliten och förtroendet för det politiska systemets möjligheter att klara av de utmaningar kommunen står inför när det gäller såväl välfärds- som utvecklingsuppdraget. Resultatet från undersökningen visar att medborgarna i högre grad än riket upplever att såväl politiker som personal arbetar för kommunens bästa och tar ansvar för kommunen, vilket indikerar att medborgarna har ett högre förtroende för kommunen och politiker i kommunen jämfört med riket.

Flertalet åtgärder har sträckt sig över planperioden och har inte fullt ut kunnat färdigställas under året. Bedömning görs dock att målet uppfylls utifrån medborgarundersökningens resultat och sammantaget utifrån de kvalitets- och nöjdhetsundersökningar som regelbundet genomförs i flera av kommunens verksamheter.

Kommunstyrelsens ordförande Andreas Nilsson och Kommunfullmäktiges ordförande Christina Virevik uppmärksammar årsdagen för innovationen av Ukraina med tyst minut.

2.6.6.2 Utvecklingsmål: Engagerade invånare

Definition av målet:

Invånarna i alla målgrupper vill och kan vara med och påverka i frågor som rör kommunen.

Bedömning måluppfyllelse:

Invånarna i Dals-Eds kommun uppvisar generellt ett stort engagemang och stolthet för bygden och kommunen. Det är viktigt att kommunen som organisation kan fånga upp och kanalisera det engagemang och den kunskap som finns bland invånarna för att bibehålla och utveckla de värden som finns i kommunen. Det är särskilt viktigt att kommunen kan engagera de unga i samhällsbygget och framförallt låta ännu fler delta för att skapa ett attraktivt samhälle. Kommunens organisation kan inte ensam möta alla förväntningar och behov varför fler i samhället behöver finnas med inte endast i att inkomma med förslag utan också att genomföra åtgärder som ökar platsens attraktivitet. Pandemin har påverkat detta arbete negativt sett till hela planperioden men mot slutet har planeringen och aktiviteterna delvis återupptagits och dialogen genom detta förstärkts. Bland annat har det nya platsvarumärket bidragit till en form för samverkan och stöd i kommunikationen för såväl kommun som företag och föreningar. Formerna för att vitalisera fullmäktiges sammanträden har prövats under perioden och hittat sin form tillsammans med det politikercafé där de folkvalda och allmänheten kan mötas för information och dialog. Utflyttning av fullmäktigesammanträden till de olika kommundelarna några tillfällen under året, ger förutsättningar att mötas i dialog mellan politiker och medborgare.

Flertalet aktiviteter har sträckt sig över planperioden och trots svårigheter att mötas och pröva former för dialog i samband med pandemin görs ändå sammantaget att målet bedöms uppfyllt.

Efter medborgarförslag och motion klubbade kommunstyrelsen i december 2023 igenom seniorbiljett för invånare i åldern 70 +.

2.6.6.3 PLATS

2.6.6.3.1 Utvecklingsmål: Attraktiva boendemiljöer

Definition av målet:

Invånarna i alla målgrupper är nöjda med utbudet av olika boendeformer.

Bedömning måluppfyllelse:

Medborgarundersökningen har bytt format och är inte jämförbar med tidigare resultat, men däremot kan jämförelser göras med riket. Medborgarna i Dals-Eds kommun är mer nöjda än riket i stort med kommunen som en plats att bo och leva på (Dals-Ed 95,5 %, riket 92,4 %). 72,9 % av medborgarna skulle också rekommendera andra att flytta hit (jfr riket 62,6 %).

Under 2022 genomfördes en marknadsundersökning kring bostäder med fokus på invånare i åldern 50+. Av undersökningen framkommer att det finns en efterfråga på centrurnära boende och ett intresse för bostäder vid Linden 2. I dagsläget finns dock lediga bostäder i det kommunala bostadsbolaget och även övriga fastighetsbolag har uppgett att efterfrågan minskat något från tidigare år. Demografikurvan visar på att andel äldre i kommunen kommer att öka inom de närmaste åren och det behöver säkerställas att det finns bostäder som motsvarar denna åldersgrupps behov och efterfråga på sikt.

I kommunen finns lediga tomter inom detaljplanerad mark som möjliggör för byggnation av olika typer av bostäder. Nybyggnation begränsas dock av hårda lånevillkor och att de höga produktionskostnaderna överstiger marknadspriserna. Osäkerheten i världen med bland annat inflation samt höga materialkostnader, räntekostnader och energipriser, kan tänkas bidra till minskad nybyggnation. Om de ökade kostnaderna består kan det bidra till att fler väljer att avyttra sin villa och bosätta sig i hyreslägenheter, vilket kan bidra till flyttkedjor och ökade möjligheter för framför allt yngre och barnfamiljer att komma in på bostadsmarknaden.

Utifrån invånarnas nöjdhet samt att det finns detaljplanerad mark med lediga tomter för byggnation av olika typer av bostäder görs bedömningen att målet kan anses uppfyllt.

Detaljplanen för Fågelvägarna ändrades tidigare under planperioden i syfte att möjliggöra för mer flexibel byggnation.

2.6.6.3.2 Utvecklingsmål: Levande tätort och landsbygder

Definition av målet:

Dals-Ed har ett attraktivt, välvårdat centrum med ett brett kommersiellt utbud.

I såväl tätort som landsbygder finns möjligheter till en aktiv fritid.

Bedömning måluppfyllelse:

Då medborgarundersökningen har bytt utformning kan ingen jämförelse göras mot tidigare år, men däremot kan jämförelse göras med riket.

I medborgarundersökningen får Dals-Ed sämre betyg än riket avseende utbudet av aktiviteter, caféer och restauranger, lekplatser, mötesplatser för ungdomar samt avseende lokalt kultur- och nöjesliv. Avseende träffpunkter för äldre får Dals-Eds kommun däremot högre betyg än riket.

Under perioden har arbetet med Le-området fortsatt i syfte om att skapa ett område för rekreation, turism och evenemang.

Arbete pågår med aktiviteter för att öka möjligheterna till ett mer attraktivt centrum genom bland annat en utveckling av de centrala parkerna samt Le-området, men då arbetet ännu inte är färdigställt har det inte bidragit till måluppfyllelse under perioden. I centrum finns också flera tomma verksamhetslokaler. En satsning för att minska upplevelsen av tomma lokaler är att flera av lokalernas skyltfönster har skyltats upp av andra butiker och verksamheter än de i centrum. Kommunen nyttjar skyltfönster för att visa upp Fritidsbanken och två stora skyltfönster har också använts för att marknadsföra kommunens tomter och större evenemang.

Flera evenemang har återupptagits efter pandemin och det har genomförts såväl marknader som valborgsmässofirande. Under nationaldagen genomförde kulturskolan en uppskattad uppsättning av Masked Singer Dals-Ed som drog en stor publikskara till Terrassparken. Kommunen har också bidragit på olika vis till externa evenemang såsom countryfest, blodomloppet och monsterrace. Under 2022 antogs också kommunens nya platsvarumärke som ytterligare ska knyta samman extern kommunikation med evenemang och marknadsföring.

Flertalet åtgärder har genomförts, men flera åtgärder sträcker sig utöver planperioden och kan kopplas samman med den nya utvecklingsplanen. Bedömningen görs därmed att målet inte fullt ut anses uppfyllt.

Masked Singer Dals-Ed i Terrassparken, 6 juni 2023

2.6.6.4 MILJÖ

2.6.6.4.1 Utvecklingsmål: Grön och skön naturkommun

Definition av målet:

I Dals-Ed är skogs- och lantbruk en naturlig del av samhället. Kommunens naturvärden tas tillvara och bidrar till en väl utvecklad besöksnäring.

Bedömning måluppfyllelse:

Ingen uppdaterat statistik finns för andel förvärvsarbetande inom jord- och skogsbruk.

I kommunen finns en nationalpark som under 2023 hade omkring 10 000 besökare.

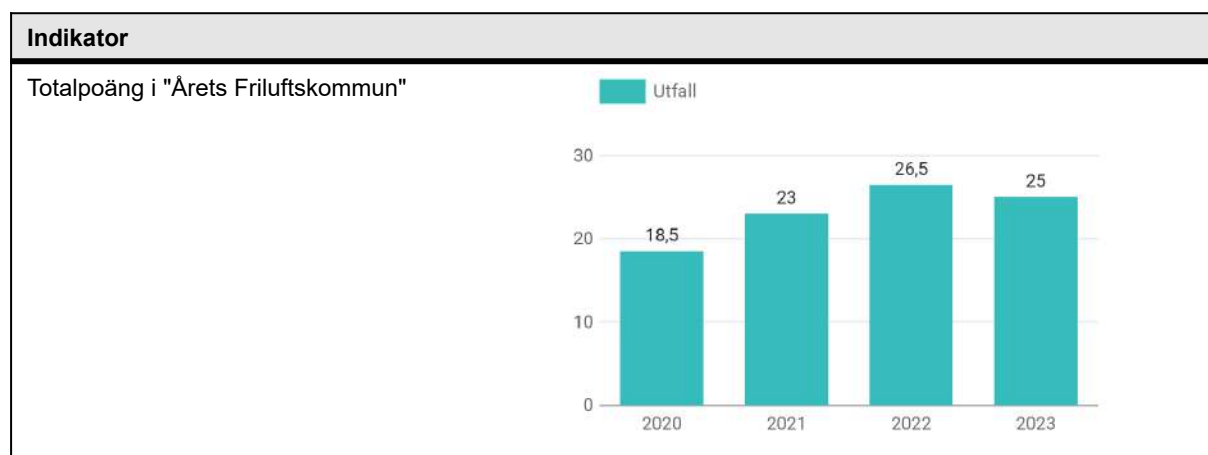
I undersökningen Sveriges friluftskommun 2023 får kommunen en liten försämring i såväl placering (-11 placeringar) som poäng (-1,5 poäng) jämfört med föregående år. Med en placering på plats 77 av totalt 217 deltagande kommuner bedöms ändå resultatet som godkänt. Totalt uppnår Dals-Eds kommun år 2023 25 poäng, vilket är en minskning från föregående år med 1,5 poäng.

Störst utvecklingspotential har tidigare funnits inom information och samarbete kring friluftsliv. Destinationsutvecklare tillsammans med näringslivsutvecklare arbetar aktivt inom sina tjänster med dialoger med besöksnäringen för ständig förbättring. Genom turistbyrån och kommunens konto Visit Dals-Ed arbetas aktivt med marknadsföring av kommunens friluftsområden och besöksmål. Kommunen deltar också i samarbeten genom bl.a. Visit Dalsland och projektet Hållbar Besöksnäring. Under säsongen 2023 testades ett koncept med en mobil turistbyrå, den s.k. "Visit-vagnen". Vagnen fanns på plats på olika platser runtom i kommunen. Konceptet ska utvärderas och förbättras inför nästa säsong, men det var ett uppskattat inspel och tillskott till de mer stationära info-pointsen.

Under 2021 gjordes en extra satsning på friluftslivet i form av "Friluftslivets år" med såväl aktiviteter som investeringar och planering för friluftsliv som syftade till att bidra till effekt även på lång sikt.

93 % av medborgarna svarar i medborgarundersökningen att de är nöjda med utbudet av friluftsområden i kommunen, vilket kan jämföras med rikets svar där 86,5 % var nöjda.

Då en stor andel av medborgarna är nöjda med de möjligheter som finns till friluftsliv i kommunen så görs bedömningen att målet uppfyllts.

2.6.6.4.2 Utvecklingsmål: Hållbart samhälle

Definition av målet:

Dals-Ed är en klimatsmart och fossilfri kommun som underlättar för invånare och besökare att bidra till det hållbara samhället. Det finns en stor produktion av grön energi.

Bedömning måluppfyllelse:

Dalslands miljö- och energiförbund ansvarar för att genomföra kommunens energiuppföljning. Uppföljningen avser ett år bakåt i tiden eftersom resultaten tar tid att sammanställa. Uppföljningen för år 2022 visar bland annat att kommunen fortsätter minska energibehovet genom att energieffektivisera och installera solceller på sina byggnader. Ytterligare en positiv aspekt i energiuppföljningen är att VA-enheten har sänkt sin energiförbrukning med ca 18 % gentemot föregående år. Detta har de lyckats med bland annat genom att byta ut tryckluftssystem i reningsverket samt ombyggnation av en pumpstation.

Under 2022 visar sammanställningen att kommunen körde på mindre andel biogas i sina biogasfordon, 42 % jämfört med 53 % året innan. Under 2023 lades biogasstationen ner i Dals-Ed och biogasbilarna håller på att fasa ut.

Medborgarundersökningen har ändrat form och resultatet för 2022 är därmed inte jämförbart med tidigare år. Av medborgarundersökningen framgår att invånarna är mer nöjda med utbudet av gång- och cykelvägar i Dals-Eds kommun än mot riket i helhet. (Dals-Ed 87,4 %, riket 81,3 %). Invånarna är dock mindre nöjda än riket avseende möjligheterna att transportera sig med kollektivtrafik vid vardagliga resor till arbete, skola och fritidsaktiviteter samt avseende möjligheten att göra längre resor från kommunen utan att använda bil. Av medborgarundersökningen framgår också en lägre nöjdhet kring utbudet av laddningsstationer för elfordon i kommunen jämfört med riket. (Dals-Ed 25,5 %, riket 30,1 %) Bedömningen görs dock att det såväl som alltid finns lediga laddningsstationer i centrum.

År 2022 var "Hållbarhetsåret" i Dals-Eds kommun och olika teman satte fokus på hur invånare, företag, föreningar och kommunala verksamheter kan bidra till ett hållbart samhälle. Ett arbete med plan för laddinfrastruktur pågår och under året har närtrafiken förbättrats, vilket möjliggör bättre förutsättningar för kollektiva vardagsresor.

Under 2023 har flera satsningar för ett hållbart samhälle gjorts i samverkan mellan kommunen och Dalslands miljö- och energiförbund. En översyn av styrdokument har gjorts i syfte att tydliggöra hållbarhetsarbetet. Ny energi- och klimatstrategi, nya klimatlöften och en ny klimatstyrande resepolicy har antagits under perioden. Utifrån lagkrav om energiplan har också ett gemensamt projekt startats upp i syfte att ta fram en gemensam energiplan för dalslandskommunerna. Dals-Ed medverkar i samband med detta även i projektet "Kommunernas elektrifieringsresa" i syfte att ta fram underlag för det fortsatta energiplaneringsarbetet.

Energi- och klimatrådgivningen har under det gångna året haft ett högre antal rådsökande, dock inte lika många som 2022. Rådgivningen har under september 2022 till november 2023 stärkts upp med en tillfällig heltidstjänst. Det har arrangerats föreläsningar för SFI, och tagits fram informationsmaterial på arabiska och engelska. Riktad rådgivningsinsats har gjorts till flerbostadshus och till byalag och samfälligheter, dock var intresset svalt från dessa målgrupper. En riktad rådgivningsinsats gentemot företag påbörjades under hösten och fortsätter under 2024.

I syfte att få en bättre samverkan mellan förbundet och dalslandskommunerna har också miljöforum utvecklats under perioden. Vidare bistår miljöstrateg upphandlingsgrupp för att bidra till en hållbar samhällsutveckling genom de offentliga upphandlingarna.

Under hösten deltog kommunen i Hållbarhetsfestivalen Västra Götaland som arrangeras av Studieförbundet. AME-butiken, Gnistans secondhand och Fritidsbanken visade upp sitt utbud och bjöd också på modeshow. Ett uppskattat arrangemang som satte återbruk i fokus.

Naturvårdsinsatser har fortlöpt inom såväl vattenvårdsprojektet för Örekilsälven som det gemensamma arbetet för en grön infrastruktur-plan. Vidare har man också sett på möjligheter för hållbar skötsel av grönytor i Eds tätort.

Under 2023 fördubblades antal tågavgångar, vilket ger bättre förutsättningar för pendling. I slutet av 2023 fattades också beslut om att Dals-Eds kommun ska införa seniorbiljett, vilket möjliggör för invånare i åldern 70+ att resa fritt med kollektivtrafiken.

Bedömningen görs att åtgärder har genomförts under planperioden i den mån att vi nått sådan effekt att vi kan anses uppfylla målet.

Bildspel från Gnistans modevisning i samband med Hållbarhetsfestivalen 2023.

2.6.6.5 EKONOMISK BALANS

2.6.6.5.1 Utvecklingsmål: Ekonomiskt överskott över tid, enligt Riktlinjer för God ekonomisk hushållning

Definition av målet:

Målet är en definition av ekonomi i balans. Balans förutsätter överskott, som en nödvändig förutsättning bland annat för att finansiera framtida investeringar. På lång sikt ska resultatet i förhållande till skatteintäkter samt generella statsbidrag och utjämning uppgå till lägst 2 procent. För att säkerställa resultatnivån över tid får nettokostnaderna inte öka snabbare än skatteintäkter och generella statsbidrag samt finansnetto.

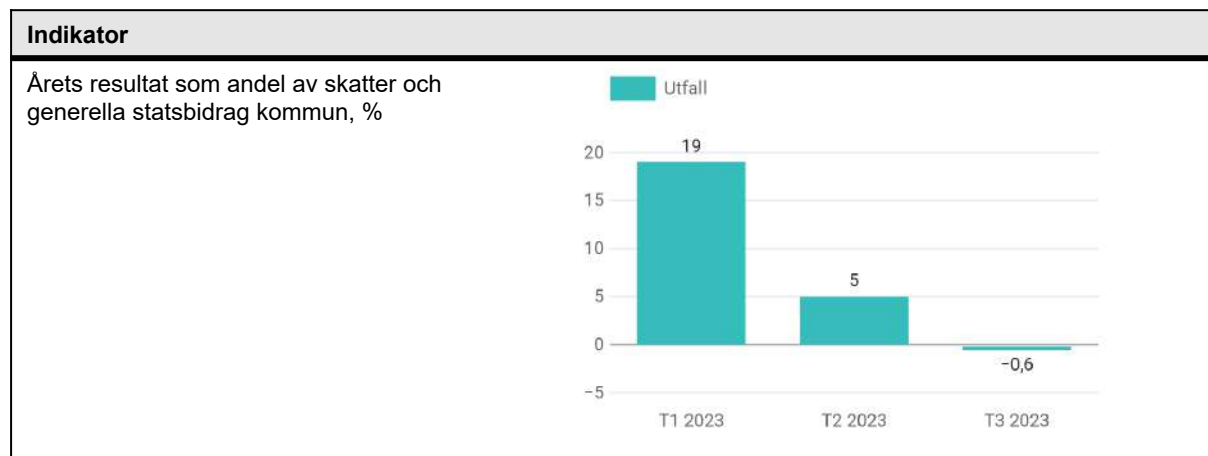
Hela LEV-strategin handlar om att långsiktigt skapa en struktur och kultur för styrning och ledning som leder till ekonomi i balans, med beaktande av samtliga tre nyttoperspektiv, Kund, Medarbetare och Ekonomi.

Parallellt med det långsiktiga arbetet enligt LEV-strategin pågår ett effektiviserings- och anpassningsarbete för att bromsa nettokostnadsutvecklingen på kort sikt, fortfarande med beaktande av balans inom de tre nyttoperspektiven.

Bedömning måluppfyllelse:

För det enskilda året 2023 är resultatet negativt och når därmed inte den nivå som krävs för ekonomi i balans. Målet är dock ekonomiskt överskott över tid och bör inte bedömas enbart på utfallet ett enskilt år. För perioden 2019-2023 är det ackumulerade resultatet positivt och uppgår till 1,9 % av summan för skatteintäkter och generella statsbidrag.

2.6.6.6 *EFFEKTIV STYRNING OCH LEDNING*

2.6.6.6.1 *Utvecklingsmål: Förbättrad styrning och ledning enligt resultat i Kommunkompassen*

Definition av målet:

2016 års analysresultat blev ett utfall på 408 poäng av 800 totalt. Genomsnittet i kommunerna var 448 poäng. Fördelningen för DEK såg ut så här för de åtta områdena (maxpoäng 100 x 8):

Offentlighet och demokrati	40 poäng
Brukarfokus, tillgänglighet, bemötande	41 poäng
Politisk styrning och kontroll	70 poäng
Ledarskap, ansvar och delegation	55 poäng
Resultat och effektivitet	37 poäng
Kommunen som arbetsgivare, personalpolitik	59 poäng
Ständiga förbättringar	42 poäng
Kommunen som samhällsbyggare	64 poäng

Vi använder analysresultatet som mått på kvaliteten i vår styrning och ledning. Aktiviteterna inom ramen för Strategi för LEV är vägen till måluppfyllelse.

Not. Kommunkompassanalysen har byggts om från år 2020.

Bedömning måluppfyllelse:

—

Resultat och måluppfyllelse för året saknas då politiskt beslut togs att inte genomföra kommunkompassen 2023.

2.6.6.7 *HÄLSOFRÄMJANDE ARBETSMILJÖARBETE*

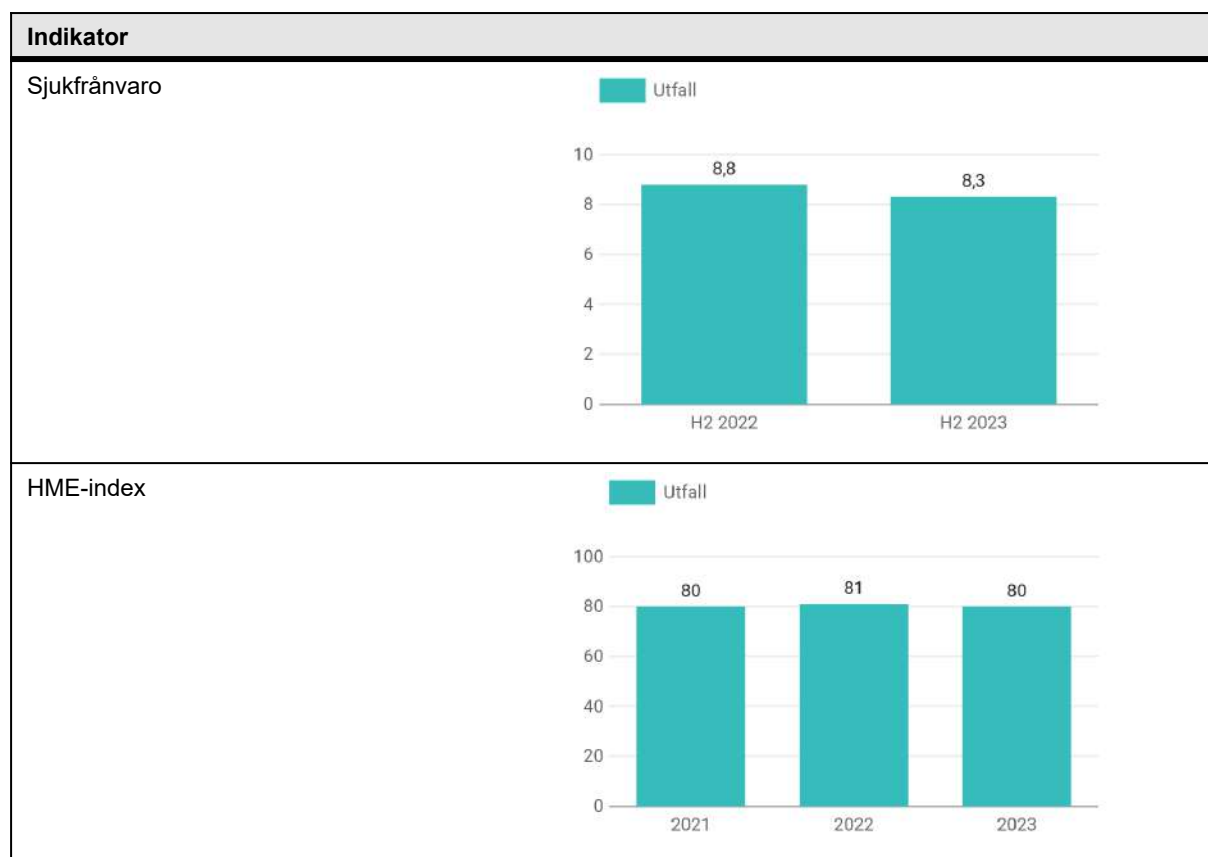
2.6.6.7.1 *Utvecklingsmål: Friskare arbetsplatser och engagerade medarbetare*

Definition av målet:

Höga krav i kombination med begränsade resurser är en bidragande orsak till kommunens relativt höga sjukfrånvaro. Sveriges kommuner och regioner (SKR) har samlats kring en avsiktsförklaring för att med gemensamma ansträngningar vända utvecklingen så att kommunerna inte bara levererar den verksamhet som utgör kärnan i vår välfärd, utan också ger hållbar hälsa för dem som ska utföra arbetet. Detta förutsätter att även man på den lokala nivån agerar i enlighet med avsiktsförklaringen.

Syftet med avsiktsförklaringen är att gemensamt utveckla och genomföra åtgärder för att säkerställa ett förebyggande arbetsmiljöarbete och i förlängningen ett friskt arbetsliv, god arbetsmiljö, förbättrade rehabiliteringsinsatser och snabbare och hållbar återgång i arbete för dem som befinner sig i sjukskrivning, med målet att sänka sjukfrånvaron till en låg och stabil nivå.

Bedömning måluppfyllelse:

2.6.7 SLUTSATSER AVSEENDE GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING OCH EKONOMISK STÄLLNING

Det rådande ekonomiska läget med hög inflation och ökande räntekostnader innebär att kommunen drabbas hårt genom krympande utrymme att bedriva välfärdsverksamhet och att utveckla kommunen. Utöver detta kämpar kommunen även med en minskande och allt äldre befolkning. Trots att kommunen uppvisar ett negativt resultat för år 2023 är resultatet ändå bättre än vad som budgeterades för året vilket innebär att den ekonomiska ställningen inte försämrats i den utsträckning som befarats. Inför budget 2024-2026 syns kraftigt ökade pensionskostnader vilket starkt bidrar till att det budgeterade resultatet för år 2024 är negativt. Trycket från såväl pensionskostnader som inflation och räntor väntas lätta från och med år 2025 och förutsättningar för att åter nå positiva resultat finns.

2.7 VÄSENTLIGA PERSONALFÖRHÅLLANDEN

2.7.1 Viktiga händelser under perioden

Viktiga händelser under perioden

I Dals-Eds kommun är vi över 600 medarbetare som varje dag året om skapar värde, levererar tjänster och service i kommunens alla verksamheter. Våra uppdrag ser olika ut beroende på vilken verksamhet vi arbetar inom men alla medarbetare representerar Dals-Eds kommun. Personalredovisningen lyfter fram medarbetarperspektivet, visar utveckling genom tillbakablickar, summerar året som gått och blickar framåt mot framtida utmaningar.

Kompetensförsörjning kommer att vara en av de viktigaste frågorna kommande år, där hela medarbetarlivscykeln kommer att stå i fokus, för att attrahera, behålla samt utveckla medarbetare. Engagerade ledare och ett aktivt medarbetarskap skapar förutsättningar för att vi ska upplevas som en attraktiv arbetsgivare. Tillsammans skapar vi en god arbetsmiljö och ett hållbart arbetsliv.

2.7.2 Attraktiv arbetsgivare

Personalstatistik

Anställda	2023	2022	2021
Antal tillsvidareanställningar	560	551	527
- Varav kvinnor (%)	80%	75%	80%
- Varav män (%)	20%	25%	20%
Antal visstidsanställningar (exkl. timavlönade)	45	70	98
Totalt anställda	605	621	625
Andel heltidsanställda	77,6%	71%	63,5%
- För kvinnor (%)	75,7%	67%	60%
- För män (%)	84,9%	85,5%	75,5%

Anställda

Dals-Eds kommun hade 605 anställda (exkl. timavlönade) vid mättillfället den 1 november, vilket är en minskning med 16 medarbetare jämfört med föregående år. 560 var tillsvidareanställda och 45 visstidsanställda. Jämfört med föregående år är det en ökning med 9 tillsvidareanställda och en minskning med 25 visstidsanställda.

Av de tillsvidareanställda var 446 kvinnor (80 %) och 114 män (20 %), fördelningen i procent är densamma om visstidsanställda inkluderas.

Sysselsättningsgrad

Av kommunens tillsvidare- och visstidsanställda arbetar 77,6% heltid, vilket är en ökning med 6,6 procentenheter jämfört med föregående år. Nedbrutet per kön arbetar 75,7% kvinnor heltid, vilket är en ökning med 8,7 procentenheter och bland männen arbetar 84,9% heltid, vilket är en minskning med 0,6 procentenheter jämfört med 2022.

Åldersstruktur

Medelåldern för kommunens tillsvidare och visstidsanställda var 47,6 år (2022: 47,6 år). För kvinnor 46,3 år (2022: 47 år) och för männen 48,9 år (2022: 49 år).

Av de tillsvidareanställda var 20 % 60 år eller äldre, vilket är en ökning med 1,7 procentenheter, och 26,9 % är mellan 50- 59 år, vilket är en minskning med 4,7 procentenheter jämfört med 2022.

Under 2023 har 15 personer gått i ålderspension, vilket är samma antal som under 2022.

De yrkeskategorier med störst andel kommande pensionsavgångar fram till 2028 är undersköterskor, stödassistenter, boendestödspersonal och teknisk personal.

Heltid som norm

Under 2020 tog Kommunstyrelsen beslut om handlingsplan för heltidsresan och under 2023 har andelen heltidsanställda ökat med ytterligare 6,6 procentenheter jämfört med föregående år. Från starten 2020 ser vi en total ökning på 15,4 procentenheter. Detta har uppnåtts genom att vi har anpassat organisationen till fler heltidsanställningar. Målsättningen är 85% till 2030.

På den partsgemensamma heltidskonferensen från SKR i slutet av 2023 uppmärksammades Dals-Eds kommuns arbete kring heltidsarbete med ett resultat som nummer tre i Sverige med störst ökning av andel heltidsarbetande inom vård och omsorg år 2021-2022.

Processen Heltidsresan har fortsatt under året med information ute i verksamheterna, digitala utbildningar, utbildning och stöd i schemaplanering i Medvind av vår leverantör Visma samt studiebesök som har genomförts inom socialförvaltningen för att få stöd och få inspiration om hur enheterna ska gå vidare med heltid som norm.

HR har tillsammans med socialförvaltningen ledningsgrupp arbetat fram en bemanningshandbok för förvaltningen som fastställdes under våren 2023. Bemanningshandbokens syfte är att redogöra och tydliggöra bemanningsprocessen och schema processen med gemensamma ramar och riktlinjer. Riskbedömningar är gjorda med samtliga enheter som berörs av bemanningshandboken.

Ett forum för schemaplanering inom socialförvaltningen har startat där de olika verksamheterna arbetar och stödjer varandra med gemensamma riktlinjer, schemaplanering med mera.

Enheterna hanterar heltid som norm på APT där medarbetare och skyddsombud får vara delaktiga och får information om arbetet kring schema och samplanering.

Arbetet kring Heltidsresan har ändrat form och fr o m 2023 övergår arbetet från projektform med projektledning fram HR-enheten till förvaltningsform integrerat i organisationen. I samband med övergången har även benämningen "Heltidsresan" ersatts av "Bemanningsplanering utifrån heltid som norm, verksamhetens behov och utveckling samt hållbart arbetsliv". Målsättningarna från Heltidsresan kvarstår och följs upp utifrån "Processplan för Heltid som norm".

Uppföljning mål - Heltid som norm

I kommunens "Processplan för Heltid som norm" från 2021 anges tre mål samt delmål avseende heltidsanställningar. Bakgrunden till arbetet med heltidsresan är den central överenskommelse mellan Kommunal och SKR i syfte att öka andelen heltidsanställda.

Nedan följs målsättningarna i processplanen upp. Uppföljning redovisas utifrån;

● = godkänd, ● = delvis godkänd/oförändrat, ● = ej godkänd

	Målsättning		2024	2023	2022	2021	Kommentar
1	Att år 2030 är 85% av Dals-Ed kommuns anställningar heltidsanställningar.	●		77,6%	71%	66,5%	Utgångsläge 2020: 62,2% Målet godkänt utifrån uppfyllt delmål.
	Delmål		75%	73%	68%	65%	Delmål som angetts i processplanen.
	Riket				85,5%	84,1	
2	Att senast 1 januari 2024 erbjuder Dals-Eds kommun alla deltidsanställda heltid			Målsättningen är att alla nyanställningar ska vara på heltid, vilket innebär att det är ett inriktningsmål att förhålla oss till. Beslut togs i KLG att vi arbetar med erbjudande om heltid för deltidsanställningar även under 2024.			
3	Att senast 1 januari 2024 är alla nyanställningar på heltid			Målsättningen är att alla nyanställningar ska vara på heltid, vilket innebär att det är ett inriktningsmål att förhålla oss till. Beslut togs i KLG att vi arbetar med erbjudande om heltid för deltidsanställningar även under 2024.			

Ledarskap och strategisk kompetensförsörjning

Ledarskapet är avgörande för välfärdens möjligheter att attrahera och behålla kompetenta och engagerade medarbetare. För att utveckla välfärden behövs chefer som kan leda och driva förändring tillsammans med sina medarbetare. En avgörande roll spelar de chefer som finns närmast brukare, patienter, elever och invånare.

Kommunens satsning på aktivt medarbetarskap har fortsatt under året i kommunens verksamheter, där respektive chef leder utbildningarna tillsammans med sina medarbetare. Ett aktivt medarbetarskap innebär att alla medarbetare, oavsett uppdrag, tar ett större ansvar och bidrar till sin egen och verksamhetens utveckling. Det resulterar i att vi ges förutsättningar att kunna vara långsiktigt hållbara genom att vara delaktig och se möjligheter att kunna påverka

sin egen och andras arbetsmiljö i en positiv riktning.

Ledarforum är kommunledningens förlängda arm ut i verksamheterna för alla chefer i Dals-Eds kommun och leds av Kommundirektören. Främsta syftet är att skapa en plattform för utveckling av vår gemensamma organisationskultur med fokus på ledarskap. Forumet är ett tillfälle till information, dialog och förankring, erfarenhetsutbyte samt chefs- och ledarutbildningar.

Under året upprättades ett förslag till en kommunövergripande strategisk kompetensförsörjningsplan. Under hösten fick PwC ett uppdrag av revisorerna att genomföra en granskning av kommunens personal- och kompetensförsörjning. Granskningens syfte var att bedöma om kommunstyrelsen säkerställer ett ändamålsenligt arbete med personal- och kompetensförsörjning. Metoden för genomförande av granskningen var dokumentstudier, genomgång av protokoll med avseende på beslut med bäring på personal- och kompetensförsörjningsområdet, webbenkät samt intervjuer. Rapporten förväntas bli klar under våren 2024 och därefter kommer förslag till kommunövergripande strategisk kompetensförsörjningsplan färdigställas samt föreslås för politiskt beslut.

2.7.3 Hållbart arbetsliv

Arbetsmiljö och hälsa

En god arbetsmiljö resulterar i arbetsplatser som gynnar medarbetarna, organisationens välbefinnande och således även verksamheten och de vi är till för.

Under året avslutades processen kring avtal om samverkan och arbetsmiljö och "Samverkan Dals-Ed" började tillämpas. Detta har påverkat och kommer påverka arbetsätt och beslutsformer med fokus på ökad delaktighet och arbetsmiljöfrågor för ett hållbart arbetsliv. Utbildningar har genomförts för samtliga chefer och skyddsombud och digitala utbildningar inom ramen för avtal om samverkan och arbetsmiljö finns att tillgå via HR-enhetens intranätsida.

Friskvårdsförmån i form av val mellan friskvårdstimme alternativt friskvårdsbidrag har erbjudits kommunens samtliga medarbetare. 227 medarbetare valde att nyttja friskvårdsbidraget (2022: 239). Friskvårdsförmånen syftar till att stimulera hälsobefrämjande aktiviteter som i sin tur förväntas ge friskare medarbetare. Säftehälsan som är vår företagshälsovård har under året anlitats bl.a. till lagstadgade hälsoundersökningar, samtalsstöd samt övriga insatser kring hälsa och rehabilitering. Årshjul för arbetsmiljö är framtaget för att samla händelser som rör arbetsmiljö och att säkerställa det systematiska arbetsmiljöarbetet, årshjulet innehåller även uppföljning till politiker.

De tidigare kollektivavtalsbestämmelserna behövde anpassas till skyddsreglerna om minsta dygnsvila i EU:s arbetstidsdirektiv. Mot bakgrund av detta infördes från 1 oktober 2023 att alla medarbetare i kommuner och regioner, som huvudregel, ska ha minst 11 timmars sammanhängande dygnsvila under varje 24-timmarsperiod, och att arbetspass ska följas av dygnsvila. Detta har inneburit nya förutsättningar som krävt anpassning i kommunens verksamheter.

Uppföljning mål - Arbetsmiljöpolicy

I Dals-Eds Arbetsmiljöpolicy definieras 7 målsättningar med arbetsmiljöarbetet. Utöver detta ska varje verksamhet utarbeta verksamhetsnära arbetsmiljömål. Här följs arbetsmiljöpolicyens 7 mål upp på kommunövergripande nivå. Arbetsmiljöpolicyen och dess målsättningar antogs våren 2022, varmed år 2022 betraktas som utgångsläge i uppföljning av målen.

Uppföljning redovisas utifrån

● = godkänd, ● = delvis godkänd/oförändrat, ● = ej godkänd

	Målsättning		2023	2022	Kommentar
1	Kommunens medarbetar-engagemang ska öka ¹	●	80	81	Marginell ändring 2023 jämfört med 2022
2	andelen stolta medarbetare ska öka ²	●	4,1	4,2	Marginell ändring 2023 jämfört med 2022
3	medarbetarnas upplevelse att påverka sin arbetssituation ska öka ³	●			Målet mäts i 3 frågor i medarbetarundersökningen som all har oförändrad nivå 2023 jämfört med 2022.
	Fråga 3		3,8	3,8	
	Fråga 15		4,1	4,1	
	Fråga 20		4,0	4,0	
4	Andelen medarbetare som upplever sin arbetsplats som fri från diskriminering samt upplevelsen att medarbetarna behandlas lika ska öka ⁴	●	4,5	4,5	Oförändrad nivå 2023 jämfört med 2022
5	öka andelen medarbetare som nyttjar kommunens friskvårdsförmåner	●	227 (ca 38%)	239 (ca 38%)	Den 1 januari 2022 höjdes friskvårdsbidraget från 500 kr till 1500 kr. Siffrorna avser antal som nyttjat friskvårdsbidraget. Innan höjningen nyttjade 111 anställda friskvårdsbidraget (2021). Som alternativ ges friskvårdstimme, vilket inte ingår i jämförelsen. Andel = relation till antal tillsvidare och visstidsanställda enligt personalstatistiken ovan
6	den totala sjukfrånvaron ska minska	●	8,3%	8,8%	Minskning sedan 2022. Innan pan
7	antal medarbetare per chef bör maximalt uppgå till 25 medarbetare. (För enheter över 25 medarbetare behöver ytterligare ledningsstöd tillföras.)	● ● ●	Beskrivning Inom Kommunledningsförvaltningen och Samhällsbyggnadsförvaltningen så uppnås målet gällande medarbetare per chef. Inom Socialförvaltningen och Fokusförvaltningen så uppnås målet delvis. Utvärderingen har utmynnats i ett behov av en fördjupad analys under 2024.		

¹ Mäts i medarbetarundersökningen (HME).

² Mäts i medarbetarundersökningen (HQN): Fråga nr 2: Jag känner mig stolt över att arbeta i kommunen.

³ Mäts i medarbetarundersökningen (HQN): Fråga nr 3. Jag upplever att jag ges möjlighet att vara delaktig i beslut och förändringar som rör min arbetsplats mål och arbetssätt. Fråga nr 20. Jag kan påverka planeringen (upplägg, när arbetsuppgifterna ska utföras m m) av mina arbetsuppgifter. Fråga nr 15. Jag upplever att min närmaste chef är öppen för synpunkter och förslag

⁴ Mäts i medarbetarundersökningen (HQN): Fråga nr 22: Jag uppfattar att min arbetsplats är fri från diskriminering (utifrån kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning och ålder) och att medarbetarna behandlas lika.

Medarbetarundersökning

Under mars genomfördes den kommungemensamma medarbetarundersökningen och totalt svarade 82% av kommunens anställda på enkäten, vilket är en lägre svarsfrekvens än föregående år (2022 deltog 86%).

Årets medarbetarundersökning bestod av två enkäter Human Quality Navigating (HQN) och Hållbart MedarbetarEngagemang (HME). HQN-enkäten är en fördjupning som omfattar 34 frågor inom sex olika frågeområden, vilka är; övergripande, arbetsituation, ledarskap, arbetsmiljö, hälsa och strategi. Den andra delen av medarbetarenkäten innefattar en mätning av hållbart Medarbetarengagemang (HME). HME är framtagen av SKR vilket ger möjlighet att på kommunnivå jämföra via Kolada med övriga kommuner i landet. HME-frågorna omfattar 9 frågor inom tre olika frågeområden vilka är; motivation, ledarskap och styrning.

Syftet med enkäten är att få en bild av hur medarbetare i Dals-Eds kommun upplever sin arbetsituation. Anledningen till att HME-enkäten fokuserar på medarbetarengagemang är att det bedöms vara en av de viktigaste förutsättningarna för en organisations förmåga att nå goda resultat. Utifrån resultatet har verksamheterna skapat handlingsplaner som sedan används i det systematiska arbetsmiljöarbete samt för att stärka medarbetarengagemanget och möjliggöra analys mellan medarbetarengagemang och verksamhetsresultat.

HME kommunen	2023	2022	2020	2019
HME totalt	80	81	80	79
Motivation	82	82	80	79
Ledarskap	80	81	82	81
Styrning	79	81	79	77
Svarsfrekvens	82%	86%	89%	84%

Huvudindex Hållbart Medarbetarengagemang, HME, är det sammantagna resultatet av samtliga frågeställningar och utgör totalindex Hållbart medarbetarengagemang (HME). Delindex demin 2019: 6,5% är motivation, ledarskap och styrning.

Resultatet från HME visar att det totala resultatet har minskat marginellt från tidigare år med en enhet. HQN resultatet visar vid jämförelse med tidigare år att kommunen har bibehållit sitt fina resultat och särskilt höjt sig inom området friskvård. Under hösten startade samtliga chefer tillsammans med sina medarbetare en spännande process med intressanta reflektioner och dialoger kring hur vi kan bibehålla vårt fina resultat och förbättra våra utvecklingsområden. Utöver detta ska varje verksamhet utarbeta verksamhetsnära arbetsmiljömål.

Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaro	2023	2022	2021
Total sjukfrånvaro	8,3%	8,8%	8,3%
Varav långsjukfrånvaro 60 dagar eller mer	39,2%	34,1%	41,9%
Total sjukfrånvaro per kön			
Kvinnor	9,1%	9,5%	8,8%
Män	5,3%	6,6%	6,6%
Total sjukfrånvaro per åldersgrupp			
Under 29 år	7,7%	9,2%	7,1%
30 - 49 år	6,9%	7,6%	7,6%
Över 50 år	9,7%	9,8%	9,2%

Att förebygga och förkorta sjukfrånvaro och möjliggöra för medarbetare att stanna eller återgå i arbete är viktigt för den enskilda medarbetaren såväl som för organisationen.

Sjukfrånvarotal och orsaker svänger över tid och påverkas av faktorer som förändrade attityder i samhället, förändrade sjukskrivningsrutiner samt konjunkturläget. Starkast förklaringsfaktor har dock troligen förändringar av både reglerna och tillämpningen av sjukförsäkringen över tid. Nationellt sett visar analyser att under de senaste perioderna av hög sjukfrånvaro är det de psykiska diagnoserna beträffande ohälsan, särskilt bland kvinnor, som ökat mest. Sedan 2014 är psykisk ohälsa den vanligaste orsaken till sjukskrivning. Sjukfrånvaro kan ha många olika orsaker och det är många faktorer som bidrar till medarbetarens hälsa och välmående. Att påverka sjukfrånvaro är därför en känd utmaning.

Pandemiåren 2020 - 2022 har påverkat oss på många sätt och vi kan se en ganska rak trend gällande sjukfrånvarotalen innan pandemins utbrott. Med pandemin och konsekvensen att stanna hemma vid milda symptom har påverkat kommunens sjuktal, specifikt inom vård och omsorgsverksamheterna.

Under 2023 var den totala sjukfrånvaron 8,3% vilket är en minskning 0,5 procentenheter jämförelse med 2022 (2022: 8,8%). Sjukfrånvaron är fortfarande på en högre nivå än innan pandemin (2019: 6,6%). I jämförelse med 2022 har vi en lägre sjukfrånvaro i alla åldersgrupper med störst minskning för gruppen under 30 år (1,5 procentenheter). Sjukfrånvaron minskade även sett till gruppen kvinnor respektive män. Kvinnor hade 2023 en sjukfrånvaro på 9,1% (2022: 9,5%) och för männen var motsvarande siffra 5,3% (2022: 6,6%). De långa sjukskrivningarna, längre än 60 dagar, har ökat. Av den totala sjukfrånvaron utgör de långa sjukskrivningarna 39,2% för 2023 (2022: 34,1%).

Tillbud och arbetsskador

Typ av skada	Antal 2023	Antal 2022	Antal 2021
Riskobservationer	23	45	50
Tillbud	108	102	206
Arbetsskador	88	120	89
Totalt antal arbetsskador och tillbud	219	267	295

Tabellen visar antal anmälda riskobservationer, tillbud och arbetsskador under åren 2021-2023.

*) Arbetsskador inkluderar olycksfall, färdolyckor och anmäld arbetssjukdom.

Arbetsgivaren är skyldig att utreda orsakerna till olyckor, sjukdomar och allvarliga tillbud i arbetet. Därför är det viktigt att systematiskt undersöka och analysera vilka arbetsskador och tillbud som anmäls, vad som ska åtgärdas och hur man förebygger att andra personer drabbas. Rapportering av händelser sker via KIA, som är kommunens digitala informationssystem kring arbetsmiljö, syftet med KIA är att digitalt rapportera in samtliga händelser för att kunna hantera och utreda avvikelser inom arbetsmiljö samt att arbeta förebyggande.

Antalet anmälda tillbud låg på en jämförbar nivå 2023 och 2022 (108 resp. 102 st). Antalet anmälda arbetsskador minskade med 39 st jämfört med 2022.

Av 88 arbetsskadeanmälningar under 2023 var 81 olycksfall, 4 st färdolycksfall och 3 st arbetssjukdomar. Antalet anmälda riskobservationer, tillbud och arbetsskador var totalt 219 under 2023 (2022: 267 st). De vanligaste orsakerna var under året hot och våldssituationer, skadad av (annan) person, fall från samma höjd (snubblat, halkat) och ohälsosam arbetsbelastning (stress mm) samt akut överbelastning (dra, skjuta, lyfta mm). De vanligaste förekommande platserna är i klassrum och hos brukare (enskilt hem). De vanligaste förekommande aktiviteterna är i undervisning eller personlig omvårdnad.

Personal- och arbetsmiljögenomgång

Personal- och arbetsmiljögenomgångar har inte genomförts mellan HR och kommunens chefer under hösten 2023 pga. rådande budgetanpassningar samt resursminskning på HR-enheten.

Rehabilitering

Chef har rehabiliteringssamtal när medarbetaren varit sjuk 6 gånger på 12 månader (upprepad korttidsfrånvaro), när medarbetarens sjukskrivning beräknas bli mer än 30 dagar, eller när medarbetaren själv begär det samt vid upprepade tidiga signaler om ohälsa. För att minska långtidssjukskrivning är tidiga samtal mellan chef och medarbetare viktigt och vid behov kan kartläggning genomföras med hjälp av kommunens företagshälsa.

2.7.4 Rätt lön i rätt tid

Lönebildning och personalkostnader

De centrala avtalen ligger till grund för den lokala lönebildningen i Dals-Eds kommun.

Löneöversynsprocessen innefattar årliga medarbetarsamtal, lönesamtal och löneöversynen blir då en del av en sammanhållen process som löper under hela året.

Inför löneöversyn genomför arbetsgivaren en analys av vilket behov av löneökningar som behövs för att kommunen ska klara sin personalförsörjning både på kort och lång sikt. Analysen innefattar omvärldsbevakning samt lönerelationen inom kommunen och ska också belysa om kommunen har jämställda löner enligt laga intentioner. HR-enheten gör en lönekartläggning årligen med syftet är att upptäcka, åtgärda och förhindra osakliga löneskillnader som har direkt eller indirekt samband med kön. Utifrån analysen och kommunens ekonomiska förutsättningar fastställs ramarna för löneöversynen. Nivån sätts i budgetprocessen och bygger bl a på prognoser från SKR, Sveriges kommuner och regioner.

Under året uppgick lönekostnaderna till 382 mkr (2022: 345 mkr). Medellönen var 33 300 kr i november 2023 (Nov 2022: 32 631 kr), vilket var en ökning med 669 kr i jämförelse med 2022.

2.7.5 Framtida utmaningar

Framtida utmaningar

Dals-Eds kommun befinner sig, liksom övriga kommunsverige, mitt i en utmanande situation avseende kompetensförsörjning. Det är av stor vikt att den kompetens som finns idag och i framtiden används i större omfattning i en arbetsmiljö som skapar förutsättningar för goda arbetsprestationer. Förmågan att ha rätt arbetsgivarpolitik under hela medarbetarlivscykeln dvs. att kunna attrahera, rekrytera, behålla och utveckla chefer och medarbetare och samtidigt skapa nya vägar till kompetensförsörjning är avgörande för att vi ska nå goda verksamhetsresultat och kommer att vara en stor del av det vardagliga arbetet idag och i framtiden. Trots framtida utmaningar ser vi att förutsättningarna för Dals-Eds kommun som organisation framgent är goda. Vi har ett starkt medarbetarengagemang, där både ledare och medarbetare tillsammans skapar värde, varje dag, för de vi finns för. Att vår organisation genomsyras av engagemang, meningsfullhet, ett gott arbetsklimat och stolthet av att arbeta i Dals-Eds kommun påverkar också upplevelsen att vi är attraktiva som arbetsgivare. Tillsammans ska vi fortsätta att arbeta för ett hållbart arbetsliv, fortsätta utveckla ett aktivt medarbetarskap och engagerade ledare och ännu bättre verksamhet för våra kommuninvånare.

2.8 FÖRVÄNTAD UTVECKLING

Till följd av rådande utmaningar, framförallt osäkert säkerhetsläge i omvärlden, dramatiskt försvagad ekonomisk prognos, alltmer påtaglig kompetensförsörjningsutmaning samt sjunkande befolkningstal och en ökande försörjningskvot, så har kommunen under året ställt om. Dels har ett omfattande anpassningspaket tagits fram till budgetberedningen med åtgärder för att kraftigt minska kostnader med delvis effekt under 2023 och med sikte på fortsatta effekter under 2024. Dels behöver vi ställa om organisationen utifrån de kraftigt försämrade ekonomiska förutsättningarna och fokusera på kärnan i våra respektive grunduppdrag i verksamheterna. Vi behöver ha ett fokus internt på att hantera det löpande grunduppdraget i första hand och kommer att ha begränsade möjligheter att arbeta med det mer långsiktiga strategiska perspektivet. Behov och förändrade förutsättningar i organisationen behöver i första hand hanteras genom interna samverkanslösningar alternativt samverka med andra kommuner där Dalslandssamverkan utvecklats under perioden och sannolikt även i framtiden.

Anpassningsarbetet ska bedrivas med öppenhet och med hjälp av kreativa medarbetares resurser. Vi behöver också samtidigt fortsatt arbeta för ordning och reda, god service för de vi är till för och en bra arbetsmiljö som attraktiv arbetsgivare. Parallellt med anpassningsarbetet behöver vi kopplat till framtagandet av den nya Utvecklingsplanen arbeta ännu mer aktivt för att stärka vår attraktivitet som kommun, för våra invånare, företagare, medarbetare, besökare - genom marknadsföring och attraktivitetshöjande åtgärder med de resurser som står till förfogande. Med utgångspunkt från den försämrade befolkningsutvecklingen och demografin är det en överlevnadsfråga.

Dals-Eds kommun befinner sig, liksom övriga kommunsverige, mitt i en utmanande situation avseende kompetensförsörjning. Det är av stor vikt att den kompetens som finns idag och i framtiden används i större omfattning i en arbetsmiljö som skapar förutsättningar för goda arbetsprestationer. Förmågan att ha rätt arbetsgivarpolitik under hela medarbetarlivscykeln. Att kunna attrahera, rekrytera, behålla och utveckla chefer och medarbetare och samtidigt skapa nya vägar till kompetensförsörjning är avgörande för att vi ska nå goda verksamhetsresultat och kommer att vara en stor del av det vardagliga arbetet idag och i framtiden. Trots framtida utmaningar ser vi att förutsättningarna för Dals-Eds kommun som organisation framgent är goda. Vi har ett starkt medarbetarengagemang, där både ledare och medarbetare tillsammans skapar värde, varje dag, för de vi finns för. Att vår organisation genomsyras av engagemang, meningsfullhet, ett gott arbetsklimat och stolthet av att arbeta i Dals-Eds kommun påverkar också upplevelsen att vi är attraktiva som arbetsgivare. Tillsammans ska vi fortsätta att arbeta för ett hållbart arbetsliv, fortsätta utveckla ett aktivt medarbetarskap och engagerade ledare och ännu bättre verksamhet för våra kommuninvånare.

Sommarjobbmässa på Stallbacken inför sommaren 2024.

3 FINANSIELLA RAPPORTER

3.1 DRIFTRIEDOVISNING

Tabellen innehåller en redovisning av hur utfallet förhåller sig till den budget som fastställts för den löpande verksamheten.

Belopp i tkr	Utfall 2023			Budget 2023	Budget avvikelse
	Kostnad	Intäkt	Netto	Netto	
Skatter och statsbidrag					
Skatteintäkter	0	229 033	229 033	228 525	508
Preliminär slutavräkning innevarande år	0	3 678	3 678	-715	4 392
Definitiv slutavräkning föregående år	0	1 243	1 243	0	1 243
Inkomstutjämningsbidrag/-avgift	0	80 633	80 633	81 335	-702
Kostnadsutjämningsavgift/-bidrag	0	23 737	23 737	24 150	-413
Regleringsavgift/bidrag	0	10 915	10 915	7 128	3 787
LSS-utjämning	0	21 069	21 069	20 226	843
Kommunal fastighetsavgift	0	14 278	14 278	13 857	422
Generellt statsbidrag övrigt	0	2 692	2 692	2 700	-8
Summa skatter och statsbidrag	0	387 278	387 278	377 206	10 072
Nämnd					
Kommunfullmäktige	-743	0	-743	-820	77
- varav kommunfullmäktige	-122	0	-122	-125	3
- varav revision	-621	0	-621	-695	74
Valnämnden	-26	0	-26	-6	-20
KS - Kommunledningsförvaltningen	-45 583	6 598	-38 985	-41 190	2 205
- varav stöd, service- och styrfunktioner	-39 168	6 134	-33 034	-34 442	1 408
- varav plan- och byggenhet	-1 773	464	-1 309	-1 610	301
- varav överförmyndare	-1 170	0	-1 170	-870	-300
- varav politisk verksamhet	-3 472	0	-3 472	-4 268	796
KS - Samhällsbyggnadsförvaltningen	-128 410	80 288	-48 122	-49 260	1 138
- varav renhållningsverksamhet	-7 727	7 727	0	0	0
- varav VA-verksamhet	-10 161	10 161	0	0	0
- varav gator och vägar	-5 535	163	-5 372	-4 596	-776
- varav fastighetsverksamhet	-41 035	38 556	-2 479	-1 877	-602
- varav städverksamhet	-8 684	2 019	-6 665	-7 263	598
- varav kostverksamhet	-18 736	6 906	-11 830	-11 335	-495

Belopp i tkr	Utfall 2023			Budget 2023	Budget avvikelse
- varav arbetsmarknads- och integrationsverksamhet	-9 463	6 759	-2 704	-3 745	1 041
- varav räddningstjänst	-8 583	1 182	-7 401	-7 675	274
- varav bostadsanpassning	-402	0	-402	-762	360
- varav övrig verksamhet	-18 084	6 815	-11 269	-12 007	738
FOKUS-nämnden	-224 023	87 737	-136 286	-136 881	595
- varav barnomsorg	-29 648	6 218	-23 430	-23 941	511
- varav grundskola	-74 306	9 211	-65 095	-63 804	-1 291
- varav särskola	-5 652	0	-5 652	-5 775	123
- varav Utsikten	-68 279	68 279	0	0	0
- varav gymnasieskola	-26 808	676	-26 132	-26 931	799
- varav vuxenutbildning m.m.	-3 670	572	-3 098	-2 825	-273
- varav kultur- och fritid	-10 289	1 201	-9 088	-9 589	501
- varav nämnd	-878	0	-878	-823	-55
- varav administration	-4 493	1 580	-2 913	-3 193	280
Socialnämnden	-184 597	32 815	-151 782	-150 495	-1 287
- varav IFO	-23 590	2 414	-21 176	-21 875	699
- varav LSS	-49 939	9 230	-40 709	-39 863	-846
- varav äldreomsorg	-53 663	10 856	-42 807	-42 583	-224
- varav hemtjänst	-26 981	3 449	-23 532	-19 732	-3 800
- varav hemsjukvård/rehab	-24 461	4 231	-20 230	-18 912	-1 318
- varav övrig verksamhet, inkl politisk verksamhet	-5 963	2 635	-3 328	-7 530	4 202
Summa nämnder	-583 381	207 438	-375 944	-378 652	2 708
Finansverksamhet					
- Arbetsgivaravgifter	-76 253	0	-76 253	-77 668	1 415
- Avtalsförsäkringar	-386	0	-386	-31	-355
- Pensionskostnader	-56 927	2 857	-54 070	-45 837	-8 233
-Inlösen överskottsfond	-1 687	1 687	0	0	0
- Personalomkostnadspåslag (PO)	0	110 114	110 114	108 382	1 732
- Personalbilar	-950	950	0	0	0
- Löneväxling pension	-1 799	1 799	0	0	0
- Förmånscyklar	-199	105	-94	0	-94
- Borgensavgift Edshus AB	0	603	603	620	-17

Belopp i tkr	Utfall 2023			Budget 2023	Budget avvikelse
- Central löneökningsspott	0	0	0	-499	499
- Timlöneförändring hela kommunen	-251	1	-250	-471	221
- Förändring semesterlöneskuld hela kommunen	0	0	0	0	0
- Intern ränta	0	4 128	4 128	4 202	-74
- Ersättning för sjuklönekostnader och EI-stöd	0	1 939	1 939	0	1 939
- Anpassnings- och effektiviseringsåtgärder	0	0	0	9 314	-9 314
-Ej utfördelade medel ökade behov	0	0	0	-8 926	8 926
- Finansiella intäkter	0	938	938	0	938
- Finansiella kostnader	-2 116	0	-2 116	-2 639	523
- Övriga intäkter och kostnader	-996	2 702	1 706	0	1 706
Summa finansverksamhet	-141 565	127 823	-13 742	-13 553	-188
Årets resultat	-724 947	722 539	-2 408	-15 000	12 592

3.2 INVESTERINGSREDOVISNING

Tabellen gör det möjligt för fullmäktige att jämföra beslutade/beräknade totala utgifter och anslag med utfall.

INVESTERINGSREDOVISNING 2023					
Belopp i tkr	Budget 2023 överfört från 2022	Budget 2023 enl KF-budget	Budget 2023	Utfall 2023	Avvikelse total projekt
Skattefinansierat	4 929	17 210	22 139	11 321	10 818
- därav Kommunstyrelseförvaltning inventarier hela kommunen (ekonomichef)	0	1 500	1 500	367	1 133
- därav Kommunstyrelsen (KS objektsreserv)	410	0	410	256	154
- därav Kommunstyrelsen (KS-ordf objektsreserv)	0	400	400	0	400
- därav Kommunstyrelseförvaltning (IT)	500	900	1 400	35	1 365
- därav Samhällsbyggnadsförvaltning (fastighet skolrestaurang Haga)	0	0	0	0	0
- därav Samhällsbyggnadsförvaltning (övriga fastigheter)	0	8 700	8 700	7 451	1 249
- därav Samhällsbyggnadsförvaltning (räddningstjänst)	3 371	500	3 871	467	3 405
- därav Samhällsbyggnadsförvaltning (kost och städ)	0	200	200	0	200
- därav Samhällsbyggnadsförvaltning (gata/väg/park/förråd)	648	4 000	4 648	2 746	1 902
- därav Samhällsbyggnadsförvaltning (objektsreserv)	0	1 010	1 010	0	1 010
Taxefinansierat	10 135	6 500	16 635	5 165	11 470
- därav Vatten- och avloppsverksamhet	9 935	6 000	15 935	5 035	10 900
- därav Renhållningsverksamhet	200	500	700	130	570
Exploateringsverksamhet	0	0	0	0	0
Anslutningsavgifter 2023	0	0	0	0	0
Totalt	15 064	23 710	38 774	16 486	22 288

Tabellen nedan visar ackumulerat och året investeringar

Belopp i tkr	2023						
	Projek	Ing.ack. utfall	Utfall 2023	Ack utfall 202312	Budget 2023	Budget totalt projekt	Avvikelse totalt projekt
FVM implementering 2020-2023		275,2	-307,7	-32,5	0,0	36,0	68,5
Årets övriga investeringar		0,0	675,2	675,2	1 500,0	1 500,0	824,8
Total inventarier hela kommun		275,2	367,5	642,7	1 500,0	1 536,0	893,3
Objektreserv KS-ordförande		0,0	0,0	0,0	400,0	400,0	400,0
Årets övriga investeringar		1 613,4	255,5	1 868,9	410,0	2 023	154,1
Total Ks objektreserver		1613,4	255,5	1 868,9	810,0	2 423,0	554,1
Årets investeringar		0,0	35,3	35,3	1 400,0	1 400,0	1 364,7
Total IT investeringar		0,0	35,3	35,3	1 400,0	1 400,0	1 364,7
Ventilation Utsikten		504,1	4 560,7	5 064,8	3 500,0	4 004,0	-1 060,8
Sprinklersystem Timmergården		72,5	4,4	76,9	500,0	573,0	496,1
Ny fasad och fönster AME/Westberga		291,5	164,9	456,4	600,0	892,0	435,6
Anpassning av Furan till LSS verksamhet		263,4	-263,4	0,0	0,0	264,0	264,0
Ombyggnation kök Haga förskola		107,0	0,0	107,0	0,0	107,0	0,0
Årets övriga investeringar		0,0	2 984,4	2 984,4	4 100,0	4 100,0	1 115,6
Total Fastighetsinvesteringar		1 238,5	7451,0	8 689,5	8 700,0	9 940,0	1 250,5
Årets investeringar		0,0	466,5	466,5	3 871,0	3 871,0	3 404,5
Total räddningstjänst		0,0	466,5	466,5	3 871,0	3 871,0	3 404,5
Årets investeringar		0,0	2 746,2	2 746,2	5 858,0	5 858,0	3 111,8
Total Samhällsbyggnadsförvaltning (gata/väg, Kommunföråd/kost och städ)		0,0	2 746,2	2 746,2	5 858,0	5 858,0	3 111,8
Ombyggnad slamcontainer hall		2 299,1	57,5	2 356,6	60,0	2 360,0	3,4
Mottagningsmodul för externt slam		890,6	0,0	890,6	0,0	891,0	0,4
Ventilation reningsverket		542,8	189,7	732,5	66,0	603,0	-129,5
Årets övriga investeringar		0,0	4 787,3	4 787,3	15 809	15 809	11 021,7
Total Vatten verksamhet		3 732,5	5 034,5	8 767,0	15 935,0	19 663,0	10 896,0
Årets investeringar		0,0	129,8	129,8	700,0	700,0	570,2
Total Renhållningsverksamhet		0,0	129,8	129,8	700,0	700,0	570,2

<i>Belopp i tkr</i>	2023					
Total Exploateringsverksamhet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa kommunen	*6 860	16 486	23 346	38 774	45 391	22 045
<i>Varav skattefinansierat</i>	3 127	11 322	14 449	22 139	25 028	10 579
<i>Varav taxefinansierat</i>	3 733	5 165	8 898	16 635	20 363	11 466
<i>Varav exploatering</i>	0	0	0	0	0	0

* 282,4 tkr har nollats av ingående balans under perioden.

Kommentarer till investeringsverksamheten:

Cirka 31 procent av kommunens investeringar avsåg investeringar i VA-verksamhet och renhållningsverksamhet och 45 procent avsåg fastighetsinvesteringar.

3.3 RESULTATRÄKNING

(mkr)		Kommunen		Koncernen	
		2023	2022	2023	2022
Verksamhetens intäkter	Not 1,9	154,3	145,7	185,8	175,5
Verksamhetens kostnader	Not 2,9	-528,2	*-495,8	-543,9	*-511,9
Avskrivningar	Not 3	-17,0	-15,4	-26,9	-24,8
Verksamhetens nettokostnader		-390,9	-365,5	-385,0	-361,2
Skatteintäkter	Not 4	234,0	225,1	234,0	225,1
Generella statsbidrag och utjämning	Not 5	153,3	146,1	153,3	146,1
Verksamhetens resultat		-3,6	5,7	2,3	10,0
Finansiella intäkter	Not 6	3,2	*8,6	3,1	*8,2
Finansiella kostnader	Not 7	-2,0	-0,7	-5,9	-3,4
Resultat efter finansiella poster		-2,4	13,6	-0,5	14,8
Extraordinära poster		0,0	0,0	0,0	0,0
ÅRETS RESULTAT (förändring av eget kapital)	Not 8	-2,4	13,6	-0,5	14,8
Resultatet i andel av skatter och bidrag		-0,6%	3,7%	0,1%	4,0%

* Rättelse av jämförelse post (inlösen av överskottsfond 2022, 7,6 mkr)

3.4 KASSAFLÖDESANALYS

(mkr)		Kommunen		Koncernen	
		2023	2022	2023	2022
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN					
Verksamhetens intäkter	Not 1,9	154,3	145,7	185,8	175,5
Verksamhetens kostnader	Not 2,9	-528,2	*-495,8	-543,9	*-511,9
Verksamhetens nettokostnader		-373,9	-350,1	-358,1	-336,4
Skatteintäkter och intäkter av bidrag	Not 4,5	387,3	371,2	387,3	371,2
Finansiella intäkter	Not 6	3,2	*8,6	3,1	*8,2
Finansiella kostnader	Not 7	-2,0	-0,7	-5,9	-3,4
Justering av ej rörelsekapitalpåverkande poster	Not 10	0,0	0,0	0,0	0,0
Verksamhetsnetto		14,6	29,0	26,4	39,6
INVESTERINGAR					
Inköp av materiella tillgångar	Not 11,12,13	-17,4	-20,5	-21,1	-27,8
Avyttrade materiella tillgångar		0,8	5,9	0,8	8,8
Inköp av finansiella tillgångar		-0,5	-0,4	-0,5	-0,4
Avyttrade finansiella tillgångar		0,0	0,0	0,0	0,0
Investeringsnetto		-17,1	-15,0	-20,8	-19,4
FINANSIERING					
Utlåning/ökning långfristiga fordringar		0,4	*0,1	0,4	*0,1
Återbetald utlåning		-0,7	*-11,0	-0,7	*-11,0
Långfristig upplåning	Not 20	14,6	*28,6	20,3	115,4
Amortering	Not 20	-20,0	*-34,0	-50,1	-58,1
Kortfristig upplåning	Not 22	0,0	0,0	44,1	24,2
Amortering	Not 22	0,0	0,0	-24,5	-91,6
Utdelning		0,0	0,0	0,0	0,0
Finansieringsnetto		-5,7	-16,3	-10,5	-21,0
Justering för rörelsekapitalets förändring					
Ökn(+)/minskn(-) pensionsskuld	Not 19	-1,6	1,2	-1,6	1,2
Ökn(+)/minskn(-) övriga avsättningar		0,0	0,0	-0,2	0,4
Ökn(-)/minskn(+) kortfristiga fordringar	Not 15,16	-2,2	-4,7	-3,0	-2,7
Ökn(+)/minskn(-) kortfristiga skulder	Not 22	9,3	-5,6	13,3	-10,1
Förändring av likvida medel		-2,7	-11,4	3,6	-12,0
Likvida medel vid årets början		27,7	39,1	44,9	56,9
Likvida medel vid årets slut		25,0	27,7	48,5	44,9

* Klassificeringen har ändrat samt jämförelse post (inlösen av överskottsfond 2022, 7,6 mkr)

3.5 BALANSRÄKNING

		Kommunen		Koncernen	
(mkr)		2023	2022	2023	2022
TILLGÅNGAR					
Anläggningstillgångar					
Immateriella anläggningstillgångar	Not 11	3,1	3,6	3,1	3,6
Materiella anläggningstillgångar					
- Mark, byggnader och tekniska anläggningar	Not 12	329,3	327,5	593,2	598,0
- Maskiner och inventarier	Not 13	21,8	23,5	23,7	25,0
- Finansiella anläggningstillgångar	Not 14	21,7	21,3	3,8	3,3
- Långfristiga fordringar		0,0	0,0	0,2	0,3
Summa anläggningstillgångar		375,9	375,9	624,0	630,2
Omsättningstillgångar					
Förråd mm	Not 15	3,1	3,2	3,5	3,4
Fordringar	Not 16	49,4	47,0	47,1	44,6
Likvida medel	Not 17	25,0	27,7	48,5	44,9
Summa omsättningstillgångar		77,5	77,9	99,1	92,9
SUMMA TILLGÅNGAR		453,4	453,8	723,1	723,1
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER					
Eget kapital					
Årets resultat	Not 18	-2,4	13,6	-0,5	14,8
Resultatutjämningsreserv		62,1	62,1	62,1	62,1
Övrigt eget kapital		155,2	141,6	168,5	153,8
Summa eget kapital		214,9	217,3	230,1	230,7
Avsättningar					
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	Not 19	11,8	13,4	11,8	13,4
Uppskjutna skatter		0,0	0,0	4,4	4,6
Skulder					
Långfristiga skulder	Not 20	115,7	121,4	310,4	*340,5
Kortfristiga skulder	Not 21	111,0	101,7	166,4	*133,9
Summa avsättningar och skulder		238,5	236,5	493,0	492,4
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		453,4	453,8	723,1	723,1
PANTER OCH ANSVARSFÖRBINDELSER					
Panter och därmed jämförliga säkerheter					
Ansvarsförbindelser					
Pensionsförpliktelser som inte tagits upp bland skulder och avsättningar	Not 23	87,9	90,9	87,9	90,9
Övriga ansvarsförbindelser					
Borgensåtaganden	Not 24	263,8	264,7	8,3	6,8

3.6 NOTFÖRTECKNING

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Not 1 Verksamhetens intäkter				
Avgifter affärsdrivande	21,5	*19,3	22,9	*20,6
Huvudavgift (barnomsorg, äldreomsorg, musikskola etc)	7,1	6,0	7,1	6,0
Hyror	13,0	12,6	43,1	41,1
Driftbidrag	38,3	56,8	38,3	56,8
Ersättning från FK för personlig assistent	7,3	7,3	7,3	7,3
Övriga bidrag	2,6	2,3	2,6	2,3
Övriga intäkter	64,5	*41,4	64,5	*41,4
Summa verksamhetens intäkter	154,3	145,7	185,8	175,5

* Klassificeringen har ändrat

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Not 2 Verksamhetens kostnader				
Personalkostnader	382,0	*353,1	386,5	*358,0
Köp av huvudverksamhet	45,1	41,3	45,1	41,3
Hyror och leasingkostnader	20,1	20,0	16,3	*17,4
Material	21,1	22,8	30,6	*31,2
Köp av tjänster	33,9	30,1	38,0	*33,0
El och värmekostnader	9,1	*7,9	9,1	*7,9
Bidrag	11,2	12,8	11,2	12,8
Inkomstskatt	0,0	0,0	0,5	1,1
Övriga kostnader	5,7	*7,8	6,6	*9,2
Summa verksamhetens kostnader	528,2	495,8	543,9	511,9

* Klassificeringen har ändrat samt jämförelse post (inlösen av överskottsfond 2022, 7,6 mkr)

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Not 3 Avskrivningar				
Immateriella	0,5	0,3	0,5	0,3
Inventarier	3,5	3,1	3,8	3,2
Fastigheter	13,0	12,0	22,6	21,3
Summa avskrivningar	17,0	15,4	26,9	24,8

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Not 4 Skatteintäkter				
Preliminär kommunalskatt	229,0	218,0	229,0	218,0
Preliminär slutavräkning innevarande år	3,7	5,6	3,7	5,6
Slutavräkningsdifferens föregående år	1,3	1,5	1,3	1,5
Summa skatteintäkter	234,0	225,1	234,0	225,1

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Not 5 Generella statsbidrag och utjämning				
Inkomstutjämning	80,6	80,1	80,6	80,1
Kommunal fastighetsavgift	14,3	13,4	14,3	13,4
LSS-utjämning	21,1	13,0	21,1	13,0
Kostnadsutjämning	23,7	22,8	23,7	22,8
Regleringsbidrag/-avgift	10,9	13,2	10,9	13,2
Generellt statsbidrag (Skolmiljarder och god vård och omsorg)	2,7	3,6	2,7	3,6
Summa generella statsbidrag och utjämning	153,3	146,1	153,3	146,1

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Not 6 Finansiella intäkter				
Inkomsträntor	1,5	*1,0	1,4	0,6
Övriga finansiella intäkter	1,7	*7,6	1,7	*7,6
Summa finansiella intäkter	3,2	*8,6	3,1	8,2

* Klassificeringen har ändrat samt jämförelse post (inlösen av överskottsfond 2022, 7,6 mkr)

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Not 7 Finansiella kostnader				
Räntor anläggningslån	1,0	0,4	4,8	3,1
Räntekostnader pensionsskuld	1,0	0,2	1,0	0,2
Övriga finansiella kostnader	0,0	0,1	0,1	0,1
Summa finansiella kostnader	2,0	0,7	5,9	3,4

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Not 8 Avstämning av balanskrav				
Årets resultat enligt resultaträkningen	-2,4	13,6	-2,4	13,6
- avgår samtliga realisationsvinster	-0,1	-1,8	-0,1	-1,8
- tillägg för realisationsvinster enligt undantag	0,0	0,0	0,0	0,0
- tillägg för realisationsförluster enligt undantag	0,0	0,0	0,0	0,0
- tillägg för orealiserade förluster i värdepapper	0,0	0,0	0,0	0,0
- avgår återföring av realiserade förluster i värdepapper	0,0	0,0	0,0	0,0
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	-2,5	11,8	-2,5	11,8
- medel till resultatutjämningsreserv	0,0	-8,1	0,0	-8,1
- medel från resultatutjämningsreserv	0,0	0,0	0,0	0,0
Årets balanskravsresultat	-2,5	3,7	-2,5	3,7
Balanskravsunderskott från tidigare år	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa balanskravsresultat	-2,5	3,7	-2,5	3,7
Balanskravsresultat att reglera	0,0	0,0	0,0	0,0

* Resultat kört enligt kommun nivå. Det är ej aktiv i koncern nivå.

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Not 9 Jämförelsestörande poster				
Realisationsvinst vid försäljning	0,1	1,8	0,0	1,8
Utrangering av fastighetskomponenter i samband med ombyggnation	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa jämförelsestörande poster	0,1	1,8	0,1	1,8

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Not 10 Justering av ej rörelsekapitalpåverkande poster				
Återbokning VA-Nössemark	0,0	0,0	0,0	0,0
Återföring överavskrivning 2019	0,0	0,0	0,0	0,0
Omklassificering intäkter och kostnader	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa justering av ej rörelsekapitalpåverkande	0,0	0,0	0,0	0,0

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Not 11 Immateriella anläggningstillgångar				
Ingående anskaffningsvärde	3,9	0,8	3,9	0,8
Ackumulerad avskrivning	-0,3	0,0	-0,3	0,0
Årets investeringar	0,0	3,1	0,0	3,1
Avskrivning	-0,5	-0,3	-0,5	-0,3
Redovisat värde vid årets slut	3,1	3,6	3,1	3,6

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Not 12 Mark, byggnader och tekniska anläggningar				
Ingående anskaffningsvärde	527,2	529,6	903,7	902,2
Ackumulerad avskrivning	-199,7	-194,3	-305,7	-291,0
Årets investeringar	15,6	9,6	18,6	16,5
Utrangering	-0,8	0,0	-0,8	-0,1
Försäljningar	0,0	-6,6	0,0	-6,6
Reavinst	0,0	1,2	0,0	1,2
Reaförlust	0,0	0,0	0,0	-0,9
Nedskrivning	0,0	0,0	-2,0	-2,0
Avskrivning	-13,0	-12,0	-20,6	-21,3
Redovisat värde vid årets slut	329,3	327,5	593,2	598,0

Specifikation mark, byggnader och tekniska anläggningar

Markreserv	22,8	22,8	39,8	39,8
Verksamhetsfastigheter	207,0	213,5	440,1	454,4
Fastigheter för affärsverksamhet	27,4	22,4	27,4	22,4

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
Publika fastigheter	33,8	32,8	33,8	32,8
Fastigheter för annan verksamhet	27,2	28,9	38,1	40,6
Pågående arbeten	11,1	7,1	14,0	8,0
Exploateringsmark	0,0	0,0	0,0	0,0
Redovisat värde vid årets slut	329,3	327,5	593,2	598,0

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
Not 13 Maskiner och inventarier	2023	2022	2023	2022
Ingående anskaffningsvärde	63,4	57,0	68,5	61,8
Ackumulerad avskrivning	-39,9	-37,7	-43,5	-41,2
Årets investeringar	1,8	7,8	2,5	8,1
Utrangering	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0
Försäljningar	0,0	-1,1	0,0	-1,1
Reavinst	0,0	0,6	0,0	0,6
Reaförlust	0,0	0,0	0,0	0,0
Nedskrivning	0,0	0,0	0,0	0,0
Avskrivning	-3,5	-3,1	-3,8	-3,2
Redovisat värde vid årets slut	21,8	23,5	23,7	25,0

Specifikation maskiner och inventarier				
Maskiner	5,4	5,2	6,9	6,4
Inventarier	12,5	14,1	12,7	14,3
Byggnadsinventarier	0,0	0,0	0,0	0,0
Bilar och andra transportmedel	2,1	2,0	2,3	2,0
Förbättringsutgifter på fast ej ägda av komm.	0,5	0,7	0,5	0,7
Leasingavtal	0,0	0,0	0,0	0,0
Konst	0,0	0,0	0,0	0,0
Övriga maskiner och inventarier	1,3	1,5	1,3	1,6
Redovisat värde vid årets slut	21,8	23,5	23,7	25,0

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
Not 14 Finansiella anläggningstillgångar	2023	2022	2023	2022
Aktier/andelar				
Edshus AB	18,0	18,0	0,0	0,0
Dalslands Turist AB	0,2	0,2	0,2	0,2
Kommuninvest	2,9	2,5	2,9	2,5
Kommuninvest förlagslån	0,6	0,6	0,6	0,6
Föreningen eDIT lån	0,0	0,0	0,0	0,0
Övrigt	0,0	0,0	0,1	0,0
Redovisat värde vid årets slut	21,7	21,3	3,8	3,3

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Not 15 Förråd, lager och exploateringsfastigheter				
Förråd och lager	0,0	0,0	0,0	0,0
Exploateringsfastigheter	3,1	3,2	3,5	3,4
Redovisat värde vid årets slut	3,1	3,2	3,5	3,4

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Not 16 Kortfristiga fordringar				
Kundfordringar	8,3	6,3	8,6	6,5
Interimsfordringar	37,9	37,4	35,3	34,7
Övrigt	3,2	3,3	3,2	3,4
Redovisat värde vid årets slut	49,4	47,0	47,1	44,6

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Not 17 Likvida medel				
Kassa	0,0	0,0	0,0	0,0
Bank	25,0	27,7	48,5	44,9
Summa likvida medel vid årets slut	25,0	27,7	48,5	44,9

Kommunen har en checkkredit på 15 miljoner kronor som ej var utnyttjad vid bokslutstillfället.

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Not 18 Eget kapital				
Förändring av eget kapital				
Ingående eget kapital	217,3	203,7	230,6	215,9
Årets resultat	-2,4	13,6	-0,5	14,8
Utgående eget kapital	214,9	217,3	230,1	230,7
Uppdelning av eget kapital				
Resultatutjämningsreserv	62,1	62,1	62,1	62,1
Övrigt eget kapital	152,8	155,2	168,0	168,6
Utgående eget kapital	214,9	217,3	230,1	230,7

För 2021, 2022 avsättning respektive var 13,9 mkr och 8,1 mkr. För 2023 medger balanskravsresultat ingen reservering.

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Not 19 Avsättningar för pensioner och liknade förpliktelse				
Ingående avsättning	13,4	12,2	13,4	12,2
Nya förpliktelse under året	-0,9	*1,5	-0,9	*1,5
Varav				
<i>Nyintjänad pension</i>	-2,3	*0,5	-2,3	*0,5
<i>Ränte- och basbeloppsuppräknin</i>	0,8	*0,2	0,8	*0,2
<i>Ändring av försäkringstekniska grunder</i>	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Förändring av löneskatten</i>	-0,3	0,8	-0,3	0,8
<i>Övrig post</i>	0,9	0,0	0,9	0,0
Årets utbetalningar	-0,7	*-0,3	-0,7	*-0,3
Varav				
<i>Pensioner</i>	-0,7	*-0,3	-0,7	*-0,3
Utgående avsättning	11,8	13,4	11,8	13,4
Pensionsförpliktelsen minskad genom försäkring	37,9	25,0	37,9	25,0
Överskottsmedel i pensionsförsäkrin	1,1	1,9	1,1	1,9
Aktualiseringsgrad/Utredningsgrad	98,0%	98,0%	98,0%	98,0%
Specifikation till pensioner				
Särskild avtalspension/ålderspension	7,3	5,7	7,3	5,7
Förmånsbestämd/kompletteringspension	0,0	0,0	0,0	0,0
Ålderspension	3,5	6,7	3,5	6,7
Pension till efterlevande	1,0	1,0	1,0	1,0
Summa pensioner	11,8	13,4	11,8	13,4
Antal visstidsförordnaden				
Politiker	1	1	1	1
Tjänstemän	0	0	0	0

* Klassificeringen har ändrat

Beräkningsgrund för pensioner framgår av avsnittet Redovisningsprinciper.

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Not 20 Långfristiga skulder				
Anläggningslån				
- Ingående värde	102,2	107,6	341,0	*351,2
- Amortering	-14,6	-28,6	-34,3	*-139,6
- Nästa års amortering	-5,4	-5,4	-49,5	*-29,9
- Nya lån	14,6	28,6	34,3	139,6
- Skuld för statliga investeringsbidrag	22,2	21,8	22,2	21,8
- Pågående- investeringsbidrag	0,0	0,0	0,0	0,0
- Ackumulerade upplösningar av investeringsbidrag	-3,3	-2,6	-3,3	-2,6
Summa långfristiga skulder	115,7	121,4	310,4	*340,5

* Klassificeringen har ändrat

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Not 21 Kortfristiga skulder				
Kortfristiga del av långfristiga lån	5,4	5,4	49,5	*29,9
Leverantörsskulder	16,2	17,9	21,4	21,1
Mervärdesskatt	0,0	0,0	0,0	0,0
Personalens skatter och avgifter	5,4	5,3	5,4	5,4
Interimsskulder	65,3	56,2	71,0	*60,3
Övriga kortfristiga skulder	18,7	16,9	19,1	*17,2
Summa kortfristiga skulder	111,0	101,7	166,4	*133,9

* Klassificeringen har ändrat

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Not 22 Förändring kortfristiga skulder				
Förändring kortfristig del av långfristiga lån	0,0	0,0	19,6	-67,4
Förändring kortfristiga skulder totalt	9,3	-5,6	32,5	*-102,5

* Klassificeringen har ändrat

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Not 23 Pensionsförpliktelser som inte tagits upp bland skulderna eller avsättningarna				
Ingående ansvarsförbindelse	90,9	103,1	90,9	103,1
Nyintjänad pension	-0,4	-2,1	-0,4	-2,1
Ränte- och basbeloppsuppräknig	5,8	2,1	5,8	2,1
Förändring av löneskatten	-0,6	-2,4	-0,6	-2,4
Ändringar av försäkringstekniska grunder	0,0	0,0	0,0	0,0
Byte av tryggande	-1,5	-5,5	-1,5	-5,5
Övrig post	-1,8	0,1	-1,8	0,1
Årets utbetalningar	-4,5	-4,4	-4,5	-4,4
Utgående ansvarsförbindelse	87,9	90,9	87,9	90,9

Beräkningsgrund för pensioner framgår av avsnittet Redovisningsprinciper.

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Not 24 Borgensåtaganden				
Borgen Edshus AB	255,5	257,9	0,0	0,0
Borgen Eds Ryttarsällskap	1,1	1,2	1,1	1,2
Operationell leasing kopiering	1,5	1,5	1,5	1,5
Operationell leasing bilar	5,7	4,1	5,7	4,1
Summa borgensåtaganden	263,8	264,7	8,3	6,8

Operationell leasing kan liknas vid en vanlig hyrssituation och avtalen kan oftast avslutas utan extra kostnad. Beloppen ovan är en uppskattning.

Dals-Eds kommun har i februari 2009 ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB:s samtliga nuvarande och framtida förpliktelser. Samtliga 292 kommuner och landsting/regioner som per 2023-12-31 var medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingått likalydande borgensförbindelser.

Mellan samtliga medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingåtts ett regressavtal som reglerar fördelningen av ansvaret mellan medlemmarna vid ett eventuellt ianspråktagande av ovan nämnd borgensförbindelse. Enligt regressavtalet ska ansvaret fördelas dels i förhållande till storleken på de medel som respektive medlem lånat av Kommuninvest i Sverige AB, dels i förhållande till storleken på medlemmarnas respektive insatskapital i Kommuninvest ekonomisk förening.

Vid en uppskattning av den finansiella effekten av Dals-Eds kommuns ansvar enligt ovan nämnd borgensförbindelse, kan noteras att per 2023-12-31 uppgick Kommuninvest i Sverige AB:s totala förpliktelser till 551 907 380 712 kronor och totala tillgångar till 562 022 704 021 kronor. Dals-Eds kommuns andel av de totala förpliktelserna uppgick till 254 766 888 kronor och andelen av de totala tillgångarna uppgick till 259 170 282 kronor.

3.7 VATTEN- OCH AVLOPPSVERKSAMHET

RESULTATRÄKNING			
(mkr)		2023	2022
Intäkter	Not 1	10,2	9,7
Kostnader	Not 2	-8,2	-8,3
Jämförelsestörande poster			
Avskrivningar och nedskrivningar	Not 3	-1,6	-1,2
Verksamhetens Nettokostnader		0,4	0,2
Finansiella intäkter			
Finansiella kostnader	Not 4	-0,4	-0,2
ÅRETS RESULTAT (förändring av eget kapital)		0,0	0,0
BALANSRÄKNING			
(mkr)		2023	2022
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>			
<i>Immateriella tillgångar</i>			
	Not 5	2,5	2,7
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	Not 6	27,6	22,6
Maskiner och inventarier	Not 7	1,2	1,7
<i>Finansiella anläggningstillgångar</i>		0,0	0,0
Summa anläggningstillgångar		31,3	27,0
Omsättningstillgångar			
Fordringar		0,0	0,0
Likvida medel		0,0	0,0
Summa omsättningstillgångar		0,0	0,0
SUMMA TILLGÅNGAR		31,3	27,0
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER			
Eget kapital	Not 8	0,0	0,0
därav årets resultat		0,0	0,0
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknade förpliktelser		0,0	0,0
Skulder			
Långfristiga skulder/lån av kommunen	Not 9	25,5	19,5
Kortfristiga skulder/ förutbetalda avgifter	Not 10	5,8	7,5
Summa avsättningar och skulder		31,3	27,0
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		31,3	27,0
PANTER OCH ANSVARSFÖRBINDELSER			
Panter och därmed jämförliga säkerheter		0,0	0,0
Ansvarsförbindelser		0,0	0,0

NOTER

(mkr)	2023	2022
Not 1 Verksamhetens intäkter		
Brukningavgifter	10,1	9,5
Anslutningsavgifter	0,1	0,2
Not 2 Verksamhetens kostnader		
Personalkostnader	-2,7	-2,4
Personal intern fördelning	-1,8	-1,3
Övriga kostnader	-3,7	-4,6
Not 3 Verksamhetens avskrivningar		
Avskrivningar på anläggningarnas anskaffn.värde	-1,6	-1,2
Avskrivningar på inventariernas anskaffningsvärde	0,0	0,0
Not 4 Verksamhetens finansiella kostnader		
Intern Ränta 1,5 % (beräknas på bokfört värde)	-0,4	-0,2
Not 5 Immateriella tillgångar		
Ackumulerat anskaffningsvärde	2,7	0,0
Bokfört värde	2,5	2,7
Not 6 Mark, byggnader och tekniska anläggningar		
Ackumulerat anskaffningsvärde	88,6	66,0
Bokfört värde	27,6	22,6
Not 7 Inventarier		
Ackumulerat anskaffningsvärde	3,8	2,1
Bokfört värde	1,2	1,7
Not 8 Eget kapital		
Totala tillgångar beräknas som upplånade av kommunen	0,0	0,0
Not 9 Långfristiga skulder		
Lån av kommunen	25,5	19,5
Not 10 Kortfristiga skulder - förutbetalda avgifter		
Ackumulerade förutbetalda avgifter i tkr	5 792	7477
därav 2023	-1 685	0
därav 2022	114	114
därav 2021	845	845
därav 2020	1 358	1358
därav 2019	1 974	1974
därav 2018	1 458	1458
därav 2017	305	305
därav 2016	186	186
därav 2015	59	59
därav 2014	859	859
därav utgående 2013	319	319

* Klassificeringen har ändrats

3.8 REDOVISNINGSPRINCIPER

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) och rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning vilket bl.a. innebär att:

Intäkter redovisas i den omfattning det är sannolikt att de ekonomiska tillgångarna kommer att tillgodogöras kommunen och intäkterna kan beräknas på ett tillförlitligt sätt enligt RKR R2.

Fordringar har upptagits till de belopp varmed de beräknas inflyta.

Tillgångar och skulder har upptagits till anskaffningsvärde. Dals-Eds kommun innehar inga finansiella instrument för att generera avkastning eller värdestegring, vilka annars ska värderas till verkligt värde.

Periodiseringar av inkomster och utgifter har skett enligt god redovisningssed.

Sammanställda räkenskaper

Enligt LKBR är ett kommunalt koncernföretag en juridisk person över vars verksamhet, mål och strategier en kommun har ett varaktigt betydande inflytande. Vidare framgår att ett enskilt koncernföretag inte behöver omfattas av de sammanställda räkenskaperna, om det är utan väsentlig betydelse för kommunen.

Kommunen behöver beakta om sammanställda räkenskaper krävs för att möjliggöra en relevant och tillräcklig grund för utvärdering av god ekonomisk hushållning.

I de sammanställda räkenskaperna ingår, förutom kommunen, Edshus AB, som ägs till 100% av kommunen.

Extraordinära och jämförelsestörande poster

Intäkter eller kostnader i annan verksamhet än kommunens normala verksamhet redovisas som extraordinära poster. Enligt RKR R11 ska en post ska klassificeras som extraordinär om; händelsen eller transaktionen som ger upphov till posten saknar ett tydligt samband med kommunens normala verksamhet; händelsen eller transaktionen är av sådan typ att den inte kan förväntas inträffa ofta eller regelbundet, och; posten uppgår till ett väsentligt belopp. I förekommande fall redovisas i not belopp för varje enskild extraordinär intäkt eller kostnad, samt vad posten avser.

Jämförelsestörande poster är resultat av händelser eller transaktioner som inte är extraordinära, men som är viktiga att uppmärksamma vid jämförelser med andra perioder. Som jämförelsestörande poster redovisas alltid kommunens realisationsvinster vid fastighetsförsäljningar samt kostnader och intäkter för tomtförsäljning i samband med markexploatering.

Intäkter

Skatteintäkter

Den preliminära slutavräkningen för skatteintäkter baseras på SKL:s augustiprognos.

Övriga intäkter

Investeringsbidrag, anslutningsavgifter och gatukostnadsersättningar redovisas i enlighet med rekommendation RKR R2.

Anläggningstillgångar

Vad som är materiella och immateriella anläggningstillgångar och om det är en eller flera

tillgångar framgår av Rådet för kommunal redovisnings rekommendationer om RKR R4 Materiella anläggningstillgångar samt RKR R3 Immateriella anläggningstillgångar.

Gränsdragning mellan kostnad och investering

Korttidsinventarier och inventarier av mindre värde behöver inte aktiveras och blir därmed inte föremål för avskrivningar, utan kostnadsförs i sin helhet i samband med anskaffningen. Med korttidsinventarier avses inventarier som kan antas ha en nyttjandeperiod om högst tre år. Med inventarier av mindre värde avses inventarier med ett anskaffningsvärde som understiger ett halvt prisbasbelopp.

Investeringsbidrag, anslutningsavgifter och gatukostnadsersättningar redovisas i enlighet med rekommendation RKR R2 Intäkter.

Avskrivningar

Avskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar görs för den beräknade nyttjandeperioden med linjär avskrivning baserat på anskaffningsvärdet exklusive eventuellt restvärde. På tillgångar i form av mark, konst och pågående arbeten görs emellertid inga avskrivningar.

Komponentavskrivning tillämpas på samtliga nyinvesteringar samt på kommunens fastigheter.

Avskrivningstider

Följande avskrivningstider tillämpas normalt i kommunen: 3, 5, 10, 15, 20, 33, 50 år.

En samlad bedömning av nyttjandeperioden för respektive tillgångstyp görs. Tillgångstypen skrivs sedan av på den närmast lägre avskrivningstiden.

Avskrivningsmetod

I normalfallet tillämpas linjär avskrivning, dvs. lika stora nominella belopp varje år. Avskrivning påbörjas när tillgången tas i bruk.

Pensioner

Enligt RKR R10 Pensioner, ska värdering av pensionsförpliktelser ska göras enligt vid varje tidpunkt gällande RIPS. Förpliktelser för pensionsåtaganden för anställda i kommunen är beräknade enligt RIPS19.

Visstidsförordnanden som ger rätt till särskild avtalspension redovisas som avsättning.

VA-verksamheten

Särredovisning sker av VA-verksamhetens resultat och ställning. Prissättning för försäljning av verksamhetens tjänster regleras i VA-lagen av självkostnadsprincipen. När avgifterna överstiger kostnaderna särredovisas dessa som en skuld till abonnentkollektivet under rubriken "Förutbetalda avgifter"

Enligt vattentjänstlagens § 30 får medel avsättas till en fond för framtida nyinvesteringar om investeringen finns i en fastställd investeringsplan, den är kalkylerad och att det framgår när medlen är avsedda att tas i anspråk samt att planen innehåller de upplysningar som i övrigt behövs för att bedöma behovet av avsättningens storlek. Investeringen skall komma hela kollektivet tillgodo.

VA-verksamhet är en del av KS - Samhällsbyggnadsförvaltningen varför olika resurser är samordnade i kommunen. För att redovisa ett rättvisande resultat för verksamheten fördelas gemensamma kostnader till VA-verksamheten.